

Kariūnas

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO LIETUVOS KARO AKADEMIJOS ŽURNALAS

ISSN 2029-6053

2012 m. Nr. 1 (112)

KO GALIME PASIMOKYTI IŠ JUOZO LUKŠOS-DAUMANTO?

Kariūnai Jonas AVERKA, Paulius KAUŠYLAS,
Marius DZENCEVIČIUS, Marius SINKEVIČIUS

MERGINOS ŽINO, KAD EINA TEN, KUR VISAS LAIKAIS BUVO VYRŲ SRITIS

Marija MARCINKEVIČIŪTĖ, krn. Elmyra BALJANAITĖ

KARO ARCHEOLOGIJOS TYRIMAI

Doc. dr. Manvydas VITKŪNAS

ĮVARDYTOS MINTYS

Pradžioje buvo žodis...

LAISVĖ, TĖVYNĖ

Bet anksčiau nei žodis buvo jausmas – **MEILĖ, VILTIS, TROŠKIMAS, TIKĖJIMAS**, noras būti **LAISVIEMS**, būti savimi.

Tautos valia – tai aktai, pasirašomi kasdien viltimis, mintimis, žodžiais, darbais ir krauju.

Mes nepamiršim, kada tai prasidėjo, jau daugiau nei 1000 metų esame **LIETUVIAI** ir dar 2000 būsim. Tik per pastaruosius 100 metų tokia valia pareikšta 100 kartų. Privalome prisiminti, kodėl ir ko mes norėjome 1918 metų vasario 16-ąją, 1941 metų birželio 22-ąją, 1990 metų kovo 11-ąją, 1991 metų sausio 13-ąją ir t. t.

1949 metų vasario 16-ąją buvo pasirašyta Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos DEKLARACIJA. Deklaracija, labai reikšminga Lietuvos valstybės tęstinumui.

Joje aiškiai įvardytas strateginis tikslas – **Nepriklausomos Lietuvos parlamentinės respublikos atkūrimas.**

Žodis tapo ginklu, okupantas bijojo žodžio, gal net daugiau nei kumščio. Partizanai leido daugiau nei 50 įvairių spaudos leidinių. Supažindino skaitytoją su situacija, kovos strategija, jos tikslais, metodais, pasiūlydavo iš priešų ir dalindavosi kūryba. Kiekvienas nors kiek susijęs su pagrindžio spauda buvo griežtai baudžiamas sovietų.

Pasikartosiu.

Pradžioje buvo žodis...

Patikslinsiu.

Pradžioje...

Niekas nesibaigia, kol nesibaigia.

Mes atsakingi už tai, kad žodis taptų kūnu.

Iš plk. ltn. Valerijaus Šerelio kalbos, pasakytos 2012 m. kovo 10 d. 22.22 val. Vilniuje, ant Stalo kalno

**Ieškokite
KARIŪNO**

pagrindinėse miestų ir rajonų, aukštųjų ir kitų mokyklų, gimnazijų bibliotekose ir skaityklose arba kariuomenės daliniuose. Jeigu nerasite – rašykite, skambinkite arba užeikite į svečius – į Lietuvos karo akademiją Vilniuje, Šilo g. 5A.

42 TRADICIJOS IR SIMBOLIAI

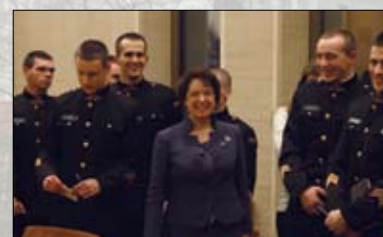
Aistė ČEPULYTĖ

Traditions and Symbols

4 KO GALIME PASIMOKYTI IŠ JUOZO LUKŠOS-DAUMANTO?

What Can We Learn from Juozas Lukša-Daumantas?

6 SEIME VĖL ATGIJO 1991 M. SAUSIO 13-OSIOS DVASIA

Krn. Mantas BLĖDA

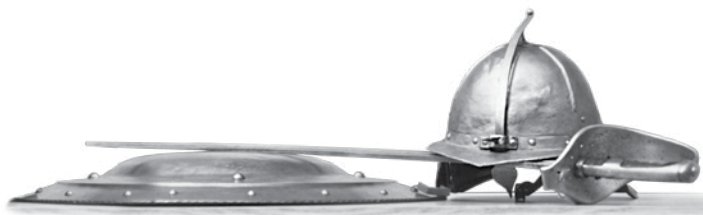
The Spirit of January 13, 1991 Has Revived in the Seimas Once Again

Viršelio nuotraukoje

Penkto kurso KOP būrio magistrantas krn. Valius URBONAS

On the cover: Air Force Cadet Valius Urbonas, fifth-year master's studies student

BE REIKALO NEPAKELK, BE GARBĖS NENULEISK!
YOU SHALL NOT DRAW THE SWORD WITHOUT A CAUSE NOR SHALL YOU SHEATHE IT WITHOUT HONOUR!

ŠIAME NUMERYJE / Contents

8 ATKURTA ALSĖDŽIŲ ŠAULIŲ KUOPA
Ltn. Julius SVIRUŠIS
Restored Riflemen Company of Alsėdžiai

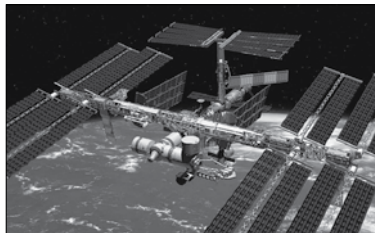
20 PAŽEIDĘS GARBĖS KODEKSĄ TURI PALIKTI AKADEMIJĄ
Vyr. ltn. Ieva KUZMINAITĖ
You Shall Leave the Academy in Case of Code of Honour Violation

36 KOMANDIRUOTĖ
Janina TUPĖNIENĖ, Marija ČEPAUSKIENĖ
Duty Journey

10 NĖRA TO BLOGO, KAS NEIŠEITŲ Į GERA!
Krn. Lauryna BUBNYTĖ
Every Cloud Has a Silver Lining

26 AEROKOSMONAUTIKA – ŽMONIJOS VEKTORIUS Į ŽVAIGŽDYNUS
Dr. Algirdas V. KANAUKA
Aerospace: Human's Vector to Constellations

2 EGZAMINAS ORE VAINIKUOS PENKERIŲ METŲ STUDIJAS
Krn. Valius URBONAS
Examination in the Air will Crown Five-year Studies

4 LAISVA NUOMONĖ
Military Training

12 MOKSLO DARBAI
Works of Science

38 KARO MOKYKLOS VIRŠININKAI
Doc. dr. Feliksas ŽIGARAS
Commandants of the Military School

42 SVEČIUOSE PAS LATGALIUS
Krn. Elmyra BALJANAITĖ
Visiting the Latgalians

16 KARO ARCHEOLOGIJOS TYRIMAI
Doc. dr. Manvydas VITKŪNAS
Researches of Military Archaeology

32 MERGINOS ŽINO, KAD EINA TEN, KUR VIS AIS LAIK AIS BUVO VYRŲ SRITIS
Marija MARCINKEVIČIŪTĖ,
krn. Elmyra BALJANAITĖ
Girls Are Aware of Entering Male Domain of All Time

2 / 10 / 30
IŠ PIRMŲ LŪPŲ
At First Hand

14 / 34
AKADEMIJOS PULSAS
Academy Pulse

46 MŪSŲ KŪRYBA
Our Works

48 JUOKO DĒTUVĖ
Magazine of Fun

49 ALBUMAS
Album

Redakcinė kolegija

Arūnas ALONDERIS
Vyriausiasis redaktorius
dr. Vytautas TININIS
Atsakingasis sekretorius
III k. krn. Elmyra BALJANAITĖ
II k. krn. Edgaras DABOLINŠ
IV k. krn. Olegas GROŠEVAS

mjr. Birutė KRASAVINIENĖ
III k. krn. Evaldas KUČINSKAS
IV k. krn. Martynas KIVARAS
III k. krn. Vytenis MILIUŠAS
kpt. Mantas VALATKEVIČIUS
doc. dr. Manvydas VITKŪNAS

Žurnalą rengia

Nijolė ANDRIUŠIENĖ
Kalbos redaktorė
Loreta KERŠYTĖ
Dizainerė
Kęstutis DIJOKAS
Fotografas

Spausdino Lietuvos kariuomenės
Karo kartografijos centras
Muitinės g. 4, Domeikava,
LT-54359 Kauno r.
Tiražas 500 egz.
Užsakymas GL-108
Žurnalas platinamas nemokamai.
Leidžiamas kas trys mėnesiai.
Dėl žurnalo platinimo prašome
kreiptis: (8 5) 210 3526,
(8 5) 210 3523

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO AKADEMIJA
Šilo g. 5 A, LT-10322 Vilnius
arunas.alonderis@mil.lt
aalonderis@yahoo.com
(8 5) 210 3651, KATT 24 651

Krn. Valius
URBONAS

Ne už kalnų ta diena, kai Karo akademiją baigs pirmoji kariūnų aviatorių laida. Per penkerių metų studijas kariūnai įgyja universitetinį išsilavinimą, jas baigę, gauna magistro diplomą ir transporto piloto licenciją. Žinoma, ir jų baigiamojo darbo tema turi būti susijusi su aviacija – nagrinėjama aktuali problema, kuriai spręsti reikia pateikti savo siūlymus.

Pradėsiu nuo to, kad penktame kurse studijuojame tik trys aviatoriai: krn. P. Namavičius, krn. G. Kaknevičius ir aš, krn. V. Urbonas (nuotrauka viršū-

je). Šį kartą norėčiau trumpai pristatyti savo baigiamąjį darbą „Lietuvos Respublikos aviacijos institucijų tarpžinybinio bendradarbiavimo tyrimas“, nes manau, kad ši tema gana aktuali šių dienų Lietuvos ir viso pasaulio aviacijoje.

Kaip įžangą pateiksiu jo ištrauką:

Visi didieji karybos, mokslo ir visuomenės laimėjimai buvo pasiekti remiantis kitų patirtimi ir koordinuojant tarpusavio veiksmus.

Bendradarbiavimas aviacijoje taip pat labai svarbus. Derinant veiksmus, laikan-

Egzaminas ore vainikuos penkerių metų studijas

KOP būrio V kurso kariūnas Valius URBONAS straipsnyje pateikia trumpą savo magistro darbo santrauką ir dalijasi mintimis apie laukiančius iššūkius siekiant išsvajoto tikslo.

tis bendrų taisyklių lengviau užtikrinti saugumą, kokybiškiau atlikti užduotis. Griežta tvarka ir koordinuoti bendradarbiaujančių institucijų veiksmai lemia gerus darbo rezultatus ir kartu padeda užtikrinti saugumą.

Lietuvoje yra trys skirtingos aviacijos reikalus tvarkančios institucijos, kurių funkcijos ir veiklos sritys gana panašios, tačiau neretai bendri veiksmai nebūna galutinai tarpusavyje suderinti: Civilinė aviacija, Lietuvos kariuomenės Karinės oro pajėgos (KOP) ir Vidaus reikalų ministerijos Aviacijos rinktinė (AVR).

¹ Algimantas Liekis, „Science and Arts of Lithuania“, „Lietuvos mokslas“, „Lietuvos karo aviacija (1919–1940)“, p. 86–139.

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

I kurso kariūnų kuopos vadas

krn. **Gediminas Panumis**

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

➔ Jūsų credo

Šoviniai pigūs – gyvenimas brangus

➔ Kas Jums padarė pačią didžiausią įtaką?

Šeima

➔ Jeigu galėtumėte keliauti „laiko mašina“, kokį mūšį / karinę operaciją norėtumėte pamatyti?

„Svainijos“ gynybą nuo reketininkų

➔ Pats skaniausias pyragėlis vaikystėje buvo...

Kaime, kuriame augau, pyragėlių nekep-davo

➔ Ką pasikviestumėte į negyvenamą salą?

Svarbu, kad graži būtų

➔ Jeigu nebūtumėte tapęs kariūnu

Būčiau informacinių sistemų specialistas arba matematikos mokytojas

➔ Ko niekada nesutiktumėte padaryti?

To dar niekas nėra pasiūlęs ☺

➔ Užbaikite sakinį: „Mane išveda iš pusiausvyros, kai...“

Padarau daug kulsversčių

➔ Norisi, kad gėris visada nugalėtų blogį, todėl...

Kad nuo vaikystės taip auklėjo filmai

➔ Šventė, kurios labiausiai laukiate

Egzaminai ☺

➔ Kai buvote vaikas

Buvau šviesioplaukis

➔ Paskutinė mintis prieš miegą

O jeigu Žemė būtų kvadratinė?..

➔ Kvailiausias poelgis Akademijoje

Ko gero, lažybos iš antakių

➔ Kai ko nors nežinote, tada

Vadinasi, nevyksta informacijos sklaida

Todėl, norint pasiekti numatytus rezultatus, būtina šių institucijų bendrus planus ir veiksmus kiek įmanoma susieti. Problemų kyla susipynus šių institucijų funkcijoms ir veiklos sričių Lietuvos Respublikos teritorijoje riboms. Atsiranda papildomų klausimų: kas, už ką ir kada atsakingas? Labai svarbių asmenų skrydžiai (VIP), organų gabenimas, paieška ir gelbėjimas (SAR), žvalgyba, valstybės sienos apsauga, gelbėjimo darbai valstybės sienos ruožuose – šių funkcijų racionalesnės paskirstymas, efektyvesnis konkrečių darbų atlikimas ateityje leistų daugiau dėmesio skirti konkrečiai misijai atlikti.

Po Pirmojo pasaulinio karo kuriantis Lietuvos kariuomenei neatsiejama jos dalimi tapo ir reikšmingą vaidmenį suvaidino Aviacijos dalis. 1919 m. sausio 30 d. Lietuvos kariuomenėje buvo suformuota Inžinerijos kuopa, o jai vadovauti paskirtas karininkas Juozas Narakas. Kuopoje buvo ir aviatorių būrys. Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, imta kurti Karinės oro pajėgas¹.

1927 m. balandžio 28 d. buvo įkurtas Lietuvos aeroklubas (LAK). Jis nuo pat pradžių labai glaudžiai ir noriai bendradarbiavo su Lietuvos karinės aviacijos specialistais tiek gynybos, tiek bendrą varžybą ir lakūnų rengimo klausimais. Lietuvos aeroklubo įkūrėjais laikomi karinės aviacijos atstovai. Ypač sėkmingai buvo bendradarbiauja-

ma ir koordinuojami veiksmai planuojant šalies gynybos politiką užpuolimo ar karo atveju. Taip pat labai geras pavyzdys tuometėje jaunoje Lietuvos valstybėje buvo naujos organizacijos Šaulių sąjungos aviacijos ir Karinės aviacijos bei Lietuvos aeroklubo bendradarbiavimas. Šios patriotinės organizacijos, įkurtos prieš 6-osios priešlėktuvinės apsaugos šaulių kuopos, paskirtis buvo rengti parašiutininkus, tobulinti atsargos lakūnus. Be to, pradėjo veikti sklaidymo sekcija.

Atkūrus Lietuvos kariuomenę pasiryžta atkurti ir karinę aviaciją. 1992 m. sausio 2 d. Krašto apsaugos ministerijoje įsteigtos Aviacijos tarnybos viršininku buvo paskirtas plk. ltn. Z. Vegelevičius. 1992 m. balandžio 27 d., bendradarbiaujant su Civilinės aviacijos direkcija (CAD), panaudojus jos žinioje buvusias aerouosto radiotechnines priemones, pradėta stebėti Lietuvos oro erdvė. Nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo buvo akivaizdi aviacijos institucijų bendradarbiavimo svarba siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos saugumą ir kelti jos ekonomikos lygį².

Mano magistro darbas pradedamas tarpukario Lietuvos aviacijos institucijų bendradarbiavimo analize, pabrėžiama šio laikotarpio aviacijos padalinių svarba šalies gynybos politikai, nagrinėjama aviacijos srities institucijų ir su ja susijusių įstaigų (Šaulių sąjungos, Lietuvos aeroklubo) veikla, jų tar-

pusavio pagalba sprendžiant valstybės saugumo ir gynybos klausimus. Ypačingas dėmesys skirtas šiam bendradarbiavimui atkūrus Nepriklausomybę 1990 m. kovo 11 d. Tada didelę reikšmę turėjo sprendimas atkurti Lietuvos kariuomenę. Kariuomenei pradėjus vykdyti savo funkcijas, imta kurti ir plėtoti aviacijos pajėgumus, aviacijos pramonę.

Šiame darbe nagrinėjamas pirmasis aviacijos srities institucijų (kaip atskirų vienetų) bendradarbiavimo etapas. Iš pradžių trumpai apžvelgiama jų raida ir ryšiai nuo 1919 m. sausio 30 d., kai buvo įkurta Aviacijos dalis. Išskeliama šios kariuomenės rūšies svarba, lyginamos jos institucijų funkcijos, atsakomybės sritys.

KARIŪNO skaitytojams pateikiu trumpą savo magistro darbo apžvalgą, tačiau juo studijos LKA ir VGTU nesibaigė. Dar reikia išlaikyti praktinį orlaivio valdymo egzaminą, kurį sudaro: skrydis pagal prietaisus ir skrydis taikant vizualiosios navigacijos įgūdžius – kažkas panašaus į BVKK. Šis baigiamasis egzaminas vyks ore ir vainikuos penkerių metų studijas, todėl, manau, bus įdomiausias ir „kiečiausias“ kada nors mano laikytas egzaminas.

Visiems 2012 m. absolventams linkiu sėkmės laikant baigiamuosius egzaminus: pėstininkams – BVKK, aviatoriams – dangaus platybėse. ■

² Lietuvos kariuomenės Karinės oro pajėgos 1992–2003 m. [žr. 2011 11 16] Prieiga per internetą: <http://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/karines_oro_pajegos/istorija_1854/lietuvos_kariuomenes_karines_oro_pajegos_1992_-2003_m.html>

➔ Netikėčiausias (juokingiausias) laiškas, kurį kada nors esate gavęs

Buvo aferistų

➔ Praeities asmenybė, kuria žavėtės

Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas

➔ Kada paskutinį kartą verkėte iš juoko?

Per seržanto pėstininko kursą

➔ Viskas, ko norėtumėte iš bendrakursių, tai

Kad jie suprastų, su kokiomis problemomis susiduria žemo ūgio žmonės

➔ Gyvenimas yra gražus, nes

Nėra tobulas

➔ Neįsivaizduojate dienos

Be vakaro

➔ Viską, ką galite pamatyti patys

Nežiūrėkite per TV

➔ Ko Jums trūksta Akademijoje?

Tarpusavio supratimo

➔ Kai einate į žvejybą...

Meškerę šiaip jau reikėtų pasiimti...

➔ Daugelis galvoja, kad Jūs...

Daugelio ir reikėtų klausyti

➔ Kas Jums svarbiausia gyvenime?

Be abejoj, pavyzdinčiai atlikti tarnybos pareigas ☺

➔ Lietuvos vieta, kurią patartumėte aplankyti

Trakai

➔ Mėgstamiausia vieta Akademijoje

201 a auditorija, nes ten minkštos kėdės

➔ Pirmoji mintis pabudus ryte

Nuo šiandien gyvenisi kitaip

➔ Trimis žodžiais apibūdinkite karininką

Teisingas, valingas, kapitonas ☺

➔ Reikia visada lavinti savo atmintį, kad

Neduok Dieve, ko nors nepamirštum

➔ Sėkmė

Tai – maloni uošvė

➔ Akademijoje mane labiausiai džiugino (-a)

Perspektyva pereiti į III kursą

➔ Įvaizduokite, kad Jūs – Karo akademijos viršininkas. Pirmasis įsakymas

Komandos formavimo pratybos!

➔ Kaip įsivaizduojate save po 10 metų?

Vis tiek 2012-aisiais – pasaulio pabaiga...

Ko galime pasimokyti iš Juozo Lukšos-Daumanto?

2012 m. kovo 7 d. pagal Lyderio ugdymo programą vyko II kurso kariūnų seminaras „Juozo Lukšos-Daumanto biografijos lyginamoji analizė“. Jo metu kariūnai aptarė šio legendinio Lietuvos partizanų vado asmenines savybes, išskirtinius gyvenimo faktus, svarstė, ko iš jo galima pasimokyti.

KARIŪNO redakcinės kolegijos narys krn. Edgaras DABOLINŠAS paprašė keletą antrakursių šia tema pasidalyti savo mintimis.

”

Krn. Jonas

AVERKA

Kokia stipri turi būti meilė Tėvynei, kad, net būdamas toli nuo jos ir ten jausdamasis kaip „rojuje“, grįžtumei į „pragarą“ ginti jos laisvės! Apie tai diskutavome per bene pačias geriausias lyderio ugdymo pratybas – seminarą „Juozo Lukšos-Daumanto biografijos lyginamoji analizė“. Apie žmogų, partizaninio karo metais išsiųstą į Prancūziją ir ten baigusį žvalgų mokyklą, kuris, užuot bėgęs nuo sovietų okupantų persekiojimo, grįžo į Lietuvą jos laisvės ginti.

Seminaras buvo ypatingas ir dėl to, kad mes patys pasirinkome šią asmenybę aptarti. Be to, jame dalyvavo par-

tizano Juozo Lukšos-Daumanto brolis, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas, buvęs partizanas, dimisijos kapitonas Antanas Lukša ir buvęs Lietuvos kariuomenės vyr. kapelionas, dimisijos majoras, Monsinjoras Alfonsas Bulotas.

Mane nustebino išties didelis kurso draugų susidomėjimas. Gal ir ne kiekvienas išdrįso svečiams pateikti klausimų, bet visi atidžiai klausėsi jų atsiminimų, samprotavimų. Manau, tai puikus įrodymas, kad bet koks darbas, inicijuotas pačių kariūnų, sekasi geriau ir mokytis tada kur kas maloniau.

Dar ilgai negalėjau šio seminaro pamiršti. Tai, kas, manau, ir yra tikroji istorija, galėjau išgirsti iš pirmų lūpų. Sužinoti, kaip viskas vyko iš tikrųjų. Labiausiai man patiko Antano Lukšos palinkėjimas mums ir visam Kariūnų batalionui – kad visada turėtumėme švarią sąžinę, niekada nenuviltume Lietuvos.

”

Krn. Paulius

KAUSYLAS

Kalbant apie Juozą Lukšą-Daumantą iškyla tikro karininko paveikslas. O kas gi yra karininkas? Karininkas – tai visapusiškas asmenybė. Jis gali ir mūvėdamas baltomis pirštinėmis pakviesti šokti merginą, ir prireikus šliaužti per purvą, šalti miškuose. Būtent toks ir buvo Daumantas: jis paliko žmoną Prancūzijoje ir grįžo į Lietuvą kovoti dėl jos laisvės. Iš „rojaus“ grįžo į „pragarą“.

Karininkas – ne profesija, tai – gyvenimo būdas. Ne išsilavinimo rodiklis, o asmeninių savybių rinkinys. Juozas Lukša-Daumantas nebaigė jokios karo mokyklos, bet buvo pats tikriausias ka-

LAISVA NUOMONĖ | KOMENTARAI PERSKAIČIUS STRAIPSNĮ

ŠLOVĖS TAKAS ar DURTUVŲ MŪŠIS?

Spausdiname skaitytojų atsiliepimus į nemažai diskusijų sukėlusią KARIŪNO (2011 m. Nr. 4) publikaciją. Nagrinėta tema labai sudomino kariūnus, karininkus ir seržantus, be to, yra aktuali Karo akademijai rengiant ir tobulinant Pėstininkų būrio vado karinio rengimo programą, todėl nutarėme prie jos grįžti.

Aš pats prieš 9 metus tai patyriau, tik buvo lapkričio vidurys, be to, jau savaitę buvom praleidęs miške, beveik nevalgę ir sušalę... Norint vandens pasisemti, reikėjo plikom rankom ledą daužyt. Džiaugiuosi, kad man ir mano kuopos kariams viskas pavyko. Pagarba 4-o bato kuopai ir jos vadams.

Sakalas

Kiekvienas, kuris žino, kas yra 3 km žvalgų takas, pasakys, kad čia tik vaikų žaidimas. Nejuokintų mūsų tokius dalykus apie būsimus karininkus rodydami...

Baigęs LKA

rininkas. Nuo mažų dienų jam buvo diegiamas patriotizmas, todėl nenuostabu, kad į rezistencinį judėjimą jis išitraukė būdamas dar labai jaunas. Juozas Lukša-Daumantas labai mylėjo Tėvynę ir troško jos laisvės. Dėl to jis galėjo paaukoti viską – ir paaukojo... „rojų“, žmoną, gyvybę.

”

Krn. Marius

DZENCEVIČIUS

Šio seminaro metu pasijutome esą artimi – taip buvo jauku, paprasta bendrauti, mus siejo brolybės ir patriotiškumo jausmas. Gal dėl to, kad į jį buvo pakviesti du mums labai brangūs svečiai – dim. kpt. Antanas Lukša (partizano Juozo Lukšos-Daumanto brolis) ir monsinjoras dim. mjr. Alfonsas Bulotas?

Beveik kiekvieną kariūną pristatymą jie trumpai pakomentuodavo. Ypač įsiminė šis Antano Lukšos pasakojimas: „Priesaika... Mano broliui buvo svarbiausia kario priesaika. Ir jis buvo pasakęs savo žmonai: „Tu – mano antroji meilė, pirmoji yra Lietuva.“

Aprašyti viską, ką tada sužinojome

ir ką kalbėjome asmeniškai su Antanu Lukša, tikriausiai būtų nekorektiška ir netikslinga, tačiau reikėtų pažymėti, kad jis labai sudomino mūsų kariūnus (seminaro metu nė vienas „neužmigo“ ir net neketino to daryti). Kita vertus, kaip galima nesusidomėti tokia asmenybe? Juk tai ne tas pats, kas skaityti vadovėlių, – čia bylojo „gyva“ istorija ir, kaip sakoma, iš pirminio šaltinio.

Seminaras baigėsi bendrai sudainavus „Partizanų būrys“ ir nusifotografavus su svečiais ramovėje.

Dažniausiai po gerų lyderio ugdymo pratybų ar po kito pavykusio, įdomaus renginio, kaip mes sakome, „padidėja motyvacija“, tačiau tai tęsiasi maždaug savaitę, dvi. O po šio susitikimo, manau, taip bus pusę metų ar ilgiau. Svarbiausia, jog tada suvoki, kad mūsų kasdieniai sunkumai yra niekis, palyginti su tuo, ką patyrė partizanai.

”

Krn. Marius

SINKEVIČIUS

Šis seminaras visą auditoriją tarsi nukėlė į tuos laikus, kai TAUTA kovojo

dėl nepriklausomybės. Atmosfera, kurią sukūrėme, privertė kiekvieną pajusti, kokia didelė yra laisvės kaina ir kaip atkakliai partizanai dėl jos kovojo. Ramybės nedavė mintis: ar šių laikų „Tėvynės patriotai“ pasielgtų taip, kaip pasielgė Juozas, kuris iš „rojaus“ – gražiosios Prancūzijos – grįžo į „pragarą“ – okupuotą Lietuvą, savo gimtinę. „Priesaika“, „racionalumas“, „išvalgumas“ – tai žodžiai, nuolat skambėję seminare. Tai žodžiai, padėję partizanams kovoti, išverti sunkumus.

Juozas Lukša-Daumantas man asmeniškai – tikro Lietuvos patrioto pavyzdys. Jis savo patriotizmą įrodė „ne žodžiais, o darbais“.

Garbingi svečiai Antanas Lukša ir monsinjoras Alfonsas Bulotas papasakojo įdomių faktų apie Daumantą, to meto partizanus, jų kovas ir niekšus, kurie išdavė partizanų slėptuves. Klausiant šių žmonių pasakojimų iškilo ir sąžinės klausimas: kodėl tie „niekšai lietuviai“ tapo partizanų išdavikais – juk jie kovojo dėl savo krašto laisvės?..

Dabar galime tik spėlioti, kodėl tokių atsirado, tačiau neatmetu, kad pinigai šiems žmonėms buvo svarbiau už Tėvynę ir jos Laisvę. Visa tai privertė ne vieną susimąstyti.

Tęsinys 24 puslapyje

...Akademija – aukštoji karo mokykla. Studijos baigiamos gavus bakalauro diplomą, kaip kituose *univeruose*. Ir leitenanto laipsnis suteikiamas, nes čia mokoma ir karybos dalykų. Kliūčių ruožas – tik LABAI MAŽA pirmo kurso programos dalelytė.

Kariūnė

Gal BKK instruktoriams vertėtų apsvarstyti, ar neatgaivinus Durtuvų mūšio, nes jis tikrai buvo savotiška LKA tradicija!!!

Ronaldas

Apie kai kuriuos kariūnus mano nuomonė kritiška... Tingi mokytis, mėgsta tik sportuoti... Beje, turi Garbės kodeksą, iš kurio patys juokiasi.

Studentas

Kariuomenėje, ypač NATO spec. būriuose, svarbiausia – PSICHOLOGINIS RENGIMAS. Jis sudaro 95 % visos veiklos, panašiai kaip ir mokant kovos meno. Nuo čia viskas ir prasideda. Mūsų kaimynai taiko savotišką kodavimą, kuris labai padeda įveikti fizinius ir psichologinius krūvius. Net be ilgalaikių treniruočių žmogus tampa fenomenaliu kariu – universaliu kovotoju. Iš visos kaimynų kariuomenės karių po kruopščios atrankos ir treniruočių-testų tokių parengiama tik porą šimtų.

Ketvirtakursis

Sutinku su straipsnio autoriumi kpt. Laurynu Česūnu. Aš taip pat nelinkęs rimtai nagrinėti šlovės tako.

Karolis

JAV kariuomenėje per bazinį kursą taip murkdosi kiekvienas karys... Lietuvos kariuomenėje to nereikėjo daryti. Galiau daug ką palyginti, nes tarnavau ir Lietuvos, ir JAV kariuomenėse.

D. Britanijos ir Australijos pėstininkai, kiek pastebėjau, kiekiausi, JAV – ne. Izraelio kariai turi daugiau patirties miestų mūšiuose, o britus klimatas užgrūdino. Bet JAV prestižinis desanto rengimas ir integrali kariuomenės manevrų valdymo sistema.

Seržas

Tęsinys 6 puslapyje

Seime vėl atgijo 1991 m. sausio 13-osios dvasia

Krn. Mantas

BLĒDA

Sausio 12 d. Lietuvos karo akademijos trečio kurso kariūnai susirinko Lietuvos Respublikos Seime įrodyti laisvės gynėjams, savo instruktoriams ir dėstytojams, kad kilus pavojui galėtų būti paskutinė šalies parlamento gynybos linija. Į antri metai iš eilės vykstantį renginį pasiklausyti Seimo gynybos puolimo atveju planų pristatymų atvyko keletas Seimo narių, Karo akademijos instruktorių ir dėstytojų, 1991 m. sausio 13 d. laisvės gynėjų, nemažai kitų tuo besidominčių žmonių.

Tą dieną kariūnai turėjo panaudoti

visas įgytas taktikos ir istorines žinias, kad parodytų, jog yra pasirengę apginti Seimą. Trečiakursiams buvo paskirstytos užduotys. 093 būrys sudarė Aukščiausiosios Tarybos gynybos planą. Jo narių užduotis buvo įsijausti į parlamento gynėjų išgyvenimus, įsivaizduoti jų padėtį ir planuojant savo veiksmus pasitelkti fantaziją: juk laisvės gynėjai tuo metu neturėjo jokių specialiųjų inžinerinių priemonių – tik savo rankas ir išmonę. 092 būrys turėjo suplanuoti, kaip reikėtų ginti Seimą šiais laikais, jeigu iškiltų grėsmė valstybės išlikimui. Jų pajėgos – Kariūnų batalionas su

visa savo ginkluote ir jo paramos padaliniai – Krašto apsaugos savanorių pajėgos, veikiančios gretimame rajone. 093 būrys, perskeltas į du štabus, pabandė parengti planą, kuris padėtų įveikti laisvės gynėjus šiais laikais, sugalvoti, kaip tai būtų buvę galima padaryti prieš 21 metus. Nors priešiškos pajėgos techniškai buvo pranašesnės, mano manymu, 093 būriui teko sunkiausia užduotis – kovoti su nepriklausomybės gynėjais, kurių širdys kupinos meilės Tėvynei, o vienintelis tikslas – LAISVĖ.

Kariūnai šioms pratyboms ruošėsi beveik mėnesį. Per tą laiką jie atliko

LAISVA NUOMONĖ | KOMENTARAI PERSKAIČIUS STRAIPSNĮ

← Pradžią 4 puslapyje

Mes tuo taku žiemą ėjom, esant minus 20 nardėm specialiai ištirpinto ledo balose, o čia vasarą purve pasivoliojo ir jau didvyriai...

aaa

Durtuvų mūšis... KAS PASAKĖ, KAD JO NEBĖRA??? Šis „egzaminas“ – daugiau kariams rengiama tam tikro mokymo etapo užbaigimo šventė, o ne fizinis ir psichologinis jų alinimas!

Savanoris

Vaikų žaidimai! Štai mūsų laikais tai būdavo durtuvų mūšiai, žygiai normalūs, karantinas, kurį vykdavo ketvirtakursiai. Va tada tai buvo sunku ir įdomu, o ne dabar...

Majoras

Jei būtų intelekto varžybos, ne po purvyną voliotųsi. Čia realių kliūčių ruožas, ir nereikia kalbėti apie Vakarų intelektualų išbandymus. Kliūčių ruožas – testas karių fiziniams ir psichologiniams pasirengimui patikrinti.

Jonas

Ėjau ir aš tuo taku, tik dar kokius 500 m šliaužti reikėjo per smėlynus, bet tai buvo lyg pasivaikščiojimas parke po 3 paras trukusių nuolatinių taktikos pratybų beveik nemiegojus.

Andrius

Aišku, pažvelgus į pirmakursius matyti, kad jie – vakarykščiai moksleiviai, atsitraukę nuo kompiuterio pirmą kartą kritę į purvą. Tikro kario kelias – ne tik varganas lapnojimasis pelke, bet ir kova akis į akį bei žudymas. Kitose kariuomenėse šią programą dar papildytų apšaudymais iš orinių šautuvų, reikėtų veikti virš galvos zvimbiant tikroms kulkoms (greitis tikrai padidėtų). Įveikęs šį ruožą, kiekvienas iš tikrųjų peiliu turėtų papjauti gyvulį ar šunį, pamatyti kraują.

Algirdietis

2003 m. balandžio pabaigoje žygiavome su visa ekipuote, šalia stovintys šaudė, priekyje einantiems teko pralaužti ploną leduką, visus praeinančius laistė iš gaisrinės žarnos. Kažkaip daug rimčiau tada viskas atrodė nei dabar...

Darius

žvalgybą Seimo rūmų priegose, išnagrinėjo įvairių dalinių privalumus ir trūkumus, ginklų panaudojimo nurodytame rajone galimybes, konsultavosi su instruktoriais. Nors Karo akademijoje karinis rengimas yra vienas iš svarbiausių dalykų, kariūnams šiek tiek pritrūko žinių apie bataliono lygmens štabo darbą, tačiau dėl to jie labai nenusiminė. Pasak vieno trečiakursio, daug įdomiau, kai iškyla nenumatytų sunkumų ir pristinga patirties per pratybas – juk tada kur kas panašiau į tikrą karą.

Renginys prasidėjo Seimo narės Vilijos Aleknaitės-Abramikienės įvardiniu žodžiu. Ji papasakojo, kaip tais laikais leido laikraštį „Šiaurės Atėnai“, taip pat apie pasyviąją rezistenciją. Ši kalba labai motyvavo pristatymams pasirengusius kariūnus.

Pristatymą pradėjo „1991 m. puolėjai“ su km. Mindaugu Nasutavičiumi priešakyje. Jis su 20 tūkstančių laisvės gynėjų minia nusprendė kovoti šaltu vandeniu ir taip ją išblaškyti. Jo grupės narių nuomone, gynėjų širdyse degančią laisvės ugnį buvo įmanoma tik taip užgesinti. Po to prie tribūnos žengė kariūnai Andrius Gasperavičius, Mantas Blėda ir Gediminas Panumis. Jų pajėgas sudarė mechanizuotasis pėstininkų batalionas ir oro desanto būrys, o pagrindiniai pasirinktos taktikos prin-

cipai buvo mūšio tempo išlaikymas ir parama ugnimi. Jie agresyviai „puolė“ Kariūnų batalioną, įsitvirtinusį Seimo rūmuose, tikėdamiesi palaikymo ugnimi išspręsti visas iškilusias problemas. Kariūnų bataliono vadui, aišku, toks jo bataliono nuvertinimas nepatiko ir jis įsitraukė į aršią diskusiją su savo planą pristatančiais „gynėjais“ dėl šios strategijos „silpnųjų“ vietų.

Susipažinę su puolimo planais, visi nekantraudami laukė, kol prie tribūnos prieis km. Petras Budrys ir pateiks savo samprotavimus, kaip vis dėlto geriau galėjo 1991 m. parlamentas gintis. Ir jis nenuvylė stebėtojų, nes, kaip ir 1991 m. kovotojai, mąstė išradingai. Šio kariūno „dovanėlės“ okupantams būtų gan veiksmingos ir nesunkiai pritaikomos. Jis sumanė panaudoti siera rūgštį purškiančius fontanus, elektrifikuotas tvoras ir net žaliąsias vejas. Šie sprendimai visiems tikrai padarė įspūdį.

Paskutinė atėjo Kariūnų bataliono komanda, vadovaujama km. Arno Želnio. Ji buvo įsitvirtinusi jau šių laikų Seimo rūmuose. Ši grupė pristatė puikią priešo stabdymo panaudojant improvizuotas inžinerines užtvartas techniką.

Negalėčiau teigti, kad kariūnai parengė tobulus pranešimus, nes pastabų ir kritikos sulaukė visi pranešėjai. Pirmajame pranešime BKK instruktoriai buvo mūšio tempo išlaikymas ir parama ugnimi. Jie agresyviai „puolė“ Kariūnų batalioną, įsitvirtinusį Seimo rūmuose, tikėdamiesi palaikymo ugnimi išspręsti visas iškilusias problemas. Kariūnų bataliono vadui, aišku, toks jo bataliono nuvertinimas nepatiko ir jis įsitraukė į aršią diskusiją su savo planą pristatančiais „gynėjais“ dėl šios strategijos „silpnųjų“ vietų.

riams užkliuvo teiginys, kad vandeniu įmanoma išsklaidyti daugiatūkstantinę minią. Antrojo pranešimo autoriais Kovinės paramos ir kovinio aprūpinimo sekcijos viršininkas kpt. Mantas Valatkevičius kiek nusivylė, nes kariūnai nuvertino inžinerinių kliūčių pavojų. 1991 m. gynybos planą pakritikavo to meto laisvės gynėjas, nuogaustaujantis, kad elektra ir rūgštimi galima sužaloti ne tik priešus, bet ir draugiškai nusi-teikusius civilius. Paskutinio plano trūkumas – nesuplanuoti veiksmai, jeigu situacija nenumatytai pasikeistų.

Nepaisant pareiktų pastabų, pratybų vadovas mjr. Gintautas Jakštys gerai įvertino trečiakursių pranešimus. Kariūnų metų karininku išrinktas ats. mjr. Albertas Daugirdas teigė, jog šiemet pranešėjai pranoko savo pirmtakus. Šiuo renginiu liko patenkinti visi – tiek kariūnai, sužinoję daug naujo, tiek instruktoriai, matantys, kad jų auklėtiniai stengiasi domėtis į studijų programą neįeinančiais dalykais, tiek laisvės gynėjai, įtikinti, kad Seimas kilus pavojui bus apsaugotas. Net Kariūnų bataliono vado veide pastebėjau pasididžiavimo šypseną. Manau, šis renginys turi būti rengiamas kasmet. Ir kitais metais aš su didžiuliu malonumu vyksiu į Seimą išklausti dabartinių antrakursių parengtų pranešimų. ■

Reikia turėti omenyje, kad tai – tik 2 mėnesius tarnaujantys būsiami karininkai. Čia jiems suteikiamos „bazinės žinios“ vadovaujantis principu *nepabuovęs kareivėliu, nebus geras artojėlis*, ir yra rengiami ne spec. operacijoms. Be to, iš tų, kurie po 3 parų mokymų bando įveikti kliūčių ruožą, nereikia norėti rusiškos „pakazuchos“.

Asas

Tie, kas kada nors išbandė Vilko taką Algirdo batalione, puikiai supras: ten ir virve šliaužti, ir mokomąsias granatas mėtyti, ir nedidelį atstumą nuplaukti reikėjo, o čia tik purve pasimurkdai. Kadangi patsėjau tuo taku, mačiau, kad ir kai kurie karininkai nesugeba įveikti vandens telkinio virš jo nutiesta virve. Beje, Vilko tako įveikimo laiko limitas – 15 min.

Tomas

Viskas labai gerai... Tegul jaunimėlis, atėjęs iš mokyklos suolo, pajunta, kas yra INDIVIDUALUSIS KARIO RENGIMAS. Generolo antpečių neužsitarnausi be treniruotų, dulkių ir purvo. Sėkmės!

Instruktorius

Teko matyti filmuką „Durtuvų mūšiai“ ir kalbėtis su 2004 metais tokiaame mūšyje dalyvavusiais kariūnais. Tai jiems buvo tikrai rimtas išbandymas. Po to žiniasklaida viską išpūtė, dėl to jo buvo atsisakyta. Matot, psichologinis ir fizinis 3 valandų spaudimas kai kuriems pasirodė per „žiaurus“. Dar norėčiau pridurti – normalu, jog kai kam šis krūvis gali būti per didelis, todėl iš anksto reikėtų pasirūpinti, kad tokie tiesiog nepatektų į paskutinius išbandymus arba, kad jie jų netraumuotų.

Mindaugietis

Šlovės takas – ne mokymai, o simbolinis kliūčių ruožas, kurį reikia įveikti baigus bazinį kario kursą. Tai gali suprasti tik tie, kurie susidūrė su karyba.

Vytenis

Sėkmės, pirmakursiai, siekiant karininko vardo! Neužmirškite, ką pasakėte įveikę Šlovės taką – šie įspūdžiai jus turi lydėti visą laiką, iki tapsite karininkais. Vėliau turėsite įrodyti, kad esate šio vardo verti. Būkite drąsūs!

Jap

Sutinku, Šlovės takas – vaikų žaidimai. Mes tokius žaidimus žaisdavome su 40 kg amunicijos nešuliais ir dujokaukėmis, kai trasa buvo bent 10 kartų ilgesnė, kliūčių ruožui įveikti skirtas laikas ribotas ir t. t.

XIV laidos atstovas

Atkurta Alsėdžių šaulių kuopa

Ltn. Julius SVIRUŠIS

Alsėdžių vidurinės mokyklos
gynybinio-pilietinio ugdymo instruktorius

Plungės rajono Alsėdžių vidurinė – pirmoji Lietuvoje mokykla, įtraukusi pilietinį-gynybinį ugdymą kaip pasirinkamąjį dalyką į 9–12 klasių mokymo programas, ir vienintelė tam įsteigusi instruktoriaus etatą.

Tikrai negalėčiau sakyti, kad šioje mokykloje dirbu atsitiktinai. 2006-aisiais baigiau Telšių Žemaitės gimnaziją ir tais pačiais metais pradėjau studijuoti Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje. Ją baigiau 2010 m. jau leitenantas. Grįžau į gimtuosius Telšius ir tapau Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) Žemaitijos 3-iosios rinktinės 307 kuopos būrio vadu. Netrukus supratau, kad juokams ir poilsiui laiko nebus. Patyrę būrio kariai pagreitino mano, kaip būrio vado, įsitraukimo į kasdienę tarnybą procesą. Labai džiaugiasi, kad LKA įgytas žinias galėjau pritaikyti praktiškai.

2011 m. rudenį sulaukiau pasiūlymo dirbti Alsėdžių vidurinėje mokykloje gynybinio-pilietinio ugdymo instruktoriumi. Šio pasirinkamojo dalyko programa (parengta pagal jaunųjų šaulių veiklos programą) įgyvendinama nuo 2001 m. Iš pradžių gynybinio-pilietinio ugdymo pamokas pagal bendradarbiavimo sutartį vesdavo Telšių KASP rinktinės savanoriai, atsargos karininkai. Personalas dažnai keitėsi. Situacija pagerėjo 2008 m., kai Plungės rajono savivaldybės tarybos sprendimu buvo įsteigtas gynybinio-pilietinio ugdymo instruktoriaus etatas. Tada mokykloje pradėjo dėstyti Karo akademiją ir Puskarininkų mokyklą baigę kariai. Jiems išvykus dirbti į užsienį, formaliai gynybinio-pilietinio ugdymo pamokas moksleiviams vesdavo laikinai pareigas einantys mokytojai. 2011 m. lapkritį buvau pakviestas ugdyti Alsėdžių vidurinės mokyklos jaunųjų šaulių ir

gynybinio-pilietinio ugdymo dalyką pasirinkusių mokinių, čia atvykstančių net iš Klaipėdos, Kretingos, Joniškio, Mažeikių, Telšių ir kitų vietovių. Instruktoriaus pareigas priėmiau kaip iššūkį. Tiesa, mokykla yra sudariusi bendradarbiavimo sutartį ir su Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, tad šių švietimo įstaigų tikslai (ir prioritetai) yra panašūs.

Pirmąją mano darbo dieną didžiausią išpūdį mokiniams paliko karininko uniforma ir griežtas įvaizdis (kaip vėliau prisipažino). Galbūt todėl man pavyko greitai įsitraukti į mokyklos bendruomenės gyvenimą, užmegzti draugiškus santykius. Žinoma, kasdien tenka didelė atsakomybės našta: dirbant su moksleiviais reikia atsakyti ne tik už save, bet ir už jų veiksmus, elgesį mokykloje. Privalau kaskart jiems priminti mokinio pareigas, rūpintis mokinių, gyvenančių mokyklos bendrabutyje, neformaliuoju ugdymu. Jaunųjų šaulių užsiėmimai vyksta du kartus

per savaitę. Dauguma jų yra labai aktyvūs ir gabūs: dainuoja mokyklos sakralinės muzikos vaikinių ansamblyje, lanko muzikos mokyklą, groja įvairiais muzikos instrumentais, dalyvauja konkursuose, puikiai šaudo iš pneumaticinių ginklų, sparčiai mokosi rikiuotės pratimų... 9–10 klasių mokiniai, pasirinkę gynybinio-pilietinio ugdymo mokomąjį dalyką, šiais mokslo metais tam skiria vieną valandą, kitais metais 11–12 klasių mokiniai galės būti ugdomi 2–3 valandas per savaitę.

Neseniai mokykloje vyko iškilmingas renginys: net 48 6–11 klasių mokiniai papildė Telšių apskrities Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės jaunųjų šaulių gretas ir kartu antrą kartą istorijoje buvo atkurta Alsėdžių šaulių kuopa. Tą dieną mūsų moksleiviai iškilmingai prisiekė mylėti Tėvynę, pabučiavo vėliavą, gavo pažymėjimus ir tapo visateisiais jauniaisiais šauliais. Alsėdžių bendruomenė kartu su svečiais džiaugėsi mokyklos vaikinių ir

mokytojų ansamblių jungtiniu pasirodymu. Daugelis pabrėžė, kad tokio lygio kolektyvai papuoštų ne vieną rinktinę ar kitą kariuomenės vienetą. Prie apskritojo stalo buvo aptarta tolesnė Alsėdžių 6-osios kuopos veikla, jaunųjų šaulių paradinių ir lauko uniformų įsigijimo, bendradarbiavimo su KASP padaliniais, kitomis šaulių kuopomis galimybės.

Man, kaip instruktoriui, ugdyti jaunosius šaulius padės 10 mokyklos šaulių, kurie praeitų metų pabaigoje Klaipėdoje dalyvavo šalies mastu surengtuose mokymuose, jie galės vadovauti šaulių būriams ir skyriams.

Labai džiaugiuosi, galėdamas dirbti su jaunimu. Malonu jiems papasakoti apie studijas Akademijoje, pasidalyti turimomis žiniomis apie kariuomenę, padėti tobulėti, kartu spręsti iškilusias problemas. Pagarba vyresniesiems, garbė, meilė artimui ir Tėvynei – mano prioritetinės vertybės, kurias siekiu įskiepyti ir jaunajai kartai. Neretai mokinius kviečiu į savanoriškus susirinkimus, kurių tikslas – pasikalbėti, išklausti vieniems kitus. Labiausiai jaunuoliai norėtų aktyvesnio gyvenimo. Tad atšilus orams planuojame rengti įvairias pratybas miškuose, organizuoti sukarintas moksleivių vasaros stovyklas. Yra ir daugiau idėjų dėl moksleivių laisvalaikio pajūrinimo. Nuo pat pirmųjų darbo mokykloje dienų stengiuosi rengti kuo įdomesnes paskaitas ir pratybas, kad moksleiviai liktų patenkinti įgytomis žiniomis, prisimintų metus, praleistus Alsėdžiuose.

Pradėjus dirbti instruktoriumi teko

susipažinti su mokyklos kolektyvu, kuris mane priėmė labai draugiškai ir šiltai. Sulaukiau pagalbos iš daugumos mokytojų, jie padėjo susidaryti bendrą vaizdą apie mokyklą, mokinius, įsilieti į jos bendruomenę. Mokytojų kolektyvas gana vyriškas ir jaunas – pedagoginį darbą čia dirba 15 vyrų, 9 mokytojams dar nesukako nė 30 metų. Mokykloje sudarytos geros sąlygos dalyvauti visuomeninėje veikloje. Vos pradėjęs dirbti išitraukiau į mokytojų sportinę veiklą, vyresniųjų vaikinių sakralinės ir pilietinės muzikos ansamblį. Nors anksčiau negalvojau apie darbą mokykloje, šiandien manau, kad būtent čia radau savo pašaukimą.

KARIŪNO redakcinė kolegija, gavusi Karo akademijos absolvento ltn. Juliaus Svirušio laišką, paprašė savo mintimis pasidalyti ir mokyklos direktorių Leoną MOCKŪNĄ.

„Pagrindinė gynybinio-pilietinio ugdymo programos įgyvendinimo problema – specialistų trūkumas. Idealiausias variantas, kai tokį darbą dirba karinį ir pedagoginį išsilavinimą turintis darbuotojas. Per praėjusį dešimtmetį teko sutikti tikrai gerai su vaikais dirbančių krašto apsaugos savanorių, atsargos karių, tačiau jie nebuvo nuolatiniai darbuotojai. Nors Telšių KASP rinktinė į užsiėmimus atsiųsdavo net po 2–3 savanorius, jie nuolat keitėsi, atskiras temas dėstė atitinkami specialistai. Alsėdžiuose ir šiandien dirba 4 jauni mokytojai šauliai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui taip pat šaulys ir savanoris Regimantas Kavaliauskas. Jo dėka eiti gynybinio-pilietinio ugdymo instruktoriaus pareigas ir bu-

vo pakviestas Julius Svirušis.

Aš džiaugiuosi šiandien mūsų mokykloje dirbančiais jaunais žmonėmis. Jie reikalingi vaikams, geriau juos supranta. Tiesiog jie yra arčiau vaikų. Už mūsų, vyresnių mokytojų, pečių – patirtis, dalykinės žinios, metodikos išmanymas, o jaunimą sieja energija, šypsenos, bendra kalba. Toks ir Julius Svirušis. Tvirtas ir ramus tonas, pasitikėjimas savimi stovint prieš auditoriją ir jos valdymas, santūri laikysena – tai bruožai, išskiriantys jį iš kitų mokytojų. Aišku, ir uniforma. Svarbiausia, kad jaunas mokytojas labai greitai „užsikrėtė“ mūsų mokyklos idėjomis – kurti regioninę mokyklą, kurioje didžiulis dėmesys būtų skiriamas pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymui, fiziniam ir dvasiniam lavinimui, socialinių ir pedagoginių vaikų problemų sprendimui. Nėgana to, jis pats pateikia įdomių pasiūlymų dėl numatomos veiklos. Šiuo metu kartu su mokyklos direktoriaus pavaduotoju R. Kavaliausku įgyvendina projektą „Šaudymas – olimpinė sporto šaka“. Šie mokytojai ir pora mokinių važinės po įvairias regiono mokyklas, supažindins mokinius su ginklais, Karo akademija, mokslys šaudyti, rengs šaudymo rungtynes.

Svarbiausia, kad instruktorius Julius Svirušis, kaip ir kiti mūsų mokyklos mokytojai, moka dirbti komandoje ir labai gerai suvokia, ką reiškia žodis „reikia“. Esu dėkingas Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijai už puikiai parengtą karininką, savo srities specialistą, mokytoją. Jūsų karinio mokymo institucijos specialistai tikrai turėtų ką pasakyti ar patarti mokytojų kvalifikacijos kėlimo kursuose. Gal tada mažiau būtų nusiskundimų, kad mūsų vaikai nevaldomi, nieko nenori.

Baigdamas pasakysiu, kad visa mokyklos bendruomenė labiausiai mėgsta Julijų dėl to, kad jis kartu su mokiniais dainuoja sakralinės muzikos ansamblyje ir beveik su jais nesiskiria – visa da būna kartu. ■

Pradinio karinio rengimo pamokos su vyresniųjų klasių moksleiviais

Nėra to blogo, kas neišeitų į gera!

Krn. Lauryna

BUBNYTĖ

Visi puikiai žinome, kad Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija yra išskirtinė aukštoji mokykla. Kariūnų gyvenimas kaip diena ir naktis skiriasi nuo eilinių studentų kasdienybės.

Kiekvienas renkamės savo gyvenimo kelią ir, manau, dauguma dabartinių pirmakursių pasirinkome Akademią dėl keleto priežasčių. Man pačiai mintis rinktis studijas LKA kirbėjo jau seniai. Aštunti metai esu Lietuvos šaulių sąjungos narė, tad karyba nebuvo visiškai svetima ir nepažįstama sritis. Su mielu noru vykau į tuomet

dar Akademijoje rengiamus instruktorių kursus, o vyresni kolegės šauliai man buvo sektinas pavyzdys. Taigi po 12-oje klasėje mokykloje surengto LKA pristatymo nusprendžiau *netempti gumos* ir dalyvauti atrankoje. Paradoksas – į atranką vykau per savo gimtadienį. Viskas atrodė neįprasta, tačiau kartu taip sava.

Ir štai nuo praeito rugpjūčio 1-osios būrys pirmakursių pradėjome žingsniuoti savo tikslo link. Nuo tos dienos laikas skriete skrieja, bazinis kario kursas – ne išimtis. Diena keisdavo dieną, savaitė – savaitę, nes BKK buvo tikrai

įtemptas. Kas dieną vykdavo daug įvairių paskaitų ir pratybų. Turėjome įsisavinti nemažai informacijos tiek teoriškai, tiek praktiškai, nors laiko pasirengti buvo labai mažai. Tarp mūsų nemažai tokių, kurie jau yra susidūrę su karyba, tačiau vadai stengėsi, kad visi sužinotų ką nors nauja arba bent jau prisimintų, ką buvo išmokę. Viso bazinio kario kurso metu daugumoje paskaitų ir pratybų dalyvaudavome kuopos sudėtyje, todėl sparčiai tobulėjome kaip komanda. Smagu, jog gana gerai sutarėme, „sugyvenome“ su savo vadais. O dar smagiai, kad rudenį, grį-

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

Kariūnų bataliono štabo viršininkas
kpt. **Paulius Čižauskas**

➔ Jūsų credo

Niekas nieko ant lėkštutės neatneša – reikia viską pačiam pasiimti

➔ Kas Jums padarė pačią didžiausią įtaką?

Patirtis, brolis

➔ Jeigu galėtumėte keliauti „laiko mašina“, kokį mūsų / karinę operaciją norėtumėte pamatyti?

Operaciją „Audra dykumoje“

➔ Pats skaniausias pyragėlis vaikystėje buvo

Kūčiukas

➔ Ką pasikviestumėte į negyvenamą salą?

Angeliną Jolie ☺

➔ Jeigu nebūtumėte tapęs karininku

Būčiau sportininkas, tiksliau – futbolininkas, o dar tiksliau – vartininkas

➔ Ko niekada nesutiktumėte padaryti?

Peržengti per savąjį AŠ

➔ Užbaikite sakinį: „Mane išveda iš pusiausvyros, kai...“

Meluojama tiesiai į akis

➔ Rytas išauš bet kuriuo atveju, net jeigu...

Čia mūsų ir nebebus

➔ Šventė, kurios labiausiai laukiate

Visos šventės reikalauja papildomų išlaidų

➔ Mėgstate, kai Jums sako...

Koks tu geras ir gražus! (Tai sako mano žmona.)

➔ Paskutinė mintis prieš miegą

Ir vėl rytoj anksti keltis

➔ Jūs lengvai galite užsiauginti barzdą, tačiau

Žmona negali barzdos pakęsti!

žę į Mokomąjį pulką (per pirmo kurso lauko pratybas) ir nuvykę į savo senąją kuopą, aplankėme keletą buvusių vadų. Jie mus sutiko su šypsena veiduose. Buvo gera dalytis dar neišdilusiai išpūdžiais, kitomis akimis pažvelgti į praeitį ir dar kartą prisiminti smagias akimirkas.

Bazinio kurso metu susigyvenome ir tapome tarsi viena didelė šeima. Natūralu, kad būna visko: ir juokiamės iki ašarų, ir ne taip linksmai gyvename, juk visi esame labai skirtingi žmonės, turintys savo nuomonę, savo kasdienių problemų. Bet visų mūsų tikslas vienas. Manau, jog visi čia esantys mylime savo šalį, todėl reikėtų kuo mažiau tuščiažodžiauti ir svaidytis skambiomis frazėmis, juk „Ne žodžiais o darbais Tėvynę mylim!“

Po bazinio kario kurso sugrįžus į Akademią viskas atrodė šiek tiek neįprasta, teko „persilaužti“ – atprasti nuo Mokomojo pulko ir prisitaikyti prie Akademijos tvarkos. Skyrėsi tam tikri buitiniai dalykai. Reikėjo priprasti prie naujų vadų, dienotvarkės, paskaitų, dėstytojų. Artėjo priesaikos ceremonija ir pasiruošimas bene svarbiausiai pirmakursių šventei.

Manau, Priesaikos dieną dažnam buvo šiek tiek neramu. Tuomet pirmą kartą apsilankėme paradinės uniformos, tad visas dėmesys buvo nukreiptas į mus – pirmakursius. Turbūt nesuklysiu pasakiusi, jog artimieji jaudinosi

kur kas labiau negu mes patys, troško, kad tik viskas vyktų sklandžiai. Dažnai būdami čia, Akademijoje, nepagalvojame, jog namiškiai mintimis visuomet su mumis, didžiujasi ir kartu nerimauja dėl savo dukrų ir sūnų. O laikas Akademijoje neprailgsta – veiklos čia tikrai netrūksta. Turbūt dar nebuvo tokios dienos, kad nesijuoktume iki ašarų. O ar tai blogai? Kasdieniai pokštai ir linksmos situacijos padeda atitrūkti nuo rutinos. Vien ko vertos pirmakursių *krikštynos* – šventė, kurią prisiminsime dar ilgai. Diena, kai galėjome visiškai atsipalaiduoti, kitokioje aplinkoje pažinti savo vadus, vyresnių kursų kariūnus. Diena, kai patys pagaliau tapome visaverčiais LKA kariūnais!

Bėga dienos, savaitės – tapome neatskiriama Kariūnų bataliono dalimi, įsiliejome į Akademijos bendruomenės gyvenimą, pažįstame jos kasdienybę, *pliusus ir minusus*. Vieną dieną sekasi geriau, bet *būna dienų lyg tyčia...*

Apmaudu, kai vien tik norų neužtenka – stenkis nesistengęs, o vis tiek nesiseka. Tačiau sakoma: belsk ir bus atidaryta. O gerai pagalvojus, visai ne-

Tapome neatskiriama Kariūnų bataliono

dalimi, įsiliejome į LKA gyvenimą. Vieną

dieną sekasi geriau, bet būna dienų lyg tyčia...

Apmaudu, kai vien tik norų neužtenka, stenkis

nesistengęs, o vis tiek nesiseka. Sakoma: belsk

ir bus atidaryta. Visai nepikta, kad vieną kitą

savaitgalį negali išvykti į namus, pasimatyti

su šeima ir draugais.

pikta, kad vieną kitą savaitgalį negali išvykti į namus, pasimatyti su šeima ir draugais. Tikri draugai supras ir nenusigręš, o tie, kurie padarys atvirkščiai... Vadinasi, tikri draugai niekada ir nebuvo. Sunku nematyti mylimų žmonių, tačiau neabejoju, jog jie supranta, kokį kelią pasirinkome. Juk kariai išvyksta už tūkstančių kilometrų vykdyti taikos palaikymo misijų, o čia viso labo vos vienas kitas savaitgalis. Kasdieniai sunkumai tik užgrūdina. Juk nėra to blogo, kas neišeitų į gera! ■

➔ **Kvailiausias poelgis gyvenime**

Atsisakyti kelio dėl takelio

➔ **Kai ko nors nežinote, tai**

Žino internetas visagalys

➔ **Užgaida, kurią sau leisite šią vasarą**

Turėti normalias atostogas (žvejyba ir t. t.)

➔ **Praeities asmenybė, kuria žavėtės**

Vinetu☺

➔ **Kada paskutinį kartą verkėte iš juoko?**

Kas antrą dieną tai darau

➔ **Viskas, ko norite iš kariūnų, tai**

Kad jie būtų dori ir garbingi Lietuvos kariūninkai

➔ **Gyvenimas yra gražus, nes...**

Kitaip negali būti

➔ **Neįsivaizduojate dienos be...**

Puodelio kavos ir cigaretės (žinau, kad nesveika)

➔ **Mėgstamiausia lietuviška daina**

„Dviratukas“ (atlieka Eugenijus Ostapenka)

➔ **Ko Jums trūksta Akademijoje?**

Bendro požiūrio į KARIŪNĄ

➔ **Kai Jums buvo 17 metų**

Tada buvau „kavenskas“ (kaunietis)☺

➔ **Kas Jums svarbiausia gyvenime?**

Šeima

➔ **Lietuvos vieta, kurią patartumėte aplankyti**

Ventės ragas

➔ **Mėgstamiausia vieta Akademijoje**

Kabinetas, nes ten aš pats sau viršininkas

➔ **Jūs visiškai nesigailite dėl to, kad**

Persikėliau gyventi į Vilnių

➔ **Pirmoji mintis pabudus ryte**

Susidėliuju dienos prioritetus (darbas neįeina)☺

➔ **Trimis žodžiais apibūdinkite kariūną**

Kaip ir visas jaunimas, per trumpą laiką nori greito poveikio

➔ **Apie kokią profesiją svajojote mokykloje?**

„Mafjozo“

➔ **Kada mesite rūkyti?**

Nuo kito pirmadienio

➔ **Akademijoje mane labiausiai džiugina (-o)**

Laisvas laikas, nes tai – šventė

➔ **Įvaizduokite, kad Jūs – Karo akademijos viršininkas. Pirmasis įsakymas**

Rasti lėšų aprūpinti kariūnus naujais ekipuote ir ginkluote, kuri naudojama Lietuvos kariuomenėje

➔ **Kaip įsivaizduojate save po 10 metų?**

Ant upės kranto su meškere (jaunas pensininkas)☺

Kai kurie 2010–2011 m. m. atrankos į LKA aspektai

Mjr. Rimvydas ADOMAVIČIUS, kpt. Ronaldas ENDRIJAITIS, kpt. Andrius JURGAITIS,

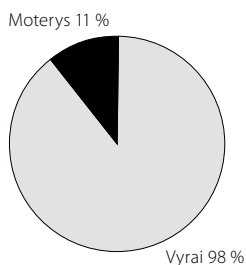
doc. dr. Nijolė JANULAITIENĖ, doc. dr. Valentina VILUTIENĖ

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos Atrankos centro stojantieji į LKA skirtą anoniminę anketą užpildė 2010 m. lapkričio–2011 m. liepos mėn. atrankoje dalyvavę 244 kandidatai – 217 vaikinių ir 27 merginų. KARIŪNE pradedama skelbti Atrankos centro darbuotojų parengta medžiaga ir tiek anketose, tiek individualių pokalbių metu sukaupia ir išanalizuota informacija.

Stojančiųjų į LKA sudėtis pagal lytį

Kandidatų studijuoti LKA vyrų skaičius 8,1 karto viršijo stojančių moterų skaičių (žr. 1 pav.). Kaip tai galima paaiškinti?

Viena iš priežasčių – tikriausiai didesnis berniukų domėjimasis karyba, ginklais, tiksliaisiais ir gamtos mokslais. Kario profesija nuo seno buvo vyrų privilegija.

1 pav. Kandidatų studijuoti LKA pasiskirstymas pagal lytį

Nuo 2000 m. Lietuvos merginoms leidžiama studijuoti karinėse mokslo institucijose, tačiau kandidačių studijuoti LKA iki šiol kur kas mažiau negu vaikinių. Tai rodo ir priimtų studijuoti į LKA vyrų ir moterų santykis (kiekvienais metais į LKA priimama tik iki 10 proc. merginų).

Kol kas skirtingas požiūris į lytis Lietuvoje, kaip ir kai kuriose kitose ES ir pasaulio šalyse, turi įtakos vaikinių ir merginų išsilavinimui. Dar prieš šimtą

metų Lietuvoje tik viena kita moteris buvo įgijusi aukštąjį išsilavinimą, nes joms buvo draudžiama siekti aukštojo mokslo. Net ir šiandien moterys kartais laikomos „antrarūšėmis“ pilietėmis, kurioms geriausiai tinka pasyvusis „šeimos sergėtojos“ vaidmuo. Dėl to iš dalies kalta tradicinė patriarchalinė kultūra ir socializmo laikotarpiu susiformavusios nuostatos, kai oficialiai buvo deklaruojamas lyčių lygiateisiškumas, o praktiškai, profesijas skirstant į „vyrishkas“ ir „moterishkas“, moterų teisės ribotos aiškinant tai prigimtinių teisių ir pareigų skirtumais. Taigi moters istorija – tai kova dėl vietos viešojoje erdvėje, iš kurios ją siekiama išstumti ir į kurią ji atkakliai veržiasi. Ir čia svarbiausias moterų „ginklas“ – išsilavinimas (Statistikos departamento duomenimis, 2008–2009 m. šalies universitetuose bakalauro laipsnio siekė 59 proc., magistro – 64 proc., daktaro – 59 proc. moterų).

Nors pastaruoju metu moterų, dirbančių „vyrishkose“ srityse (karybos, policijos, teisės, pramonės), skaičius auga, tačiau, deja, jų gaunamas atlygis vis dar neprilygsta vyrų darbo užmokesčiui (Statistikos departamento duomenimis, 2007 m. Lietuvos moterų vidutinis valandinis bruto darbo užmokeskis buvo beveik ketvirtadaliu – 24,4 proc., o Europos Sąjungos valstybėse narėse – 21,6 proc. mažesnis už vyrų. Didžiausias moterų ir vyrų darbo už-

mokesčio atotrūkis buvo Estijoje – 31 proc., mažiausias – Bulgarijoje – 13,5 proc.).

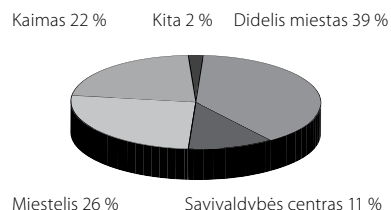
• 2010–2011 m. kandidatų studijuoti LKA atrankoje dalyvavo 79 proc. daugiau vyrų nei moterų.

Kandidatų gyvenamoji vieta

2010–2011 m. norą studijuoti LKA pareiškė 39 proc. jaunuolių, atvykusių iš didelių miestų (Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Klaipėdos). Beveik po lygiai stojančiųjų gyvena Lietuvos miesteliuose arba kaimuose – atitinkamai 26 proc. ir 22 proc., savivaldybių centruose – tik 11 proc. (žr. 2 pav.).

Pažymėtina, kad stojančiųjų iš didelių miestų ir miestelių kandidatų skaičius nuo 2002 m. šiek tiek kinta, pvz., 2001–2002 m. atrankoje tokių kandidatų dalyvavo 63,8 proc., 2005–2006 m. – 73,5 proc., 2010–2011 m. – 65 proc.

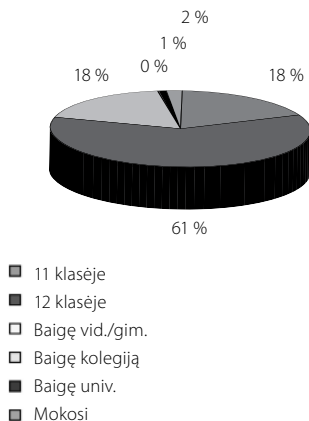
• Dauguma atrankos studijuoti LKA (65 proc.) dalyvių – iš didžiųjų Lietuvos miestų ir miestelių atvykę jaunuoliai. Ši tendencija LKA vyrąja jau dešimt metų.

2 pav. Kandidatų į LKA gyvenamoji vieta

Kandidatų išsilavinimas

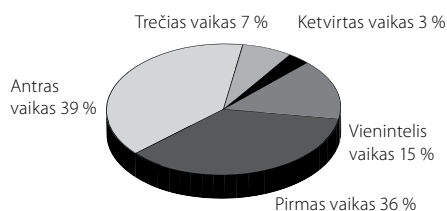
Daugelis stojančiųjų (61 proc.) – dvyliktokai, kuriems vidurinės mokyklos baigimas ir tolesnio kelio pasirinkimas „jau čia pat“ (žr. 3 pav.). 11 klasės moksleiviai ir anksčiau baigusieji vidurines mokyklas (gimnazijas) sudaro po 18 proc., baigusieji kolegijas, universitetus – tik 3 proc. Pažymėtina, kad tendencija stoti į LKA studijuojant kitoje aukštojoje mokykloje ar ją baigus per pastaruosius ketverius metus šiek tiek stiprėja. Tokį poelgį (sprendimą) šie „kandidatai studentai“ aiškino ryžto stoka. Jie teigė seniai svajoję apie studijas LKA, tačiau nepasitikėję savo jėgomis, mat šioje karinėje mokymo institucijoje reikalaujama ne tik gebėjimo susikaupti ir mokytis pagal griežtos dienvakės reikalavimus, bet ir gero fizinio pasirengimo, mokėjimo bendradarbiauti.

3 pav. Kandidatų studijuoti LKA išsilavinimas

• Tarp stojančiųjų į LKA dešimt metų vyrauja dvyliktokai.

• Per pastaruosius ketverius metus šiek tiek padaugėjo kandidatų, besimokančių 11 vidurinės mokyklos klasėje, gimnazijose ar aukštosiose mokyklose.

4 pav. Kelintas vaikas šeimoje

Kandidatų statusas šeimoje

Šeima – socialinė grupė, kuriai būdingas bendras gyvenimas, bendras ūkio tvarkymas ir kt. Šeima jungia abiejų lyčių suaugusiuosius ir vieną ar daugiau savų arba įvaikintų vaikų.

Šiandien ES dažnai teigiama, kad šiuolaikinės šeimos skiriamasis bruožas – išskirtinis dėmesys vaikams (daugelio ES šalių, taip pat ir Didžiosios Britanijos, 1989 m. vaikų teisių apsaugos įstatymas parengtas vaikų teises ir poreikius glaudžiai siejant su tėvų teisėmis ir pareigomis).

4 pav. matyti, kad iš 2011 m. stojuosiu į LKA jaunuolių beveik tiek pat – 36 proc. ir 39 proc. – buvo pirmieji arba antrieji vaikai šeimoje; abi grupės sudarė 75 proc. visų stojančiųjų.

Daugelyje šeimų išskirtinis tėvų dėmesys krypta į vyriausius vaikus. Iš jų daugiau negu iš jaunesniųjų ne tik reikalaujama, bet ir tikimasi ateityje. Vyresnieji vaikai auga jausdamiesi atsakingi ne tik už save, bet ir už jaunesnius brolius ir seseris: neretai juos prižiūri namie, nuveda į darželį, padeda mokytis. Jie pareigingi, todėl nebijo sunkumų ir rinkdamiesi profesiją, pvz., nelengvą kario kelią. Dauguma pirmagimių išauga į ambicingus žmones, kurie mėgsta kontroliuoti kitus ir lengvai tampa lyderiais. Jie jaučia atsakomybę stengdamiesi būti tinkami pavyzdžiai savo jaunesniems broliams ar seserims, todėl yra subrendę ir rūpestingi. Rūpintis kitais jiems – natūralus dalykas.

Trečiųjų ir ketvirtųjų vaikų, kilusių iš gausesnių šeimų, stojo 7,5 karto mažiau negu pirmųjų ir antrųjų, augusių negausiose šeimose. Tai suprantama, Lietuvoje vyrauja 1–2 vaikų šeimos. Gausesnių šeimų – mažuma. Pažymėtina ir tai, kad viduriniai vaikai, anot psichologų, yra vieninteliai, kurie gali pakęsti kitų žmonių autokratišką (reiklų) elgesį. Jiems smagu, kai aplink daug žmonių. Šie vaikai mielai imasi „taikos palaikytojo“ vaidmens, moka dirbti komandoje.

Kandidatų, kurie yra vienintelis vaikas šeimoje, buvo 5 kartus mažiau negu iš vadinamųjų „tradicinių 2 vaikų šeimų“. Anot psichologų, vienturčiai labai reiklūs, įpratę nurodinėti kitiems, iš pradžių patenkinti savo, o tik po to kitų poreikius. Jie susitelkę į save, nori išlikti nepriklausomi, todėl nelinkę dirbti komandoje.

• Daugelis stojančiųjų į LKA yra tradicinės – dviejų vaikų – šeimos at-

stovai; jiems būdingas reiklumas sau ir kitiems, polinkis lyderiauti.

Tėvų išsilavinimas

Išsivysčiusių šalių gyventojams labai svarbu išsilavinimas, kadangi tai reikšmingas veiksnys tiek įsidarbinant, tiek dirbant. Ne išimtis ir Lietuvos valstybė, kurios žmonės daug investuoja į intelektualinį kapitalą: vaikų studijas aukštosiose mokyklose, prestižines specialybes ar savo kvalifikacijos kėlimą, persikvalifikavimą.

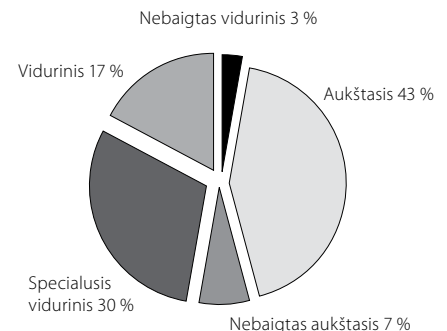
Buvo tiriama, kuriai stojančiųjų kategorijai priklauso atrankos studijuoti LKA dalyviai pagal tėvų (tėvo ir motinos) išsilavinimą. Nustatyta, kad:

1. aukštąjį išsilavinimą turi 43 proc. tėvų (vyrų) ir 57 proc. motinų (vidurkis – 50 proc.);

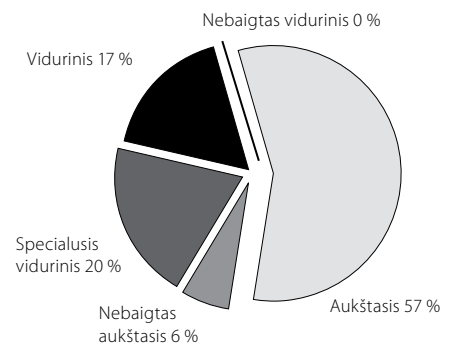
2. aukštojo mokslo nebaigę 7 proc. tėvų (vyrų) ir 6 proc. motinų;

3. specialųjį vidurinį išsilavinimą įgiję 30 proc. tėvų (vyrų) ir 20 proc. motinų (vidurkis – 25 proc.);

4. vidurinį išsilavinimą įgiję 17 proc. tiek tėvų, tiek motinų, o nebaigtą vidurinį – tik 3 proc. tėvų (vyrų) (žr. 5, 5A pav.).

5 pav. Tėvų (vyrų) išsilavinimas

5 A pav. Motinų išsilavinimas

← Pradžia 12 puslapyje

• Sudėjus 1, 2, 3 tyrimo pozicijų rodiklius konstatuotina, kad į LKA stojo jaunuoliai, kurių daugiau nei 80 proc. tėvų yra įgiję aukštąjį, nebaigtą aukštąjį arba spec. vidurinį išsilavinimą, t. y. įgiję kokią nors profesiją ar specialybę.

• Gerokai mažiau tėvų (17 proc.) neturi reikiamo profesinio pasirengimo, yra įgiję tik vidurinį išsilavinimą.

• Tėvų išsilavinimas daro įtaką vaikų profesinio gyvenimo kelio pasirinkimui: į LKA stojantys jaunuoliai, kaip ir jų tėvai, nori įgyti aukštąjį išsilavinimą ir dominančią profesiją.

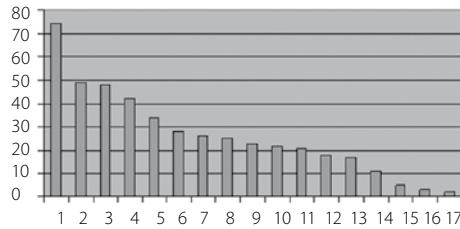
Tėvų profesijos

Tėvų profesijas sąlygiškai suskirstę į 2 grupes, išsilavinusių tėvų grupei priskirtume 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 17 specialybes (iš viso 11), o turinčių vidurinį išsilavinimą ir dirbančių – 3, 6, 10, 11, 12, 14 specialybes (iš viso 6) įgijusius tėvus.

Dauguma išsimokslinusių tėvų (16,6 proc.) – socialinės srities darbuotojai. Bemaž po lygiai – apie 10–11 proc. – stoja švietimo darbuotojų, darbininkų (ir kt.) vaikų.

Reikia manyti, kad 11 (žr. 6 pav.) – 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 13, 15, 16, 17 – specialybių tėvai yra įgiję profesiją ar specialybę, todėl šių 67,4 proc. tėvų profesija, matyt, lėmė ir jų vaikų sprendimą stoti į aukštąją mokyklą. 32,5 proc. tėvų (žr. 6 pav.: 3, 6, 10, 11, 12, 14) yra darbininkų,

kai, ūkininkai, bedarbiai ar išvykę užsienin, jų specialybės ir gyvenimo būdas mažiau patinka jų vaikams, todėl jie nori „išsiveržti iš šio rato“ ir įgyti prestižinę specialybę.

- Socialinės sferos darbuotojas
- Švietimo darbuotojas
- Darbininkas
- Kita
- Įmonės savininkas
- Vairuotojas
- VRM darbuotojas
- Inžinierius
- Vadybininkas
- Statybininkas
- Ūkininkas
- Bedarbis
- KAS darbuotojas
- Dirba užsienyje
- Ekonomistas
- Gamtosaugininkas
- Miškininkas

6 pav. Tėvų profesijos

• 67,4 proc. įgijusių profesiją tėvų gyvenimo būdas, matyt, daugiausia ir lėmė jų vaikų apsisprendimą taip pat stoti į aukštąją mokyklą.

• Beveik po lygiai atrankoje studijuoti LKA dalyvavo darbininkų ir švietimo darbuotojų vaikų (10,8 ir 10,6 proc.).

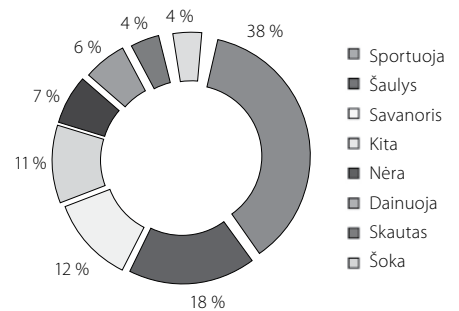
• VRM (6,0 proc.) ir KAS darbuotojų (3,7 proc.) vaikai sudarė tik nedidelę norinčiųjų studijuoti LKA dalį.

Užklasinė veikla

Užklasinė veikla – svarbus mokinių dorovinį auklėjimą optimizuojantis veiksnys, skatinantis atskleisti savo dvasines galias, įgyti naujos emocinės ir dorovinės patirties, keisti tarpusavio

santykius ir kt. Užklasinėje veikloje, anot mokslininkės S. Dženuškaitės, „ugdomas mokinių etinis ir estetiškas santykis su aplinka, gamta, kultūrinėmis ir dvasinėmis vertybėmis, tauta, kitais žmonėmis“. Kryptinga, interesus atitinkanti veikla gali padėti vaikams ir jaunuoliams išvengti blogų įpročių ir nepageidautinos įtakos, įpratinti juos turiningai leisti laisvalaikį.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme rašoma, jog organizuota mokinių veikla mokyklose ir jaunimo organizacijose skatina jų kultūrinę ir socialinę brandą, „padeda tenkinti saviugdą ir saviraiškos poreikius“. Platus užklasinės veiklos spektras leidžia plėsti tarpusavio santykius, todėl žmonės įsitraukia į naujas tarpusavio santykių sistemas.

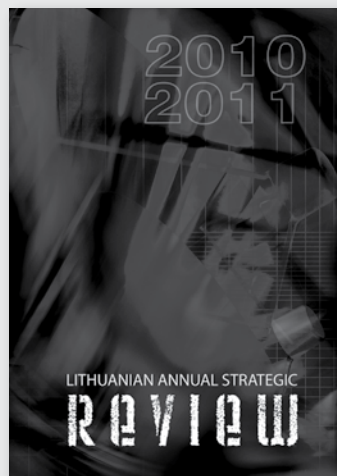
7 pav. Stojančiųjų į LKA užklasinė veikla

Galima teigti, kad bet kuri minėta veikla yra pažymėta „dorovės ženklų“, todėl tampa dorovinio ugdymo priemone. Žinoma, be šio, jaunam individui turi įtakos ir daug kitų veiksnių.

Remiantis VU prof. habil. dr. V. Aramavičiūtės 1998–2001 m. užklasi-

AKADEMIJOS PULSAS | LKA IŠLEISTI LEIDINIAI

Elektronines versijas galima rasti www.lka.lt

nės veiklos tyrimo, atlikto Vilniuje ir Klaipėdoje, duomenimis galima teigti, kad atkurtos Nepriklausomos Lietuvos antrojo dešimtmečio mokiniai užklasinėje veikloje nebuvo pakankamai aktyvūs. Nemažai vyresniųjų klasių moksleivių (50–70,9 proc.) apskritai jokioje veikloje nedalyvavo.

Kokia šiuo požiūriu moksleivių, 2010–2011 m. stojusių į LKA, padėtis? Ar jie dalyvavo ir kokioje užklasinėje veikloje? (žr. 7 pav.)

Sportinė veikla. Daugiausia kandidatų studijuoti LKA (38 proc.) dalyvavo sportinėje veikloje. Remdamiesi ankstesnių metų V. Aramavičiūtės tyrimais galime teigti, jog tiek prieš 10 metų, tiek šiandien sportą dažniausiai renkasi berniukai, kiek rečiau – mergaitės, pirmenybę teikiančios meninei veiklai. Berniukus domina greitis, ištvermė. Apskritai jie labiau mėgsta konkurenciją, galynėtis tarpusavyje.

Per pokalbius su kandidatais neretai paaiškėdavo, kad beveik visi jie yra išbandę po keletą sporto rūšių: vaikystėje lankę vienos ar kelių lengvosios atletikos šakų treniruotes, žaidę tiklinį ar krepšinį. Vyresnėse klasėse daugelis berniukų pradėjo lankyti kovos meno klubus, kur mokėsi karatė, bušido ir kt. dvikovų, reikalaujančių greitos reakcijos ir ištvermės. paslapčių. Kiti rinkosi sunkiąją atletiką, boksą.

Pastaraisiais metais daugėja stojančiųjų, labiau besidominčių lengvuju kultūrizmu. Lengvasis kultūrizmas (kūno rengyba) – tai sportas ir suderinta mityba. Daugeliui žmonių ši sporto rūšis tapo gyvenimo stiliumi ir asocijuojasi su sėkme. Jaunuoliams

taip pat. Jie trokšta populiarumo tarp bendraamžių, todėl siekia būti stiprūs, gražūs ir ištvermingi. Natūralu, kad per lengvojo kultūrizmo treniruotes suformuojamas patrauklus ir stiprus kūnas. Tai dažnai lemia sėkmę tarp abiejų lyčių atstovų – tiek bendraamžių, tiek suaugusiųjų.

Tarp stojusiųjų buvo keletas kandidatų į vienos ar kitos sporto šakos rinktinę. Jie galėjo pasigirti sėkmingais startais šalies ir tarptautinėse varžybose. Šiems vaikinams ir merginoms sportas, sveika konkurencija yra tapę kasdienio gyvenimo norma. Todėl geri sportininkai per atranką dažniausiai demonstruodavo ne tik puikų fizinį parengtumą, bet ir tvirtą valią, pavydėtiną savitvardą.

Šauliai, savanoriai. 30 proc. stojusiųjų į LKA dalyvavo Šaulių sąjungos ir savanorių veikloje. Tai vaikinai ir merginos, mėgstantys aktyvų gyvenimo būdą, žygių romantiką, drausmę. Lankydami jaunųjų šaulių užsiėmimuose, karinėse stovyklose, jie susipažino su karių gyvenimo ypatumais, įgijo kai kurių karybos žinių, vadovavimo įgūdžių, todėl daugelio netrikdė per atranką gautos vadovavimo užduotys. Šie atrankos dalyviai sugebėjo suburti komandą užduočiai įvykdyti, buvo aktyvūs, demonstravo sumanumą ir kūrybingumą teikdami racionalius sprendimus.

Šiandien jaunųjų šaulių ir savanorių veiklą galima vadinti jaunuomenės profesinio orientavimo ir pilietiškumo mokykla. Taip jaunuoliai susipažįsta su karių gyvenimu ir tradicijomis. Tie, kuriems visa tai patinka, nusprendžia

patys rinktis kario profesiją.

Pažymėtina, kad daugelis Šaulių sąjungos narių, mokydamiesi LKA, nepamiršta, kad priklauso šiai organizacijai, ir mielai bendrauja su jaunaisiais šauliais instruktorių kursuose ir stovyklose. Čia ugdomi vadybiniai ir pedagoginiai būsimų karininkų gebėjimai, pasitikėjimas savimi.

Skautai. Tik 4 proc. stojančiųjų – Lietuvos skautijos, Lietuvos jūrų skautijos nariai – buvo ugdomi kaip atsakingi piliečiai ir tarptautinės skautų organizacijos nariai. Tai vaikinai ir merginos, jaunesnėse klasėse pasirinkę skauto kelią. (Žinome, kad skautai sėkmingai žengia šiuo keliu ne tik mokydamiesi mokykloje, jie dažniausiai lieka ištikimi šios organizacijos priesakams visą gyvenimą.) Skautų stovyklose jaunuoliai mokosi mylėti gimtąjį kraštą, išgyventi gamtoje, vadovauti ir kt. Deja, Lietuvoje, kur juntamas pilietinės brandos ir patriotiškumo deficitas, skautų organizacijos nėra tokios populiarios kaip tarp išeivijos lietuvių, jų veikla taip pat atrodo ne itin reikšminga ir matoma, todėl neišnaudojamas šis pilietiškumo potencialas.

• 72 proc. stojančiųjų noriai dalyvauja sportinėje veikloje, yra Šaulių sąjungos nariai, savanoriai ir skautai, nes mėgsta aktyvų gyvenimo būdą, bendrauti su draugais. Šiose organizacijose jie sėkmingai tobulina gebėjimus vadovauti, lyderiauti.

• 25 proc. respondentų domina kultūrinė veikla, šokių kolektyvai, choras ir kt. ■

Tęsinys kitame KARIŪNO numeryje

Leidinių sąrašas

AKADEMIJOS PULSAS | PASKIRTI Į PAREIGAS

2012-01-16
mjr. **Giedrius DVILAITIS** paskirtas į Studijų skyriaus viršininko pareigas.

2012-02-01
kpt. **Paulius DILIŪNAS** paskirtas į Kariūnų bataliono Lyderio ugdymo skyriaus viršininko pareigas.

2012-03-12
kpt. **Povilas MIKALAINIS** paskirtas į Personalo ir administravimo skyriaus viršininko pareigas.

Doc. dr. Manvydas
VITKŪNAS

Karo archeologijos tyrimai

„Karo archeologija“ – ganėtinai naujas terminas mūsų vartosenoje, todėl verčiantis suklusti: kodėl kažkia archeologijos mokslo sritis siekia tapti iš dalies savarankiška? Ar karybai pažinti nepakanka bendrosios archeologijos žinių ir metodų, juolab kad šis mokslas Lietuvoje gerai išplėtotas? Juk kasmet vyksta daugybė ekspedicijų, kurių metu archeologai tiria praeities žmonių gyvenvietes, laidojimo paminklus, pilis ir dvarus, senamiesčius, kitus mokslinę vertę turinčius arba galinčius turėti objektus.

Kas yra „karo archeologija“?

Karo archeologija – archeologijos mokslo sritis, iš materialinės kultūros liekanų tirianti žmonijos karinį paveldą. Karo archeologams rūpi mūšių vietos, fortifikaciniai įrenginiai, stovyklavietės, karių kapavietės ir kiti su praeityje vykusiais karo veiksmais susiję objektai.

Karo archeologijos tyrimų „poligonu“ gali tapti labai plataus chronologinio tarpsnio objektai, pradedant prieš kelis šimtus ar net tūkstančius metų vykusiu mūšių laukais ir baigiant pokario rezistencijos kovų vietomis, bunkeriais, partizanų kapavietėmis.

Ribą tarp „įprastos archeologijos“ ir „karo archeologijos“ nubrėžti sunku ir vargu ar būtina. Tiesiog karo archeologijos išskirtinis bruožas yra tai, kad, atliekant tokio pobūdžio tyrimus, prireikia ne tik bendrosios archeologijos, istorijos, bet ir specialių karybos žinių, o dažnai ir karių profesionalų pagalbos. Jei imamasi tirti partizanų bunkerį ar lauko fortifikacijos linijų likučius, labai svarbu ne tik daugiau ar mažiau išmanyti šių objektų ypatumus, bet ir žinoti, kaip elgtis radus sprogmenį ar šaudmenį. Neretai kariai gali padėti archeologui pasirinkti tinkamą tyrimų kryptį, identifikuoti ir teisingai interpretuoti radinius. Todėl daugelyje šalių karo archeologai glaudžiai bendradarbiauja su kariais, o kartais net pati kariuomenė imasi iniciatyvos vykdyti karo archeologijos tyrimus.

Keliose kaimyninėse šalyse netgi yra tam skirtų specialių karinių padalinių, kurių veiklos sritis – karo archeologijos tyrimai. Pavyzdžiui, Baltarusijos kariuomenėje veikia 52-asis atskiras specializuotas paieškų batalionas. Panašus bataliono dydžio dalinys prieš keletą metų buvo suformuotas Rusijos kariuomenėje. Šie kariniai vienetai pirmiausia yra skirti Antrojo pasaulinio karo, taip pat Pirmojo pasaulinio karo paveldui tirti, į jų funkcijas įeina žuvusių karių palaikų paieška ir perlaidojimas. Jie buvo sukurti siekiant bent iš dalies suvaldyti šiose šalyse paplitusį paveldo objektų niokojimą, kai vadinamieji „juodieji archeologai“ arba „ieškotojai“ (rus. „poiskoviki“) be jokių leidimų, nesuderinę su paveldosaugos institucijomis savavališkai ėmė rengti kasinėjimus. Dar pusė bėdos, kai tai daro „ieško-

tojai“, gerbiantys istoriją, kurie informuoja paveldosaugos tarnybas apie savo radinius, kai kuriuos jų (karių atpažinimo ženklus, žetonus, aprangos, amunicijos likučius, ginklus) perduoda muziejams, padeda perlaidoti žuvusių karių palaikus. Tačiau kur kas dažniau darbuojasi „juodieji archeologai“, kurie išmėto rastus žmonių kaulus ir pasiima tai, ką gali parduoti sendaikčių rinkoje.

Nelegalūs kasinėjimai – nusikaltimas

Lietuvoje „juodieji archeologai“ (o kalbant tiesiai – vags, kapų plėšikai ir nusikaltėliai) taip pat didelė problema. Labai apmaudu, kad jų gretas retkarčiais papildo ir mūsų kariuomenės kariai. Viena tokia byla, kurioje karys savanoris ir vadinamasis „juodasis archeologas“ kaltinami savavališkai kasinėję kuršių kapinyną Skuodo rajone, kaip tik šiuo

Žvalgymai Pabaiske

metu nagrinėjama teisme. Pareigūnai įtaria, kad rastas vertės kapinių plėšikai išveždavo iš Lietuvos.

Tokie savavališki kasinėjimai yra nusikalstami. Jie daro didžiulę žalą istoriniam paveldui. Nelegalūs kasinėtojai nesinaudoja mokslinės archeologijos metodais, nefiksuoja tyrimų proceso, dirba paskubomis, pasiima tik jiems įdomius, jų galva, vertingus daiktus, kurie vėliau iškeliauja ne į

muziejus, o į privačias kolekcijas.

Dar 2010 m. balandžio mėnesį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Kultūros vertybių apsaugos įstatymo pataisas. Remiantis pataisytu įstatymu, ieškoti kultūrinę vertę turinčių daiktų atliekant kasinėjimus ar naudojantis metalo iešikliais arba bet kokia kita paieškos įranga galima tik Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nustatyta tvarka gavus leidimą. Šiuos leidimus išduoda Kultūros paveldo departamentas. Tikėkimės, kad praeities paveldo niokotojus sudrausmins grėsmė sulaukti griežtos atsakomybės už nelegalią veiklą. Tai turėtų įsisąmoninti ir mūsų kariai, ir Akademijos kariūnai, nes, būsiu atviras, teko girdėti apie karius, bent jau anksčiau nevengusius „pasivaikščiojimus“ su metalo iešikliais pajūvinti savo laisvalaikio ir patenkinti smalsumo. Raginu visus, besizavinčius archeologija, bet ne archeologus – kreipkitės į Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos Karo mokslų instituto Karo istorijos centrą. Jame dirba du profesionalūs archeologai – šių eilučių autorius Manvydas Vitkūnas ir archeologas Paulius Bugys. Mes tikrai šiais klausimais patarsime, pakonsultuosime, jei galėsime – pasiūlysimė surengti bendrą ekspediciją. Be abejo, mūsų galimybės dalyvauti tyrimuose taip pat ribotos, bet jei patys negalėsime jums padėti atlikti tyrimų, supažindinsime su kitais archeologais – profesionalais. Ieškoti praeities relikvų nedraudžiama, tačiau tai galima daryti tik teisėtais būdais. Tai – kiekvieno sąžinės ir garbės reikalas.

Bunkerių tyrimai

Vieni iš gausiausių Lietuvos laisvės kovų liudytojų, kuriuos turi tirti karo archeologijos specialistai, – partizanų bunkeriai. Nemažai jų per pastaruosius dvidešimt metų buvo atkasta, atstatyta, tačiau dažniausiai tai daryta be mokslininkų pagalbos. Todėl buvo prarasta labai daug neįkainojamos informacijos apie mūsų partizanų kovas, be galo sunkų kasdienį gyvenimą slėptuvėse. Neseniai Karo akade-

būs – rasta gausybė radinių, įskaitant bunkerijoje žuvusių partizanų kaukolių fragmentus, ginklus, buitines reikmenis, asmeninius daiktus. Jei šį bunkerį būtų tyrė ne profesionalūs archeologai, dauguma radinių ir mokslinės informacijos būtų prarasta. O štai dabar žinomas karo istorijos puoselėtojas št. srž. Ernestas Kuckailis, remdamasis tyrimų duomenimis, sugebėjo rekonstruoti sovietinių pajėgų bunkerio šturmo ir partizanų gynybos eigą. Galima tik pasidžiaugti puikiais kolegų atliktų tyrimų rezultatais ir solidžiu indėliu atskleidžiant rezistencijos istoriją.

2010 m. dr. Gintautas Vėlius kartu su kitais archeologais ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro specialistais ištyrė du bunkerius Radviliškio rajone – Balandiščio ir Minaičių kaimuose. Pastarasis šiuo metu jau yra atstatytas ir lankomas. Bunkeris Minaičiuose itin svarbus Lietuvos istorijoje – čia, Miknių sodyboje, buvo pasirašyta Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracija.

Profesionalūs partizanų bunkerių tyrimai neabejotinai bus tęsiami ir ateityje. Lietuvos karo akademijos Karo istorijos centras ir Juozo Vitkaus inžinerijos batalionas turi bendrų planų tirti partizanų bunkerius Pietų Lietuvoje.

Karo archeologijos dalimi galima laikyti ir daugybę kitų Lietuvos archeologų atliktų tyrimų. Vienas įspūdingiausių – 2002 m. surengti tyrimai Vilniuje, Žirmūnuose, buvusio „Šiaurės miestelio“ teritorijoje (projekto vadovas dr. Albinas Kuncevičius, tyrimų vadovė Justina Poškienė). Paaiškėjo, kad kapavietėje palaidoti mažiausiai 3 269 asmenys – Napoleono „Didžiosios armijos“, kuri 1812 m. pabaigoje traukėsi per Vilnių, kariai.

Jau kelinti metai vyksta didelio masto tyrimai Panevėžyje, kur rasta Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos karių kapavietė. Bėlieka pasidžiaugti, kad pastaraisiais metais archeologai pasitelkiami ir ieškant Lietuvos partizanų palaikų. Pavyzdžiui, 2010 m. archeologas dr. Rokas Kraniauskas ištyrė pokario rezistencijos dalyvių kapavietę Apušroto (Gerkiš-

Pabaisko laukuose žvangėjo senovės radiniai

Dr. G. Zabiela apžiūri kalaviją

Tomo Baranausko nuotraukos

mijoje vyko paskaita „Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio štabo bunkerio tyrimai 2010 m.: kompleksinis požiūris į pokario kovų istoriją“, kurioje Vilniaus universiteto doktorantas archeologas Gediminas Petrauskas ir to paties universiteto paveldosaugos magistrantė istorikė Aistė Čepulytė pristatė Daugėliškių bunkerio, esančio Raseinių rajone, netoli Ariogalos, kruopščių tyrimų rezultatus. O jie išties labai svar-

kių) kaimo senosiose kapinėse Akmenės rajone. Partizanų palaikai buvo pagarbiai perlaidoti.

Ekspedicija Pabaiske

Dar viena svarbi karo archeologijos tyrimų sritis – mūšių laukų archeologija. Šioje srityje pirmuosius žingsnius žengė ir Lietuvos karo akademijos Karo istorijos centras.

2011 m. pavasarį Karo akademijos ir Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono, taip pat kitų institucijų (Lietuvos edukologijos universiteto Istorijos fakulteto, Vytauto Didžiojo karo muziejaus, Klaipėdos universiteto) atstovai surengė archeologinius žvalgymus Ukmergės rajone, Pabaisko mūšio vietoje. Tyrimuose dalyvavo archeologai dokt. Paulius Bugys, doc. dr. M. Vitkūnas (Lietuvos karo akademija), doc. dr. G. Zabiela (Klaipėdos universitetas), istorikai lekt. T. Baranauskas (Lietuvos edukologijos universitetas), mjr. Gintautas Jakštys (Lietuvos karo akademija). Prie ekspedicijos prisijungė Vytauto Didžiojo karo muziejaus direktoriaus pavaduotojas Arvydas Pociūnas, Archeologijos skyriaus vedėja Kristina Rickevičiūtė ir šio skyriaus vyr. muziejininkas Kęstutis Šeškevičius, taip pat Karo paveldo centro (Kaune) atstovai Paulius Urbonas ir Vytautas Romeika. Itin aktyviai ekspedicijoje darbavosi Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono kariai srž. Mantas Didžiulis ir gr. Darijus Mirijauskas. Ekspediciją palaikė ir visą reikiamą paramą suteikė Karo akademijos ir Inžinerijos bataliono vadovai.

Pabaisko mūšio vieta archeologiniams žvalgymams pasirinkta neatsitiktinai. Bene didžiausios Lietuvos teritorijoje įvykusios kautynės buvo 1435 m. rugsėjo 1 d. Pabaisko mūšis. Trumpai prisiminkime jo istoriją.

1430 m. miręs Vytautas Didysis nepaliko sūnaus, todėl dėl jo sosto kilo arši kova tarp Jogailos brolio Švitrigailos ir Vytauto brolio Žygimanto Kęstutaičio. Po trejus metus trukusių ir kraštą labai nualinusių kovų Švitrigailos ir Žygimanto kariuomenės susitiko dabartinio Pabaisko apylinkėse. Tiek Švitrigailos, tiek Žygimanto kariuomenės buvo itin margos. Švitrigailos pusėje daugiausia buvo galima išvysti LDK rusiškų žemių karių. Tačiau svarbiausia jo jėga buvo Livonijos ordino daliniai, vadovaujami paties magistro Pranciškaus Kerskofo.

Kariuomenės susitiko prie Žirnųjų ežero ir iš jo ištekantčio Žirnajos upelio. Kalvota, pelkėta vieta mūšiui buvo neparanki. Dvi paras nepaliamajai merkė lietus, kloniai patišo, žirgai slidinėjo kalvų šlaitais. Švitrigailos kariuomenėje prasidėjo ginčai. Pats Švitrigaila norėjo nedelsiant pulti Žygimanto pajėgas, tačiau svarbiausias sąjungininkas Livonijos magistras atsisakė kautis, aiškindamas tuo, jog vieta mūšiui visiškai netinka. Galiausiai sąjungininkų pajėgos pradėjo trauktis link Ukmergės.

Tuo metu Žygimanto pajėgos smogė į patį atsitraukian-

čių dalinių centrą ir padalijo Švitrigailos kariuomenę į dvi dalis. Užvirė nuožmus mūšis. Matydamas, kad pralaimi, Švitrigaila sugebėjo pabėgti. Skaudžių nuostolių patyrė Livonijos ordinas. Žuvo pats ordino magistras, daug riterių. Kartais sakoma, kad Pabaisko mūšis Livonijos ordinui buvo tas pat, kas kryžiuočiams – Žalgirio. Anot istoriko Roko Varakausko, „kaip prieš 25 metus Prūsijos kryžiuočių ties Žalgiriu, taip dabar Livonijos ordino galia ties Pabaisku buvo galutinai pakirsta. Mūšis ties Pabaisku buvo paskutinioji Livonijos riterių kova su lietuviais. Po šio mūšio visą 125 metų gyvavimo laikotarpį Livonijos ordinas jau nedrįso kariauti su Lietuva ir tapo visai nepavojingas. Šis mūšis Livonijos ordinui amžininkų laikomas antruoju Žalgiriu“.

Minint mūšio 570-ąsias metines, Pabaiske buvo pastatytas skulptoriaus Viktoro Žentelio sukurtas paminklas. Šalia miestelio, spėjamame mūšio lauke, iškilo akmeninis aukuras ir koplytstulpis. Įsimintiną istorinę datą primena ažuolynas. 1988 m. jį pradėjo sodinti Ukmergės rajono miškininkai, 2008 m. Krašto apsaugos ministerija pasodino pirmuosius Lietuvos kariuomenės ažuolyno medžius.

Kur ieškoti mūšio vietos?

Pabaisko mūšis jau seniai domina tyrėjus. Daugelį metų Pabaisko mūšio įamžinimu rūpinasi Lietuvos karo akademijos darbuotojas istorikas doc. dr. Romas Batūra. Jis ir kiti tyrėjai yra iškėlę prielaidų, kurioje tiksliai vietoje vyko vienas ar kitas mūšio etapas.

Istorikas Tomas Baranauskas, atlikęs išsamią rašytinių šaltinių analizę, taip pat kelia nemažai prielaidų. Jo nuomone, kariuomenės susitiko ties tiltu per Žirnajos upelį, įkūrė stovyklas aukštuose Žirnajos krantuose ir vengė kitos kariuomenės akivaizdoje leistis į slėnį. Lietuviai sustojo kairiajame sparne, priešais Švitrigailos rusinų kariuomenę, o lenkai – dešiniajame, priešais Livonijos kariuomenę, išsidėsčiusią abipus Ukmergės kelio. Buvo ieškoma būdų apeiti nepatogų slėnį, žvalgybiniai būriai išžvalgė teritoriją iki pat Žirnųjų ežero pakrančių. Patogesnėje persikelti vietoje, netoli ežero, priešakiniai Livonijos kryžiuočių būriai bandė prasiveržti, o vėliau saugojo šią vietą atsiskyre nuo pagrindinių pajėgų. Įvykus pagrindiniam mūšiui, buvo sutriuškinti miškelyje prie ežero stovėję būriai. Pabaisko mūšio centras buvo palei senąją Ukmergės vieškelį, maždaug 1,3 km ruože nuo tilto per Žirnajos upelį, iki Pabaisko bažnyčios vietos. Bėgantis priešas buvo nustumtas į šiaurės vakarus nuo kelio ir toliau persekiojamas. Kovos veiksmai greičiausiai vyko gana plačioje zonoje abipus tilto per Žirnajos upelį.

Siekiant patvirtinti arba atmesti vienas ar kitas prielaidas, būtini tolesni archeologiniai žvalgymai ir nuodugnesni tyrimai.

Kalavijas sulaukė tyrėjų

Dar 2006 m. Lietuvos archeologijos draugija inicijavo archeologinius žvalgymus Pabaiske. Jiems vadovavo G. Zabiela ir T. Baranauskas. Tąsyk žvalgant galimą mūšio vietą dabartinio Pabaisko apylinkėse konkrečių rezultatų negauta. Konstatuota, kad XX a. metaliniais dirbiniais užterštų laukų žvalgymas metalo ieškikliu atėmė daug laiko, tačiau

Karo archeologijos tyrimų „poligonu“ gali tapti plataus chronologinio tarpsnio objektai: prieš kelis šimtus ar net tūkstančius metų vykusiu mūšių ir pokario rezistencijos kovų vietos, bunkeriai, partizanų kapavietės.

Kasinėjimai Daugėliškių bunkeryje

apčiuopiamos naudos nedavė. Kiek daugiau pasiekta ieškant galimų mūšyje kritusių karių kapaviečių. Ištirta laidojimo vieta šalia Rakaučiznos kaimo kapinių (30 kvadratinų metrų plotas), tačiau paaiškėjo, jog šioje vietoje greičiausiai būta kaimo kapinaičių (rasta moterų ir vaikų palaikų). Po 2006 m. tyrimų konstatuota, kad „mūšių vietų tyrimai yra gana sudėtingi ir komplikuoti, ir per trumpą laiką pasiekti akivaizdžių rezultatų yra praktiškai neįmanoma. Tam reikia nuolatinių daugiamečių tyrinėjimų“.

Būtent tokie tyrimai ir buvo surengti 2011 m. pavasarį. Remiantis sukaupta istorine informacija buvo gana nuodugnai susipažinta su mūšio vietos geografine ir topografine padėtimi, atlikti archeologiniai žvalgymai (naudojant metalo iešiklius), siekiant rasti kovos veiksmus liudijančių artefaktų (visų pirma – ginklų ir šarvų liekanų), kurie padėtų lokalizuoti kautynių teritoriją. Taip pat buvo ieškoma galimų mūšio aukų kapaviečių. Ekspedicijos rezultatai buvo neblogi: nors sensacingų atradimų nepadaryta, apžiūrėta ir metalo iešikliais patikrinta gana didelė teritorija. Rasta įvairių radinių (monetų, švininė kulka, įvairių metalinių dirbinių nuolaužų), tačiau tiesiogiai sieti jų su Pabaisko kautynėmis negalima. Išsiaiškinta dalis teritorijų, kur ateityje būtų tikslinga tęsti tyrimus ir kur tolesni ieškojimai jau beprasmingi.

Bene įdomiausias atradimas mūsų laukė ne atvirame lauke, o... Ukmergės kraštotyros muziejuje. Iš vietos gyventojų gavę informacijos, kad piečiau nuo Pabaisko prieš keletą metų buvo rastas ir muziejui perduotas neblogai išlikęs kalavijas, ten ir nuvykome. Muziejuje mums buvo parodytas unikalus, tačiau deramo dėmesio iki šiol nesulaukęs radinys. Su kolega P. Bugiu kaip tik įgyvendiname viduramžių Lietuvos kalavijų tyrimų ir jų rezultatų skelbimo projektą, todėl ir

prie Pabaisko rastas kalavijas dabar pateks į Lietuvos mokslo erdvę.

Tyrimai bus tęsimi

2012 m. Pabaisko mūšio vietos tyrimai bus tęsimi. Juos atliekant itin svariai ketina prisidėti Lietuvos edukologijos universiteto Istorijos fakultetas (dekanas – akademikas prof. dr. Eugenijus Jovaiša). Tikimės, kad tęsis vaisingas mokslininkų ir karių bendradarbiavimas, į šį darbą tradiciškai įsitrauks Juozo Vitkaus inžinerijos bataliono, o galbūt ir kitų Lietuvos kariuomenės vienetų atstovai.

Mūšių laukų tyrimai – ištis sunkus, neretai nelabai rezultatyvus, tačiau būtinas darbas siekiant geriau pažinti mūsų šalies karo istoriją. Taip buvo lemta, kad nemažai didelių viduramžių mūšių (pvz., Durbės, Aizkrauklės, Mėlynųjų Vandenių, Rūdavos, Vorsklos, Žalgirio) vyko už dabartinės Lietuvos ribų, kaip ir kai kurios svarbiausios vėlesnių laikų kautynės (pvz., Oršos, Salaspilio mūšiai). Lenkijoje dar prieš kelis dešimtmečius buvo pradėti Žalgirio mūšio lauko tyrimai. Puikių rezultatų gauta tiriant mūšių vietas Vakarų Europoje. Ten netgi atsirado atskira karo archeologijos rūšis – „mūšių laukų archeologija“ (angl. *Battlefield Archaeology*). Glazgo (*Glasgow*) universitete Škotijoje veikia specializuotas Mūšių archeologijos tyrimų centras. Lietuvoje mūšių laukų archeologija ir apskritai karo archeologija žengia tik pirmuosius žingsnius, tačiau jau dabar yra reikšmingų atradimų (ypač bunkerų ir karių kapaviečių tyrimų srityje). Bėlika tikėtis, kad ir mūšių laukai, kaip ir kiti karinio paveldo objektai, karo archeologams ir jų bendražygiams taip pat atskleis savo paslaptis. ■

Ievos Kuzminaitės nuotraukos

Pažeidęs garbės kodeksą turi palikti **AKADEMIJĄ**

Kariūnas Olegas GROŠEVAS kalbina Logistikos valdybos ryšių su visuomene karininę vyr. ltn. Ievą KUZMINAITĘ, prieš keletą metų baigusią JAV karinių oro pajėgų akademiją. Pokalbis parengtas pagal skaitytojų klausimus.

➔ **Papasakokite apie save, tėvus, kurie Jus išaugino ir išleido į gyvenimą, mokyklą. Kas turėjo įtakos renkantis karininko profesiją? Koks buvo Jūsų kelias?**

Užaugau medikų šeimoje: mama – sporto gydytoja, reabilitologė, tėtis – gydytojas echoskopuotojas. Turiu dvi vyresnes seses. Nuo pat mažens dalyvavau įvairioje popamokiniėje veikloje: mokiausi muzikos mokykloje, dainavau „Liepaitėse“, lankiau šachmatų, tinklinio, irklavimo, karatė treniruotes, daugiau kaip dešimt metų buvau skautė. Niekada negalvojau, kad tapsiu karininke, bet kartais pasvajodavau apie karo atašė Prancūzijoje (mano svajonių šalyje) karjerą.

Galiu pasakyti, kad karininko profesiją ne pati pasirinkau – tai ji mane pasirinko. Jau studijuojant teisę ir valdymą Mykolo Romerio universitete tėtis parodė skelbimą laikraštyje apie JAV ambasados organizuojamą atranką į JAV karo mokyklą, ir aš nutariau pabandyti. Kai pranešė, jog įstojau į JAV

oro pajėgų akademiją, negalėjau patikėti. Dieną prieš bazinį karininko kursą (ruggpjūtį) universitete išlaikiau paskutinį konstitucinės teisės egzaminą, nes vis dar atrodė neįtikėtina, kad iš tikrųjų išvažiuoju studijuoti, galvojau, dar grįšiu ir mokysiuos Lietuvoje toliau...

➔ **Tad pirmiausia norėčiau papasakyti papasakoti apie JAV oro pajėgų akademijoje organizuojamas karinio rengimo ir universitetines studijas. Kuo jos ypatingos?**

Pratybos vyksta po kiekvieno semestro – dukart per metus. Pirmaisiais metais kariūnai dalyvauja išgyvenimo pratybose miškuose be maisto. Kadangi mokiausi Oro pajėgų akademijoje, šaudžiau tik kartą (per bazinį karininko kursą), bet užtat 10 kartų sklandžiau sklandytuvu, 5 kartus šokau parašiotu, mokiausi valdyti orlaivį kompiuteriniame treniruoklyje, atlikau 3 savaičių praktiką JAV karinių oro pajėgų bazėje, skridau lėktuvu KC-135, iš kurio ore papildžiau kito lėktuvo degalų atsargas, taip pat didžiausiu lėktuvu C-5. Taigi

pratybos daugiausia buvo skirtos tar-nybai karinėse oro pajėgose pasirengti.

Didžiausias privalumas tai, kad nuo pat pirmųjų kursų kariūnai pratinami priimti atsakomybę, skiriami į įvairias pareigas. Kiekvienas pirmakursis turi mentorių – vyresniojo kurso kariūną, kuris jį moko, padeda lengviau prisitaikyti, perprasti sistemą. Pirmo kurso kariūnams pavedamos nelabai sudėtingos ir atsakingos pareigos, pvz., grupės seniūno. Bet nuo antro jau visi eina tam tikras pareigas, budi ir kt. Trečiame tenka dar svarbesni postai – bataliono, grupės, būrio viršininko pavaduotojų, kurie atsakingi už įvairias sritis, ketvirtame – pačios aukščiausios pareigos – bataliono, grupės ar būrio vado ir kitos. Skiriant į svarbiausias pareigas atliekama griežta atranka, reikia parašyti motyvacinį laišką, užpildyti anketą: surašyti savo mokymosi, sporto ir karinių pratybų pažymių vidurkius. Keli atrinktieji kviečiami į pokalbį, per kurį yra klausinėjami, ką

norėtų pakeisti, jeigu užimtų siekiamą postą, kas negerai ir kas gerai daroma, ir t. t.

JAV oro pajėgų akademijoje paskaita trunka 55, pertrauka – 10 min. Daugiausia per dieną būna 7 paskaitos (4– iki, 3 – po pietų), bet pasitaiko ir „langų“, kai jų nėra. Pratybos dažniausiai prasideda penktadienį po paskaitų ir vyksta iki šeštadienio vakaro. Visiems pirmakursiams skaitoma laiko vadybos paskaita, kaip racionaliai ją naudoti, derinti akademinės ir karinės studijas, sportą. Tačiau čia svarbiausias dalykas – nepalikti visko paskutinei minutei, stengtis kiekviena proga bandyti atlikti nors šiek tiek namų darbų ar kitų užduočių. Man labiausiai padėjo studijos bibliotekoje: užlipi į paskutinį, šeštąjį, aukštą, kur nieko nėra, atsirboji nuo pašalinių ir mokaisi. Po to grįžusi galėdavau atlikti visus kitus būtinus darbus.

Keletas žodžių apie stipendijas. Visų kadetų jos turėtų būti vienodo dydžio – apie 850 dolerių per mėnesį, tačiau per pirmuosius trejus metus akademijai reikia atiduoti skolą už gautą uniformą, kitus daiktus ir inventorių. Todėl pirmaisiais metais kariūnams skiriama tik apie 100, antraisiais – 200, trečiaisiais ir ketvirtaisiais – 800 (beveik visa suma) dolerių.

➤ Kokios nuobaudos taikomos JAV oro pajėgų akademijoje?

Pagrindinė nuobauda – privilegijų atėmimas, leidimų išėiti į miestą skaičiaus sumažinimas ar uždraudimas. Dėl neigiamo pažymių (mokslo, sporto ir karinių pratybų) vidurkio šalinama iš akademijos arba skiriamas 6 mėnesių bandomasis laikotarpis, per kurį reikia pasitaisyti, negalima išėiti į miestą, dalyvauti jokių būrelių ar sporto klubų veikloje, turėti automobilį (trečiakursiams ir ketvirtakursiams), reikalaujama nuolat rašyti dienoraštį, kaip sekasi taisyti, be to, skiriamas mentorius, kuris nepažangųjį turi prižiūrėti.

➤ O kiek apytiksliai per metus pašalinama kariūnų?

Vidutiniškai 20 % vienos laidos, pvz., jei įstoja 1 200 kariūnų, po ketverių metų baigia apie 960.

➤ Kariūnas Ruslanas klausia, kokie šioje akademijoje nustatyti fizinio parengtumo normatyvai?

Fizinis testas laikomas dvi dienas. Kiekvienai užduočiai atlikti skiriama po 2 min., tarp užduočių – 2 min. poilsio.

Pirmąją dieną				
	Vyrams	Moterims		
	Min.	Maks.	Min.	Maks.
Prisitraukimai	7	21	1	8
Šuolis į tolį	213 cm	268 cm	180 cm	220 cm
Susilenkimai	58	95	58	95
Atsispaudimai	35	72	18	48
550 m bėgimas	02:03	01:35	02:23	01:53
Antrąją dieną				
2,4 km bėgimas	12:25	07:45	14:17	08:55

Žiedo įteikimo ceremonija

Su komandos draugėmis

Kadetų šachmatų čempionatas

← Pradžia 20 puslapyje

♦ **Pastaruoju metu tiek mūsų Akademijos bendruomenė, tiek žurnalo KARIŪNAS skaitytojai daug diskutuoja karininko ugdymo tema. Tai ir lyderystė, ir Kariūnų garbės kodekso įgyvendinimo, ir asmeninio pavyzdžio problemos, vadų ir pavaldinių tarpusavio santykiai, ketvirtakursių privilegijos ir t. t. Ką Jūs apie tai manote?**

Mano nuomone, svarbiausias lyderio bruožas – gebėjimas vadovauti savo pavyzdžiu, t. y. ne kalbėti, kaip reikia daryti, bet pačiam daryti – visi tai matys ir mokysis. Neįmanoma būti lyderiu, kai kitus mokai elgtis vienaip, o pats elgiasi kitaip. Niekas tokio žmogaus negerbia ir neklauso.

Garbės kodeksas turi didžiulę įtaką JAV oro pajėgų akademijos kariūnų gyvenimui. Visi stengiasi kasdien ir visais atvejais vadovautis jo nuostatomis. Taip yra ten, kur aš mokiausi. Jei gu pažeidei bent vieną Garbės kodekso punktą – turi palikti akademiją. Tai, manau, sąžininga ir teisinga.

O privilegijų šioje akademijoje yra labai įvairių. Pavyzdžiui, pirmakursiai ant stalo gali turėti pasidėję tik 4 pašalinius daiktus (nuotrauką, penalą, kompiuterį ir dar ką kita), antrakursiai – 6, trečiakursiai – 8, ketvirtakursiai – 10. Pirmo kurso kariūnai neturi tei-

sės laikyti savo kambariuose civilinių drabužių, CD, DVD grotuvų ir kitokių pramogoms skirtų priemonių, mažesniu nei 150 km atstumu nuo akademijos – automobilio (kaip ir antrakursiai). Atvirkščiai, trečiakursiai ir ketvirtakursiai jau gali jį turėti ir laikyti šios mokyklos įstaigos teritorijoje. Pirmakursiai gauna mažiau leidimų išeiti į miestą ir tai gali daryti tik savaitgaliais. O ketvirtakursiai net paprastomis dienomis po paskaitų, jei nevyksta pratybos, turi teisę išvykti savo reikalais. Pirmakursiai po karantino išleidžiami 1–2 kartus per mėnesį (priklausomai nuo pažymių vidurkio, būrio užimamos vietos ir t. t.). Antro ir trečio kurso kariūnai – jau dažniau, o ketvirtakursiai – galima sakyti, bet kada, kada tik nori (bet irgi priklausomai nuo pažymių vidurkio, būrio pozicijos ir kt.).

Į namus kariūnai gali grįžti ilgaisiais savaitgaliais arba per atostogas: Padėkos dieną (*Thanksgiving*) – 5 d., šv. Kalėdas – 2 sav., pavasario – 1 sav., vasaros atostogas – 3 sav. Visi kariūnai turi globėjų šeimas, kuriose svečiuojasi, kai nevažiuoja namo.

Aš namo grįždavau per šv. Kalėdas ir vasarą. Per Padėkos dieną vykdavau į svečius pas draugus kadetus, o per pavasario atostogas dažniausiai su draugais keliaudavau po Šiaurės ar Pietų Ameriką.

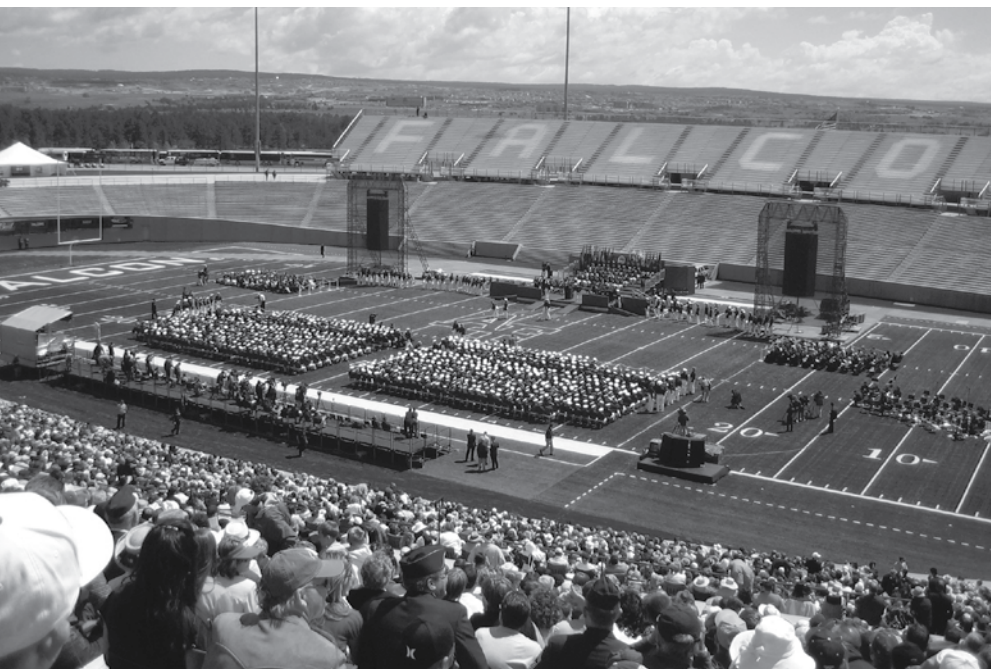
Į Lietuvos karo akademijos kariūnų klausimą dėl vadų ir pavaldinių tarpu-

savio santykių, su kokiomis problemomis susidūriau, galiu atsakyti, kad JAV oro pajėgų akademijoje galioja labai daug griežtų su tuo susijusių taisyklių. Pavyzdžiui, kad niekas nedraugautų su pirmakursiais ir jiems nebūtų teikiama jokių privilegijų. Nuo antro kurso taisyklės švelnėja, santykiai dažniausiai būna draugiški ir geranoriški. Visi būrio kariūnai gyvena kartu, tik grupėse ir bataliono štabuose einantieji pareigas – atskirame koridoriuje, kad galėtų efektyviau dirbti ir nebūtų priversti vaikščioti po visą akademiją. Vadai (karininkai) negyvena akademijoje. Kiekvienas būrys turi vieną priskirtą karininką ir du puskarininkius, bet jie labiau atsakingi už administracinę dalį („popierizmą“) ar kokias nors pratybas. Tarp vadų (karininkų) ir kariūnų nesutarimų beveik nekyla, nes karininkai nesikiša į jų gyvenimą, leidžia patiems vadovauti. Tiesa, galiu papasakoti apie vieną nedidelį incidentą, kuris kilo, kai ypač griežtas karininkas sugalvojo savo būrį už kažką nubausti ir panaikino jo narių privilegijas. Tada net to būrio ketvirtakursiai jų turėjo mažiau nei kito būrio pirmakursiai. Dėl to tarp vado ir pavaldinių išsibėbė nedidelis konfliktas, bet teko paklusti vadui.

Oro pajėgų akademijoje, kurioje mokiausi, vidutiniškai studijuoja 20 % merginų. Kai kurie vaikinai su jomis nesutaria, kiti – neblogai sugyvena. Viskas priklauso nuo požiūrio. JAV karo akademijose merginos studijuoja jau apie 30 metų, todėl daugelis yra apsipratę su mintimi, kad teks susidurti su uniformuota moterimi. Kita vertus, vis dar kartais laidomi panašūs juokeliai apie kariūnes, kaip ir LKA, siekiant pažeminti, sumenkinti jų reikšmę kariuomenėje.

Apibendrinama galiu pasakyti, kad tiek JAV, tiek Lietuvoje sutikau ir nemotyvuotų, garbės karininko profesijai nedarančių, ir labai atsidavusių, protingų ir įdomių kariūnų. Taigi negalima teigti, kad čia kariūnai vienokie, o ten – kitokie. Tačiau pastebėjau, jog JAV civiliai gyventojai kariūnus labai gerbia: kai vilkėdamas uniforma eini gatve, sustoja, padėkoja, kad saugai jų šalį, kai valgai kavinėje – net apmoka sąskaitą. Ten būti karininku prestižiška. O Lietuvoje, jeigu žmonės pamato kariškį, tai iš karto galvoja: niekur neįstojo, tai ir paėmė į kariuomenę. Ski-

Iškilmingos absolventų išleistuvės

riasi ne tik civilių, bet ir pačių kariūnų (kadetų) nuomonės. JAV karo mokyklų auklėtiniai galvoja apie save kaip apie būsimus pasaulio lyderius ir aukštus postus užimsiančius karininkus. Toks mąstymas juos įpareigoja ir atitinkamai elgtis – nuolat tobulėti, veržtis į priekį ir įrodyti, kad yra verti visuomenės pasitikėjimo. O Lietuvoje susidūriau su kitokiomis nuostatomis – kuo greičiau baigti Karo akademią ir patekti į saugią vietelę, iš kurios niekas neišjudins, nerotuos ir kur be jokių pastangų bus galima gauti kapitono laipsnį.

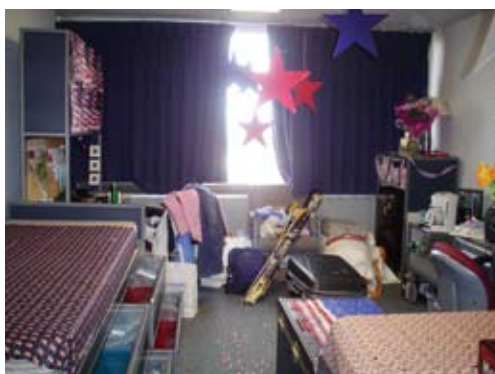
➔ **Šiomet Lietuvos karo akademija švęs Krašto apsaugos mokyklos įkūrimo 20-metį, KARIŪNO žurnalo 80-metį. Mūsų aukštosios mokyklos tradicijos dar kuriamos, pamažu įsitvirtina bendruomenės gyvenime. O kurios Oro pajėgų akademijos tradicijos Jums išiminė?**

Šioje akademijoje be galo daug tradicijų ir tradicinių taisyklių, skirtų pirmakursiams. Pavyzdžiui, jie lauke negali vaikščioti – tik bėgioti, ir ne tiesiai, o „kampais“, negali nešti kuprinių ant pečių – tik rankose; turi pažinti visus vyresniojo kurso kariūnus ir garsiai juos sveikinti kreipdamiesi vardu; rytais, likus pusvalandžiui iki pusryčių, garsiai šaukti koridoriuje, kokia šiandien diena, kuo ji įžymi ir skelbti kitą informaciją; per amerikietiškojo futbolo rungtynes, į kurias privalo eiti visi kariūnai, po kiekvieno pataikymo išbėgti į aikštę ir padaryti tiek atspaudimų, kiek komanda pelnė taškų.

Likus 100 dienų iki baigimo ketvirtakursiai po šventinės vakarienės išvyksta iš akademijos savaitgaliui ir palieka savo kambarius neužrakintus, o pirmakursiai turi juos papuošti arba sudarkyti – viskas priklauso nuo to, ar pirmakursiai tą ketvirtakursį mėgsta, ar ne.

Tradicškai civilių, pranešusių apie išsiskyrimą su mergina ar vaikinų (kariūnais) pirmaisiais metais (dažniausiai per karantiną), laišškai kabinami skelbimų lentoje ir visi, kas nori, prirašo įvairiausių komentarų (vėliau šie komentarai nusiunčiami laiško auto-riui).

Iškritis pirmajam sniegui, pirmakursiai turi išnešti savo pirmąjį seržantą (*first sergeant*) į kiemą ir išvolioti

1	2
3	4
	6
	3

1, 2 Po paskutinio egzamino

3 Šimtadienis

4 Kolorado maratonas

5 Mano būrys per karantiną

6 Visas būrys prieš paskutinį žygį į pietus

II kurso kariūnai po lyderio ugdymo pratybų Akademijos ramovėje. Nuotrauka atminimui Centre (iš kairės) dim. kpt. Antanas Lukša (Juozo Lukšos-Daumanto brolis) ir buvęs Lietuvos kariuomenės vyr. kapelionas dim. mjr. monsinjoras Alfonsas Bulotas

Pramogų parke

Su bendrakursiais slidinėjame kalnuose

sniege. Po paskutinio egzamino ketvirtakursiai šoka į lauke esantį baseiną. Per žiedų įteikimo ceremoniją kiekvienas absolventas įmeta savo žiedą į šampano taure, išgeria taurųjį gėrimą ir tik tada jį užsimauna. Paskutinį kartą žygiuodami į pietus ketvirtakursiai užbėga ant kalniuko (*taking the hill*) – džiūgauja, kad daugiau nebereikės ten žygiuoti. Pirmąjį rugsėjo savaitgalį atvyksta kariūnų tėvai ir giminės į akademią ir visą dieną su kariūnais lanko paskaitas. Per mokslų baigimo ceremoniją stadione, bataliono vadui sukomandavus: *You are dismissed* („Jūs paleidžiami!“), visi kariūnai meta savo kepurės į viršų, ir kaip tik tuo metu virš galvų praskrenda parodomasis naikintuvų F-16 būrys *Thunderbirds*, o vaikai išbėga į aikštę nukritusių galvos apdangalų surinkti, nes į kiekvieną jų kariūnai būna įdėję nuo 1 iki 20 dolerių.

Labai vėjuotais vakarais kariūnai pasiima savo kėdes su ratukais ir paklodes ir išsineša į aikštę. Taip jie „plaukioja su burėmis“, t. y. vėjas stumdo kėdes su ištemptomis paklodėmis kaip laivus jūroje. Kartais išsikepa karštų sumuštinių ant lygintuvo...

JAV akademijoje, kurioje mokiausi, be galo daug būrelių, rinktinių ir fakultatyvų. Dažniausiai po popietinių paskaitų kariūnai privalomai (du kartus per savaitę) varžosi kokios nors sporto šakos rungtynėse atstovaudami savo būriui. Kitomis savaitės dienomis lanko būrelius, individualiai sportuoja, dalyvauja pratybose. Skatinama savanoriškoji veikla, padėti visuomeninėms organizacijoms.

Mūsų būrio kariūnai kartą dažė vaikų darželio kabinetus, su jais žaidė, pasakojo apie kariuomenę, lėktuvus. Vieną semestrą kartu su drauge treniravome mažus (4–6 metų) vaikus – mokėme žaisti futbolą. Kartą per mėnesį būrys organizuodavo kokią nors pramogą: visi eidavome į kiną, kokią kavinę ar dažasvydžio pažaišti...

KARYBOS KLASIKA

Pabaiga. Pradžia 2011 m. 3-iam KARIŪNO numeryje

Aerokosmonautika – žmonijos vektorius į žvaigždynus

Dr. Algirdas V. KANAUKA

Straipsnyje nagrinėjama, kaip, kada ir kodėl karo aviacijos istorijoje atsirado vektorius į kosmosą ir kokią įtaką tai padarė ne tik karybai, bet ir ekonomikai, politikai, technologijai, kultūrai, aplinkai.

➔ **Tarp KARIŪNO skaitytojų atsirado ir tokių, kurie domisi mitybos ypatumais. Ar skaniai maitino?**

Vienu metu, kai maitino visus 4 000 kariūnų, maistas buvo „fabrikinis“, „valgyklinis“. Atvažiavusi į JAV buvau vegetarė, todėl valgydavau prie vegetarų staliuko, kuriam patiekdavo vegetariškų „mėsainių“ ir „dešrainių“ – bandelių su sojų įdaru ir salotomis. Vis dėlto man labai trūko daržovių, vaisių, sriubų.

➔ **Ką jautėte baigusi JAV oro pajėgų akademiją, atsisveikindama su bendrakursiais, apie ką tuo metu galvojote, svajojote? Kokia buvo tarnybos Lietuvos kariuomenėje pradžia, pirmieji išpūdžiai?**

Iš pradžių be galo džiaugiausi, kad pagaliau baigiau mokslus užsienyje ir visam laikui grįžtu į Lietuvą. Tačiau po kurio laiko labai pasiilgau savo draugų iš JAV, su kuriais buvau labai susidraugavusi. Jaučiausi taip, tarsi iš pradžių atidavusi visą širdį kažkokiam svarbiam darbui, jį baigusi, pusė širdies būčiau paėmusi ir išmetusi – taip buvo skaudu pagalvojus, jog jau niekada nebeprasimatysi su žmonėmis, su kuriais tiek daug patyrei, išgyvenai. Liūdniau-

sia būna, kai kolegos Lietuvoje kažką aptarinėja iš LKA gyvenimo, o aš nesu prantu, apie ką jie kalba, ką prisimena, iš ko juokiasi. Ir taip panūsta pakalbėti su savo buvusiais „būriokais“ ir prisiminti ką nors, iš ko mes kažkada juokėmės, ką apkalbėjome, kas mus erzino ir t. t. Tada suprantu, jog suteikta privilegija praleisti ketverius metus JAV iš manęs atėmė galimybę turėti kolegų, su kuriais sieja baigti mokslai, bendri prisiminimai ir išgyvenimai.

Grįžusi į Lietuvą iš pradžių labai jaudinausi, nes nieko nepažinojau pirmojoje tarnybos vietoje, nei sivaizdavau, kokie žmonės tarnauja šalies kariuomenėje, nesupratau, kokį darbą man teks dirbti. Trumpai tariant, bijojau, nes nieko nežinojau. Tačiau apskritai išpūdžiai buvo labai geri. Mane pasitiko itin supratingai, aprodė visą bazę, pristatė kolegas. Labai nustebau, kad tiek daug žmonių Lietuvos kariuomenėje kalba angliškai (buvau girdėjusi, kad beveik niekas šios kalbos nemoka), kad domisi naujausiomis technologijomis, kad nėra užsisėdėję sovietmečio laikų kariškiai, jog daugelis jų yra stažavęsi užsienyje. Pirmoji tarnyba nustebino gerąja prasme. Vis dėlto man asmeniškai iš pradžių labai trūko bazinių žinių apie Lietuvos kariuomenę.

Jūs klausėte, ar nesigailiu. Tikrai nesigailiu. Labai džiaugiuosi, kad man teko garbė atstovauti Lietuvai, kad patyriau tiek daug įvairiausių nuotykių, įgijau išsilavinimą ir neįkainojamos patirties, pakeliavau, susipažinau su daugybe įdomių žmonių ir kitos šalies kultūra.

➔ **Ko palinkėtumėte ar patartumėte šiandienams Lietuvos karo akademijos kariūnams ir tiems, kurie ruošiasi čia studijuoti?**

Kariūnams linkiu gerbti savo profesiją ir įrodyti ne žodžiais, o darbais, kad karininko profesija yra prestižinė. Visur, kur einate vilkėdami uniforma, atsiduriate „po didinamuoju stiklu“. Žmonės į jus žiūri, stebi kiekvieną jūsų veiksmą. Todėl pasinaudokite proga ir įrodykite, kad dėvėti Lietuvos kariuomenės uniformą gali ne kiekvienas, o tik to vertas pilietis. Tiems, kurie ruošiasi studijuoti karo akademijoje (Lietuvoje ar užsienyje), linkiu išnaudoti kiekvieną pasitaikiusią galimybę – tiek pratybų, tiek mainų, tiek mokslo srityse. Ketveri metai prabėgs taip greitai, kad net nepastebėsite, o po to gailėsitės, nes dar galėjote daug padaryti, bet nespėjote. Todėl naudokitės progomis, kol jų turite, o ne griaužkitės, kad jų neišnaudojote... Sėkmės! ■

1999 m. operacija SAJUNGINŲ JĖGA (Operation Allied Force) Kosovo

Dėl politinių sumetimų buvo nutarta ten nesiųsti sausumos kariuomenės pajėgų ir šią operaciją atlikti naudojant tik oro pajėgas. Jos metu NATO parodė kur kas daugiau vieningumo negu per karą Bosnijoje ir Hercegovinoje. Jugoslavijos prezidentas Slobodanas Miloševićus vylėsi, kad galės išgyventi, kol NATO „pavargs“. NATO oro pajėgų atkaklumas ir veiksmų preciziškumas vėliau jį privertė galvoti kitaip – S. Miloševićus suvokė, kad atėjo laikas baigti kovą.

NATO oro pajėgų kampanija prasidėjo iš lėto, bet pamažu plėtėsi ir pradėjo griauti ne tik Kosovo provincijos, bet ir visos Serbijos (Jugoslavijos) karinę infrastruktūrą.. Serbijos pajėgų bombardavimas sukėlė daug materia-

linių ir moralinių problemų: prasidėjo dezertyravimas, aštriai pasijuto maisto, degalų, įrangos trūkumas, vadovavimo sutrikimai ir valios toliau kovoti stoka.

Kosovo kampanijos metu buvo panaudotos pažangiausios JAV oro pajėgos – ne tik tikslioji valdomoji (*Precision Guided Munitions* – PMG), bet ir (pirmą kartą) mišrioji tiesioginė puolamoji ginkluotė (*Joint Direct Attack Munitions* – JDAM), valdoma inertine valdymo (*Inertial Guidance*) ir globaline padėties nustatymo (*Global Positioning System* – GPS) sistemomis, galinti sunaikinti numatytus taikinius bet kokiomis oro sąlygomis. NATO oro pajėgos laimėjo šį karą visiškai nedalyvaujant sausumos kariuomenei. Tai tam tikras įrodymas, kad, susidarius tinkamai situacijai, oro pajėgos vis dėlto gali savarankiškai laimėti karą. Žinoma, kaip

Klauzevicą sakė, viskas priklauso nuo aplinkybių – nėra formulių, tinkančių kiekvienu atveju.

2001 m. operacija TVARI TAIKA (Operation Enduring Freedom)

Tai buvo JAV vadovaujama karinė kampanija prieš „Al-Qaeda“ ir talibanus Afganistane – oro pajėgų, sąveikaujant su specialiosiomis sausumos pajėgomis ir vietos kovotojais, operacija. Jos metu buvo pademonstruotas naujas kovos būdas: 2001 ir 2002 m. JAV sugebėjo permesti (*project*) savo oro pajėgas tūkstančių kilometrų, kurie skyrė jos bazes ir priešininkų taikinius, atstumu. Ir iš lėktuvnešių buvo skrendama naikinti žemėje esančių

taikinių toliau negu įprasta. Be to, daugiau, negu bet kada anksčiau, į mažiausią geografiškai Žemės plotą buvo nukreipta PGM. Ir ne tik tai. Pirmą kartą buvo panaudotos robotų sistemos (be žmogaus) – žvalgybinės informacijos, stebėjimo ir rekognoskuotės platformos (*Intelligence, Surveillance, Reconnaissance Platforms* – IRS), tikslusis atakos ginklas – nepilotuojamas oro prietaisas MQ-1 *Predator UAV*. Beveik visi kovos lėktuvai turėjo JDAMS (Kosove jais aprūpinti buvo tik B-2). Priešo spaudimą padidino ir kitos pažangiausios karybos priemonės – Jungtinis oro operacijų centras (*Combined Air Operations Center* – COAS) gaudavo suderintus duomenis iš kosmose esančių palydovų, todėl buvo galima teikti ne tik artimąją paramą (*Close Air Support* – CSA) prieš priešą pajėgas išsidėsčiusiems, draugiškiems daliniams dar neturint tiesioginio sąlyčio su priešu, bet daug toliau esantiems kariams.

Vėliau visuomenė atkreipė dėmesį, kad, net ir naudojant tokius taiklius ir efektyvius ginklus, šalutinių nuostolių, nekariniams objektams padaryta žala ir nekovojančių civilių aukų, sumažėjo.

2003 m. operacija IRAKO LAISVĖ (Operation Iraqi Freedom)

Operacija prasidėjo 2003 m. kovo 19, o baigėsi gegužės 1 d. Šį kartą koalicija nesugebėjo strateginiu bombardavimu sunaikinti Irako vadovybės ryšių sistemos, nes ji tam buvo iš anksto pasirengusi – išskirsčiusi visus komandos (C2) centrus. Tačiau Irako vadovybė nesugebėjo išanalizuoti visos informacijos, nes tiesiog nežinojo, kas dedasi mūsų vietose. Šioje operacijoje sausumos pajėgos kaudamosios nuėjo iki pat Bagdado, tačiau ir oro pajėgos čia atliko labai svarbų vaidmenį – teikė veiksmingą oro paramą kaudama ir bauginama, psichologiškai spausdama Irako karius, naikindama tankus ir kitą techniką. Turint pranašumą ore buvo siekiama užsibrėžtų politinių ir karinių tikslų, užkertami karinių išteklių tiekimo (*interdiction*) keliai ir paramos CAS (*Close Air Support*) kovotojams dykumose galimybės. Taip buvo sudarytos sąlygos sausumos kariuo-

mene išvengti didelių nuostolių, nes irakiečių kovos dvasia buvo palaužta oro antpuolių, surengtų prieš jų elitines ir motorizuotąsias (šarvuotąsias) divizijas.

2006 m. ANTRASIS LIBANO KARAS (Second Lebanon War)

Nuo 2006 m. liepos 12 iki rugpjūčio 14 d. vykęs ginkluotas Izraelio valstybės ir Libano organizacijos „Hezbollah“ konfliktas prasidėjo incidentais Libano ir Izraelio pasienyje. Jis buvo sureguliuotas Jungtiniu Tautų pastangomis, bet kas laimėjo, nebuvo nustatyta: „Hezbollah“ teroristų paleistų 4 000 raketų nukrito Izraelio teritorijoje, o pastarojo sausumos ir oro pajėgos pasirodė bejėgės – nesugebėjo šių atakų nutraukti.

Izraelis susidoroti su priešu pasirinko artileriją ir karo aviaciją (IAF), tačiau labai mažai naudojo sausumos kariuomenę. „Hezbollah“ atlaikė antpuolius, o Izraelis nesugebėjo tinkamai apsaugoti savo gyventojų nuo libaniečių paleistų raketų. Galima išgirsti nuomonį, kad tai būdinga postmoderniajam karui, kurio metu vyrauja dažni, ilgalaikiai, tačiau neintensyvūs nereguliariųjų nevalstybinių pajėgų konfliktai gyvenamosiose vietovėse ir miestuose. „Hezbollah“ suvokė IAF technologijų pranašumą ore kare, todėl pasirinko netiesioginę (neformaliąją) gynybą. Ši gynybos forma libaniečiams buvo labai paranki: jie galėjo pasislėpti nuo aviacijos antpuolių – išgyventi, perkelti karą (panaudoję raketą) į Izraelio gyvenvietes, kad jis tęstųsi kuo ilgiau. Susiklosčius tokiai situacijai, Izraelis nesugebėjo efektyviai panaudoti IAF. Taktiškai tiesioginiuose – akis į akį – mūšiuose Izraelio IAF kovojo gerai, tačiau neturėjo operatyvinės ir strateginės doktrinos, kuri galėtų būti pritaikyta kovoje su „Hezbollah“ nereguliosiomis pajėgomis.

Kosmosas: nuo vizijų iki darbų

Toliau glaustai chronologine tvarka aprašysiu su kosmosu susijusių idėjų raidos nuo XIX a. iki 2011 m. istoriją, atkreipdamas dėmesį į kai kuriuos filosofinius, intelektualinius ir mokslinius pradmenis, kurie ir nukreipė žmonijos „vektorių“ į kosmosą.

Labai greitai atsiradus sunkesnių

už orą skraidymo aparatų iškilo neribojamo atmosferos (maždaug 75 km) skrydžio vizija, įvairių idėjų, teorijų, samprotavimų apie dar nepažintą erdvę – kosmosą.

Gal nebus labai drastiška metafora, kurią dabar pateiksiu, kad mes, kaip tarakonai, norime išlipti iš dėžės – Žemės, kurioje esame uždaryti? Panašiai rašė Osvaldas Špengleris (*Oswald Spengler*): šis siekis – tai žmonijos, kaip Fausto, veržimasis į nežinomą – į *terra incognita*, tačiau ne dėl to, kad ten ieškome kokio nors mums žinomo objekto, kurį tikimės rasti, o dėl to, kad kosmosas egzistuoja (lipam į kalną, nes kalnas

F 670-5C rengimas skrydžiui

Oro ginkluotės specialistai pritaiko bombą prie CF188 modelio HORNET, turinčio JDAM sistemą

yra). Nauda ar nenauda – nei paskata, nei stabdys. Mus varo į priekį įgimtas smalsumas, instinktas, o gal net daug galingesni varikliai.

Svajonės virto vizijomis ir konkrečiomis mintimis, kurios vėliau buvo įkūnytos mokslo darbuose ir knygoje (1657 m. Sirano de Beržerakas (*Cyrano de Bergerac*) parašė knygą „Kelionė į Mėnulį“ (*Voyage to the Moon*), virto galimybių pakilti virš atmosferos aukščiau į erdvę teorijomis, raketomis, erdvėlaiviais ir pan.

Tuo metu mokslininkai pradėjo kurti hipotezes, rengti tyrimus, kad jų rezultatai patvirtintų arba paneigtų

KARYBOS KLASIKA

visas šias vizijas. Šio žygio į kosmosą – kosmonautikos – pradininkas buvo Rusijos mokslininkas Konstantinas Ciolkovskis (1857–1935), raketų technikos pagrindų kūrėjas, reaktyvinių tarpplanetinių orlaivių idėjos autorius, kosminių kelionių teoretikas. 1896 m. jis suprojektavo kosminę stotį su saulės energijos kolektoriais ir plokštėmis, plokščiomis antenomis. 1903 m., kai broliai Raitai (Wright Brothers) pakilo variklį turinčiu lėktuvu į orą, K. Ciolkovskis jau buvo parašęs mokslo darbą „Pasaulio erdvių tyrimas reaktyviniais prietaisais“.

K. Ciolkovskis įsivaizdavo „pilį

nėjo filosofinius imperatyvus, skatinančius žmoniją pažinti kosmosą. Jie tikėjo, kad tarpplanetiniai skrydžiai ir kosmoso kolonizacija – visiškai realūs dalykai. Tą jis pareiškė ir 1920 m. savo laiške Jaunųjų technologų organizacijai. K. Ciolkovskis svarstė (knygoje „Monizmas Visatoje“), ar kosmose negalėtų būti būtybių, pasiekusių tokį išsivystymo lygį, kad joms nebereikia fizinio kūno, ir egzistuojančių kaip grynoji sąmonė (*consciousness*). Deja, K. Ciolkovskio raštai nepasiekė Vakarų pasaulio, kur jau vyko intensyvūs kosminių technologijų kūrimo darbai (JAV ir Vokietijoje), iki pat 1930 m.

fur Raumschiffahrt), parašė veikalą „Raketa į planetų erdves“ (vok. *Die Rakete zu den Planetenräumen*, (VFR). Jo vardu pavadintas erdvėlaivio manevras (*Oberth maneuver*) keičiant trajektoriją, t. y. pereinant iš vienos orbitos į kitą. Jau 1929 m. Obertho teorijos paskatino jauną mokslininką Vernerį fon Brauną (*Wernher von Braun*, 1912–1977) savo gyvenimą paskirti kosmoso tyrimams ir kosminių raketų konstravimui. 1932 m. V. fon Braunas pradėjo dirbti Vokietijos kariuomenėje balistinių raketų inžinieriumi. 1930–1970 m. jis tapo vienu žymiausių pasaulyje kosminių raketų technologijų specialistų. Jam vadovaujant slaptam projektui jau 1941 m. Penemiundėje (*Peenemünde*), vienoje Baltijos jūros saloje, buvo kuriama balistinė raketa, vėliau pavadinta V-2. 3 231 tokia raketa buvo paleista per II pasaulinį karą puolant D. Britaniją ir Belgiją. Nuo 1945 m. į V-2 panašios raketos buvo naudojamos JAV ir Sovietų Sąjungos (SSRS) kosminių tyrimų programose. Tai buvo raketa, turinti skystu kuru varomą variklį, 14 m ilgio, 12 247 kg svorio, galinti skristi 5 633 km/val. greičiu ir nešti 998 kg sveriančią sprogmenų galvutę 805 km nuotoliu. 1945 m., pasibaigus karui, 500 Vokietijos mokslininkų, raketų inžinierių ir technologų sutiko bendradarbiauti su amerikiečiais, perdavė visą turėtą įrangą ir dokumentaciją. V. fon Braunas ir dauguma jo komandos narių toliau dirbo JAV kariuomenėje raketų tyrimų srityje (SSRS taip pat sutelkė didelę grupę vokiečių mokslininkų; jie buvo įdarbinti kosmonautikos pramonės ir mokslo įstaigose).

1950 m. V. fon Brauno komanda pradėjo dirbti arsenale prie Hjunsvilio (*Huntsville*) miesto Alabamos valstijoje. Ten ji suprojektavo raketą *Redstone*, kuri pakėlė į orbitą Merkurijaus kapsulę (*Mercury kapsule*), ir balistinę raketą *Jupiter*. 1960 m. šis kolektyvas pradėjo dirbti Nacionalinėje aeronautikos ir kosmoso administracijoje (*National Aeronautics and Space Administration* – NASA). Greitai V. fon Braunas tapo svarbaus centro direktoriumi (NASA's *Marshall Space Flight Center*) ir kartu pagrindiniu raketos *Saturn V*, kuri nuskraidino amerikiečius į Mėnulį

Daugkartinio erdvėlaivio *Shuttle* paleidimas

danguje“ – didžiulę kosminę stotį geosinchroninėje orbitoje, į kurią iš gigantiško bokšto, aukštesnio negu Eifelis, eina tūkstančių mylių ilgio kabelis. Iš šios pilies, kaip nuo tramplino, erdvėlaiviai galėtų skristi į kosmosą.

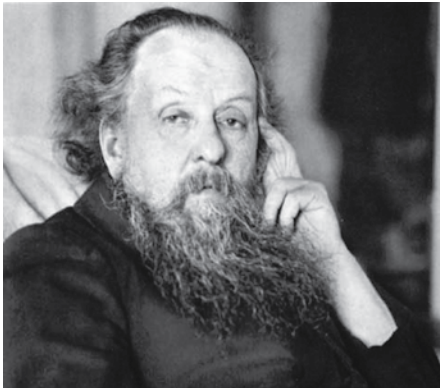
Paklaustas, iš kur sėmėsi idėjų, K. Ciolkovskis atsakė, kad tai Žiulio Verno knygos „Nuo Žemės į Mėnulį“ (1865 m.) įtaka. Šis rašytojas pažadino jo vaizduotę, nukreipė mintis netikėta linkme, o vėliau kilo noras jas įgyvendinti. Kitas K. Ciolkovskio įkvėpėjas buvo jo žemietis matematikas Nikolajus Fiodorovas. Abu mokslininkai karštai diskutuodavo, išsamiai nagri-

JAV mokslininkas Robertas H. Goddardas (1882–1945) priėjo prie tų pačių išvadų kaip ir K. Ciolkovskis, tačiau, kaip ir jis, ilgai nesulaukė deramo dėmesio ir palaikymo. R. H. Goddardas pirmasis sukonstravo skystu kuru varomą raketą. Ši raketa atliko skrydį.

Po II pasaulinio karo K. Ciolkovskis buvo pripažintas Vakaruose kaip vienas žymiausių kosmonautikos pradininkų. Jo vardu pavadintas didžiulis ugnikalnio krateris Mėnulyje.

Vokietijoje jau 1923 m. kitas garsus kosmonautikos pirmtakas Hermanas Oberthas vadovavo mokslinėms studijoms Erdvėlaivių sąjungoje (vok. *Verein*

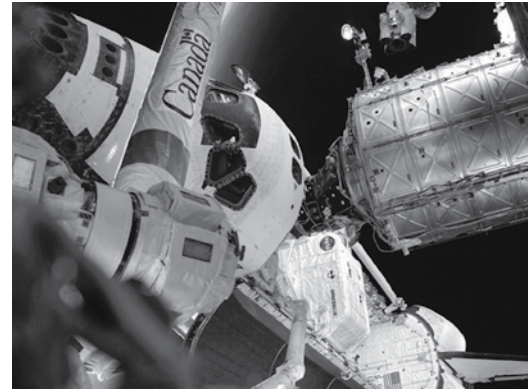

K. Ciolkovskis

Kosminis NASA palydovas

← Pradžia 26 puslapyje

1960 m. ir 1970 m., konstruktoriumi. 1952 m. rudenį Braunas nepaprastai pagarsėjo JAV kaip populiariausias oratorius – kosmoso tyrimų ir ekspedicijų televizijoje ir žurnale *Collier's* propaguotojas. 1970 m. NASA vadovybė pakvietė jį vadovauti strateginiam planavimui. V. fon Braunas mirė JAV 1977 m. birželio 16 d.

Tačiau, kaip visada, kai naujos idėjos pražysta kaip vyšnios pavasarį, staiga atsirado skeptikų. Vokietijoje 1930 m. įkurtoje Kosmoso bendrijoje (vok. *Raumfahrt Gesellschaft*) dirbo tokie žymūs mokslininkai kaip V. fon Braunas, Oberthas, Dornbergeris ir kiti. Faktiškai V. fon Braunas ir jo bendražygiai padėjo mokslinius pagrin-

dus, kuriais remiantis buvo padaryta daugybė išradimų karinių ir nekarinių kosminių technologijų, kurios ir šiandien tobulinamos ir plėtojamos, srityje. V-1, V-2 raketos, valdomosios raketos, infraraudonosios spinduliuotės sistemos, reaktyvinių ir raketinių lėktuvų varikliai, gyvenvietės kosmose ir net branduolinės reakcijos – visa tai Vokietijos mokslininkų idėjos. Jų veržimasi į kosmosą galima net pavadinti *Drang nach Cosmos*. Praėjo vos 65 metai nuo pirmojo motorinio lėktuvo sukūrimo, o žmonės jau vaikščiojo Mėnulyje!

II pasaulinio karo metu Vokietijos mokslininkų sukurtos technologijos neliko nepastebėtos. Jų pastangos ir laimėjimai pažadino amerikiečių, rusų, britų, prancūzų ir daugelio kitų kraštų mokslininkų ambicijas. Jie paskatino technologus ir karius daugiau pasau-

lio žmogiškųjų ir materialųjų išteklių skirti kosmoso tyrimams ir savo sumanymams šioje srityje įgyvendinti, t. y. nukreipti vektorių į žvaigždynus.

Po II pasaulinio karo tarp Vakarų ir Rytų prasidėjo trintis: Berlyno blokada, iškilio Geležinė uždanga, Korėjos karas ir viso to rezultatas Šaltasis karas paskatino pradėti beatodairiškas lenktynes į kosmosą.

Tad dėl ko veržiamės į KOSMOSĄ?

Ko ten reikia? Ar verta tam eikvoti energiją ir išteklius, kai daugybė darbų laukia čia, Žemėje? Tai labai svarbūs klausimai. Yra ir labai racionalių, palaikančių šią mokslo ir technologijų plėtros kryptį argumentų. Pavyzdžiui, ekonominė nauda. Palydovinės ryšių technologijos padidino verslo ir informacijos sklaidos galimybes: mete-

IŠ PIRMŲ LŪPŲ

Aktorius

Saulius Čepła

➔ Jūsų credo

Primum non nocere!

➔ Kas Jums padarė pačią didžiausią įtaką?

Tėtis su mama 9 mėn. prieš man gimstant

➔ Jeigu galėtumėte keliauti „laiko mašina“, kokį mūšį / karinę operaciją norėtumėte pamatyti?

Muštinės manęs nedomina. Man įdomesni sprendimai – kur ir kaip jie priimami

➔ Ką pasikviestumėte į negyvenamą salą?

Vietos pavadinimas „negyvenama sala“ netikslus, nes aš jau ten gyvenu. O po poros metų į savo salą pakviesčiau pirmuosius turistus

➔ Jeigu nebūtumėte tapęs aktoriumi

Būčiau kunigas arba krepšininkas. Tiek viena, tiek kita man nebuvo svetima

➔ Ko niekada nesutiktumėte padaryti?

Už kiek? O jei rimtai, tai labai daug dalykų yra man šventi ir jų nesiruošiu išduoti

➔ Užbaikite sakinį: „Mane išveda iš pusiausvyros, kai...“

Reikia dirbti su savimi pasitikinčiais profanais

➔ Šventė, kurios labiausiai laukiate

Išėjimė, nes tai, kas visiems kitiems – šventė, man – darbas

➔ Mėgstate, kai Jums sako...

„Dainuoja, groja, tapo, fotografuoja, myli, masažuoja...“ Ir viskas – apie mane

➔ Paskutinė mintis prieš miegą

Amen

➔ Jūs lengvai galite užsiauginti barzdą, tačiau

Aš jos ir neauginčiau, bet ji pati nuo to laiko, kai prasikalė, vis auga

➔ Kvailiausias poelgis gyvenime

Plačiau visuomenei jis nebus įdomus, nes neturi žurnalistinės vertės, be to, iš jo nepadarysi skandalo

Kosmodromas Baikonūre

F16 įgula tiesioginės oro paramos pratybų metu

orologai gali tiksliau prognozuoti orą, klimatą globaliu mastu, topografai – sudaryti anksčiau neįsivaizduojamo tikslumo žemėlapius, geodezijos specialistai – stebėti aplinkos pokyčius, vertinti bandymų ją atkurti veiksmingumą. Toliau kosmosą įsisavinant didės reikmenų, kuriems reikia mažesnės gravitacinės traukos ir kurie bus pritaikyti naudoti beorėje erdvėje, paklausa. Pagaliau įgyvendinant kosmoso kolonizavimo projektus prireiks molekulinės inžinerijos atradimų, gyvenamųjų būstų kitose planetose statyboms medžiagų, kurių nereikėtų transportuoti iš Žemės. Turizmas ir prekių gabenimas erdvėlaiviais ateityje labai suklestės ir atvers daugybę naujų verslo galimybių.

Kosmosas labai svarbus ir kariniu požiūriu. Karinės pajėgos turi būti

pasirengusios reaguoti į grėsmes globaliu mastu. Todėl joms reikalinga išsami informacija, taip pat ir teikiama palydovų. Pavyzdžiui, būtina stebėti priešišku pajėgų raketinių ginklų panaudojimo atvejus, sausumos pajėgų, karo laivų ir lėktuvų dislokacijos vietas ir kt.

Kas gali įvykti ateityje? Kokios karybos kosmose prognozės? Dabar apie tai daug kalbama. Deja, viename KARIŪNO numeryje visko neįmanoma aprašyti. Todėl glaustai išdėsičiau žmonijos žygio į kosmosą istoriją.

Ateityje kitose planetose gali atsirasti gyvenviečių ir net prasidėti „kosminė“ emigracija – technologijos tiek pažengs, kad žmonės norės ir ten gyventi. Taigi, ar paaiškės atsakymas į seną „filosofinį“ klausimą – gal žmonijai lemta apgyventi kosmosą? Manau,

jeigu būtų galima saugiai keliauti vietoje, laisvai keisti informacija, nuolat palaikyti ryšį su Žemės gyventojais, ATSIKASTŲ PAKANKAMAI SAVANOVIŲ, KURIE, NET IR NESANT GALIMYBIŲ SUGRĮŽTI Į ŽEMĘ, SUTIKTŲ TAI PADARYTI. ■

ŠALTINIAI:

1. Tim Mc Elyea, A Vision of Future Space Transportation, 1971, Apogee Books, Canada
2. David E. Johnson, Learning Large Lessons, 2006, RAND Corporation, Santa Monica, California
3. Francis J. Hale, Introduction to Space Flight, 1994, Prentice Hall Inc. Upper Saddle River, New Jersey
4. John Andreas Olsen, A History of Air Warfare, 2010, Potomac Books, Inc., Dulles, Virginia

➔ Kai ko nors nežinote

Tai pripažįstu, padarau išvadas ir imuosi priemonių

➔ Daugelis galvoja, kad aš

Gabesnis, negu atrodau

➔ Kada pirmą kartą sužinojote apie J. Žemaitį-Vytautą?

Tėvai mane išvarydavo iš kambario kalbėdami tokiomis temomis (kad mokykloje neprasitarčiau), bet visko gi nenuslėpsi

➔ Kada paskutinį kartą verkėte iš juoko?

Juokiuosi iki ašarų tikrai dažnai, nes gyvenimu nenuobodžiai

➔ Kaip įsivaizduojate gyvenimą po 200 metų?

Pasaulyje absoliutus matriarchatas, o aš atgimstu moterimi

➔ Gyvenimas yra gražus, nes...

Kokį tu jį pasidarai, toks ir yra

➔ Neįsivaizduojate dienos be...

Ryto. Rytas išauš bet kuriuo atveju, net jei-gu... aš to ir nebepamatsiusiu

➔ Ko Jums trūksta Akademijoje?

Minimumą turiu, o kas daugiau – jau prabanga. Tai nieko ir netrūksta... čia... man...

➔ Kai Jums buvo 17 metų

Žinojau daug daugiau nei dabar, eidamas 5-ą dešimtį

➔ Ką labiausiai norėtumėte turėti iš to, ko dar neturite

Proto

➔ Užgaida, kurią sau leidote šią žiemą

Aštuonios poros batų

➔ Mėgstamiausia vieta Akademijoje

Darbo kabinetas – „teatro studija“

Jūs visiškai nesigailite dėl to, kad

Esu toks, koks esu

➔ Pirmą mintį pabudus ryte

Kur mano užrašų knygutė?

➔ Trimis žodžiais apibūdinkite kariūną

Pareiga, pareiga, pareiga

➔ Apie kokią profesiją svajojote mokykloje?

Aktorius, kunigo, krepšininko

➔ Mėgstamiausias aktorius

Valentinas Masalskis

➔ Akademijoje mane labiausiai džiuginu (-a)

Nebūsiu originalus – VALGYKLA. Labai ačiū mjr. Jonui Minkevičiui už tiekimą, o moterims – už paruoštus patiekalus

➔ Įvaizduokite, kad Jūs – Karo akademijos viršininkas. Pirmasis įsakymas

Kas rytą kariūnams ir karininkams – 10 min. priesaikos studija. Prisiminti, ką ir kam prisieki. Ir kuo skiriasi prisiekęs karys nuo civilio. Turi būti analizė, suvokimas ir vykdymas. Priesaika turi pasiekti ne tik sąmonę, bet ir pasąmonę

Vienas iš pagrindinių kariuomenės tikslų – kurti idealios valstybės ir jos užsienio politikos modelį. O ar tai įmanoma padaryti neįtraukiant abiejų lyčių? Matyt, ne, nes, siekiant šio idealo, pirmiausia reikia sutelkti visuomenę.

Merginos žino, kad eina ten, kur visais laikais buvo vyrų sritis

Marija

MARCINKEVIČIŪTĖ

Visais laikais kariuomenė buvo ir dabar yra itin svarbi valstybės dalis. Kintant politiniam, ekonominiam, socialiniam kontekstui, keičiasi ir kariuomenės formavimo principai. Galbūt Lietuvą naujos idėjos pasiekia kiek vėliau, nei jos pradėdamos įgyvendinti kitur pasaulyje, tačiau vis dėlto laukti verta. Stebime Lietuvos kariuomenės transformaciją pereinant prie pažangesnio demokratinio modelio. Vienas ryškiausių pavyzdžių – 2000-aisiais prasidėjusi moterų integracija į kariuomenę ir jos tobulinimo procesą. Kaip matote, tai įvyko palyginti neseniai. Visada įdomu kalbėti dar ne itin plačiai aptartu ir išnagrinėtu klausimu. Būtent todėl, gavusi užduotį parengti sociologinius tyrimais pagrįstą referatą, pasirinkau temą „Moters karininkės įvaizdis visuomenėje – civilinėje ir karinėje“. Mano tikslas buvo parodyti visuomenės požiūrį į moteris (karininkes) kariuomenėje. Kad mano teiginiai nebūtų tik tušti svaichiojimai, ieškojau įvairiausių su tuo susijusių šaltinių, kalbinau karininkę, atlikau internetinę apklausą. Kitaip tariant, norėjau pirmiausia pati tai išsiaiškinti ir po to argumentuotai pateikti savo tyrimo rezultatus bei atradimus. Iš tiesų pavadinimą, kuris iš pradžių skambėjo tiesiog kaip „Moters karininkės įvaizdis visuomenėje“, teko tikslinti šia tema rengiant pranešimą. Pabandykime išsiaiškinti kodėl.

Pirmiausia – sunkiai radau informacijos apie civilių požiūrį į moteris kariuomenėje. Specialiuose leidiniuose ir spaudoje bei internete, priešingai,

šia tema gausu tiek karininkų, tiek karininkų nuomonių. Antra, kadangi šie du informacijos šaltiniai labai skirtingi, objektyvumo dėlei jų neįjungiau. Trečia, skirtingi buvo ne tik šaltiniai, bet ir pareiktų nuomonių kilmė: vienos kilo, kaip sakoma, iš sistemos vidaus, kitos – iš išorės. Taigi, būtent daugiausia dėl šių priežasčių tyrimas neplanuotai, tačiau labai sėkmingai vyko dviem kryptimis.

Civilių, žmonių, kuriems neteko atlikti karo tarnybos, požiūrį į moterį kariuomenėje formuoja du dalykai: žiniasklaida ir stereotipai. Kas ilgą laiką nuolatos buvo pabrėžiama konkrečiai šiai temai skirtose įvairaus tipo reklamoje? Moters seksualumas, gležnumas ir akivaizdus talentas suvilioti vyrą. Silpnumas ir išvaizda – du labiausiai į akis krintantys dalykai. Dažnai galėjome išgirsti nuomonę, kad kariuomenėje tarnaujančios moterys tik blaško vyrų dėmesį, kelia seksualinę įtampą ir skatina intrigas. Tačiau tyrimo metu surinkti duomenys rodo, jog tokia, ilgą laiką standartine laikyta, nuomonė tikrai keičiasi. Daugiau nei 80 % respondentų teigė, kad kariuomenė – tinkama vieta dirbti ne tik vyrui, bet ir moteriai. Lygiai tiek pat apklaustųjų atsakė, jog, jų manymu, kario pareigos ir moters prigimtis visiškai suderinami dalykai. Išvardytos savybės, kuriomis pasižymi LKA baigusi moteris: protas, patriotiškumas, ištvermė, drąsa ir, mažumos nuomone, nemoteriškumas bei polinkis į karjerizmą. Įdomūs atsakymų į intriguojantį klausimą „Kuo labiau pasitikėtumėte karo metu?“ tyrimo

rezultatai: 54 % respondentų rinkę vyrą, 46 % – pasitikėję abiem. Tai rodo mūsų visuomenės požiūrį į moters gebėjimus ir galimybes kaitą.

Toliau panagrinėkime, kaip situacija kito dėl naujų karininkų ir kariuomenės perspektyvų. Tradiciškai nuo seno karyba buvo vyrų veiklos sritis, o didžiausias moterų rūpestis – saugoti namų židinį ir auginti vaikus. Tada toks visiems aiškus susitarimas atrodė vienintelė galimybė tautoms išlikti net ir per labai sunkius karus. Tačiau, nepaisant šios logikos, jau nuo XIX a. antrosios pusės moterys organizuotai pradėjo juose dalyvauti – pirmiausia kaip medicinos seserys, vėliau, ypač Antrojo pasaulinio karo metu ir po jo, joms tapo prieinamos vis daugiau karinių specialybių, kartu iškilio ir moters (karininkės) karjeros klausimas.

Nepaisant to, kariuomenė, vyriškumą propaguojanti institucija, ilgą laiką priešinosi šiems pokyčiams. Jos nustatyti aukšti fiziniai reikalavimai mūsų visuomenėje visada buvo labiau priimtini vyrams, bet šiandien, kai fizinės savybės (jėga ir ištvermė) nebėra ar bent nebe taip išskiriamos kaip svarbiausias rodiklis, vis daugiau moterų baigia Lietuvos karo akademiją ir tarnauja kaip profesinės karo tarnybos karės arba Krašto apsaugos savanorių pajėgose.

Šiuos pokyčius lėmė ir vis dar lemia daugybė socialinių, politinių, ekonominių, visuomeninių ir kultūrinių veiksnių, kas atsispindi ir diskusijose apie moterų integraciją į kariuomenę. Kitas dalykas, dėl ko tai vyksta – tai

Prie Akademijos ramovės (iš kairės): krn. Elmyra Baljanaitė,
krn. Jurgita Žilėnaitė, krn. Svetlana Žalytė, krn. Viktorija Petrauskaitė
Paolo Verzone nuotrauka

gimstamumo mažėjimas. Siau­rėja po­ten­cialių karių vyrų rinka, todėl kariuo­menė priversta atsiverti moterims. Be to, kinta anksčiau nubrėžtos lyčių skir­tu­mų ribos (jos nebe tokios ryškios). Galiausiai minėta integracija spartėja dėl kariuomenės transformacijos, kai, atsisakius didelių šauktinių pajėgų, buvo pereita prie technologiškai pažangesnių ir mažesnių profesionalų pajėgų. Be abejonės, yra ir dar vienas svarbus veiksnys – asmeninis nusista­ty­mas. Dar nevisiškai išnyko neigiama vaikinių nuostata, bet greičiausiai taip yra dėl anksčiau susiklosčiusios situa­cijos. „Merginos žino, kad eina ten, kur visais laikais buvo vyrų sfera. Bet gal tas žinojimas ir padeda joms būti pasi­ren­gusioms pirmiausia nugalėti vyrų nusistatymą, kad moterims kariuo­menėje ne vieta, ir įrodyti, jog jos, kaip ir jie, turi tokią pat teisę ten būti“, – teigia buvusi Lietuvos karo akademijos auklėtinė ltn. Lina Kievišaitė.

Labai taikli krm. Elmyros Baljanaitės išsakyta mintis, kad visuomenė į kari­ninkes žiūrės taip, kaip Akademia jas pristatys. Anksčiau moterys gal ir buvo šiek tiek menkinamos, o dabar – ne, nes, pavyzdžiui, per išgyvenimo pratybas jos lengviau išstveria dėl mažesnio vandens ir maisto poreikio, be to, šiuo­laikiniai ginklai yra daug lengvesni nei anksčiau naudoti, todėl fizinė jėga da­bar nebėra svarbiausias dalykas.

Na, ir galiausiai – rengdama šį re­feratą supratau, kad vienas iš pagrindi­nių kariuomenės tikslų – kurti idea­lios valstybės ir jos užsienio politikos modelį. O ar tai įmanoma padaryti ne­įtraukiant abiejų lyčių? Matyt, ne, nes, siekiant šio idealo, pirmiausia reikia sutelkti visuomenę.

Post Scriptum

„Moteris vyrą gali pakeisti, bet vy­ras moters – ne“, – šiomis ir panašio­mis mintimis su krašto apsaugos mi­nistrės Rasos Juknevičienės iniciatyva 2012 m. vasario 8 d. surengtos konfe­rencijos dalyviais dalijosi Akademi­jos prorektorius mokslui ir studijoms

Apskaičiuota, kad 2004 metais LKA baigusi kariūnė galė­ tų tapti bataliono vade 2023 metais.

doc. dr. Valdas Rakutis – vienintelis vyras, skaitęs paskaitą apie moters vaidmenį Lietuvos kariuomenės isto­rijoje.

Ši konferencija buvo labai naudinga ir įdomi. Tai precedento neturintis įvykis! Tikėkimės, ateityje panašių rengi­nių bus daugiau organizuota.

Konferencijos dalyviai galėjo iš­samiau susipažinti su šiandienėmis mūsų kariuomenės aktualijomis, su­žinoti, remdamiesi statistiniais duomenimis, kad joje tarnauja net 11 % moterų, pasidžiaugti, jog Lietuva vie­na pirmųjų pasaulyje valstybių, kurios parlamente jau 1920 m. buvo moterų, o Prancūzijos – tik 1940-aisiais, Šveicarijos dar vėliau – 1960-aisiais. Buvo kalbama ir apie retai prisimenamų pokario moterų, tokių kaip Marijona Žiliūtė ar Elena Puskunigienė-Stirna, vaidmenį. Tai mūsų istorijos ir didin­gos praeities palikimas, darnių vyrų ir moterų santykių pavyzdys. Šia proga kariūnėms palinkėta šį palikimą puo­selėti, branginti, ugdyti save ir, žino­ma, kelti „kartele“ vyrams.

Istorija ir dabarties faktai liudija, jog esame sąmoninga ir labai išpru-

susi tauta. Mūsų valstybėje visose srityse patinkančioje veikloje aktyviai dalyvauja, atlieka net ir gyvybiškai svarbias funkcijas vis daugiau mote­rų – nuo motinų, auginančių vaikus, iki spec. pajėgose su vyrais koja kojon žengiančių moterų karių. Taip, lietu­viai – vis dar gana konservatyvi tauta,

pripratusi moteris karinėje sistemoje matyti tik kaip medikes ar ryšių su visuomene specialistes. Nuo 2000 m. LKA leista studijuoti ir merginoms. Pagaliau būrio vadėmis galėjo tapti ir moterys. Apskaičiuota, kad 2004 m. baigusi kariūnė galėtų tapti bataliono vade 2023 m.

Bendroje diskusijoje moterys džiau­gėsi vyrų iniciatyva ir palaikymu. O jie pritarė: gerai, kad kariuomenėje tar­nauja moterų, nes jos – nepakeičiamos vyrų pagalbininkės, priverčiančios pa­sitepti ir siekti geriausių rezultatų. Kas žino, galbūt ateityje ir Lietuvos kariuomenė turės savo generolę. JAV generolas Jacksonas Stonewallis yra pasakęs (šis užrašas pasitinka kiekvie­ną Virdžinijos karo institute studijuojantį kadetą): „Kiekvienas iš mūsų gali tapti bet kuo, kuo tik NUSIPELNĖME BŪTI.“ Taigi, nesvarbu, esi moteris ar vyras, svarbiausia – tikėti savimi ir siekti savo tikslo, nes viskas įmano­ma. ■

Krm. Elmyra BALJANAITE

AKADEMIJOS PULSAS | BŪSIMI RENGINIAI

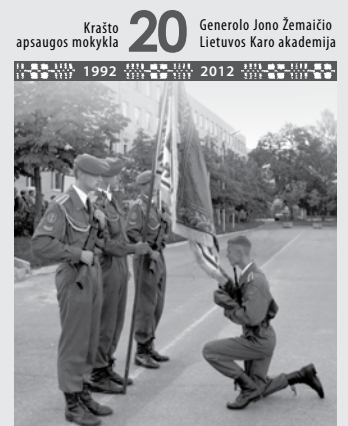
Kovo 30 d. – mokslinė konferencija „Karo mokslų vizija Lietuvoje“. Jos metu bus keičiamasi nuomonėmis apie dabartinę karo mokslų padėtį ir ateities perspektyvas.

Balandžio 24 d. – magistro studijų se­minaras „Personalo vadybos aktualijos“. Bus pristatyti tyrimai, siekiant sužinoti patyrusių personalo vadybos teoretikų ir praktikų įvertinimą.

Gegužės 17 d. – seminaras „Trans­porto spūsčių analizė ir jų mažinimo priemonės“. Jo metu bus pristatytas Vilniaus miesto susisiekimo sistemos patobulintas modelis ir ateities Euro­pos didmiesčių susisiekimo sistemų vizija.

Gegužės 29 d. – seminaras „Ateities karybos sistemų raidos tendencijos“. Bus pristatyti naujausi Lietuvos ir už­sienio šalių mokslininkų laimėjimai kuriant naują techniką, ginkluotę ir mokomąją įrangą, nagrinėjamos ateities perspektyvos.

Birželio 8 d. Karo akademija iškilmin­gai minės Krašto apsaugos mokyklos įkūrimo 20-mečį.

Prisimenant kolegą profesorių Eduardą Enriką Jančiauską

1941 04 01–2012 02 08

Jau praėjo daugiau kaip mėnuo, kai amžinojo poilsio palydėjome Lietuvos karo akademijos Vadybos katedros profesorių habilituotą daktarą Eduardą Enriką Jančiauską.

Pagrindinis velionio mokslinio darbo baras buvo vadyba. Ypač daug dėmesio E. E. Jančiauskas skyrė viešojo administravimo efektyvinimo, žmogiškųjų išteklių vadybos plėtros problemoms. Profesorius buvo vienas ryškiausių šios srities autoritetų, išsiskyrė ypatingu darbštumu ir giliomis išvalgomis.

Savarankiškas E. E. Jančiausko, kaip mokslininko, kelias prasidėjo 1964 m. baigus Vilniaus universitetą. 1986 m. jis apgynė istorijos mokslų daktaro disertaciją. Nuo 1988 m. profesorius E. E. Jančiauskas, geras organizatorius, kurį laiką vadovavo M. Romerio universiteto Viešojo administravimo katedrai. 2000 m. jis – Tarptautinės informatizacijos akademijos (prie JT) narys, nuo

2004 m. – žurnalo „Viešoji politika ir administravimas“ vyr. redaktorius. Išleido 7 mokslines knygas ir vadovėlius, paskelbė apie 60 mokslinių straipsnių Lietuvoje ir užsienyje.

Profesorius nuolatos dirbo pedagoginį darbą, skaitė paskaitas viešojo administravimo temomis įvairiose Lietuvos aukštosiose mokyklose, vadovavo studentų, kariūnų, karininkų kursiniams ir baigiamiesiems darbams, magistrantų darbams ir doktorantų disertacijoms.

Jo garbingi titulai žymi ne vien aukštą mokslinę ir pedagoginę kvalifikaciją.

Tai buvo asmenybė, savo gyvenimą ir veiklą glaudžiai siejusi su Akademijs. Profesorius, nuoširdus ir reiklus KARIŪNO globėjas ir skaitytojas, dar 2011 m. pabaigoje atsiuntė redakcinei kolegijai pasiūlymą dėl žurnalo tobulinimo: „Sveikinuk! Pagal kokybę – ir pagal turinį, ir pagal autorių mąstysenos gebėjimus, ir pagal dizainą, – kai dabar paimi į rankas

žurnalą KARIŪNĄ (o viskas prasidėjo kažkada nuo sienlaikraštuko), pamatai, drįstų teigti, kad jis neturi sau lygių tarp Lietuvos universitetuose leidžiamų analogiško pobūdžio leidinių. Mano kuklus pasiūlymas – sukurti KARIŪNE skiltį „Laisva nuomonė“. Man pasirodė įdomios kariūnų nuomonės dėl motyvacijos, ekspromtu parašytos jų mintys (išnagrinęjus motyvavimo temas įvairiais aspektais, įvairiuose studijų moduluose). Suprantama, jų teiginiuose yra daug emocijų, į kurias būtina atsižvelgti vadybine prasme, kuriant LKA kaip ALMA MATER ir jos atmosferą...“

Liūdime netekę ŽMOGAUS, kurio asketiškas gyvenimo būdas ir aukštos moralinės vertybės, meilė ir šiluma, intelektas ir inteligencija buvo, yra ir liks pavyzdys visiems, siekiantiems akademiniam gyvenime darnos, idealo.

Arūnas Alonderis

APDOVANOTI | SVEIKINAME

Birželio 14 d. – teorinis-praktinis seminaras „Karių etinės ir moralinės orientacijos Lietuvos kariuomenėje“. Bus pristatomi ir aptariami dviejų 2011 m. pabaigoje–2012 m. pradžioje vykdytų mokslo programų rezultatai. Įgyvendinant programą „Karių moralinės nuostatos ir etikos kodeksas“ buvo tiriami Lietuvos karių elgsenos ypatumai, etinės nuostatos ir veiksniai, turintys įtakos formuojant ypatingą kolektyvą – karių bendruomenę.

2012-01-26 Vytautas VERSECKAS 70-mečio ir kūrybinės veiklos 50-mečio proga – krašto apsaugos ministro vardine dovana

LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENOS PROGA

mjr. **Aidas ANDZIULIS** – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos medaliu „Už nuopelnus“

kpt. **Tatjana AVDEJ** – Lietuvos kariuomenės vado padėka

Irena GATAVECKIENĖ – Lietuvos kariuomenės vado padėka

vyr. srž. **Arūnas KARPAVIČIUS** – Lietuvos kariuomenės pajėgų medaliu „Už pavyzdinę tarnybą“

vyr. srž. **Nerijus PRITULSKIS** – Lietuvos kariuomenės pajėgų medaliu „Už pavyzdinę tarnybą“

srž. **Virginijus STRIUPAS** – Lietuvos kariuomenės pajėgų medaliu „Už pavyzdinę tarnybą“

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATKŪRIMO DIENOS PROGA

kpt. **Tomas STANKEVIČIUS** – Lietuvos kariuomenės vado padėka

št. srž. **Vadimas SAROKINAS** – Lietuvos kariuomenės vado padėka

vrš. **Irena JACEVIČIENĖ** – Lietuvos kariuomenės medaliu „Už nuopelnus“

SUTEIKTAS AUKŠTESNIS KARINIS LAIPSNIS
vyr. ltn. **Povilui PIDKOVUI** – kapitono

Lenkijos Centrinė kariuomenės biblioteka atvira ir visuomenei

Konstancija Janina TUPĖNIENĖ, Marija ČEPAUSKIENĖ

Lenkijos Centrinė kariuomenės biblioteka – šiuolaikiška, naujausiomis technologijomis savo darbe nuolat besinaudojanti institucija. Dviejų aukštų pastate saugoma apie 600 tūkst. knygų ir dokumentų, veikia 15 skyrių, dirba per 90 bibliotekininkų ir mokslo darbuotojų, skaito, naudojasi kitomis bibliotekos paslaugomis daugiau kaip 24 300 skaitytojų.

2011 m. pabaigoje Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos delegacija, vadovaujama prorektorius mokslui ir studijoms doc. dr. Valdo Rakučio, su atsakomuoju vizitu lankėsi Varšuvoje, Maršalkos Juzefo Pilsudskio centrinėje kariuomenės bibliotekoje (*Centralna biblioteka Wojskowa im. Marszałka Jozefa Pilsudskiego*), jos generalinės direktorės prof. habil. dr. Aleksandros Skrabač (*Aleksandra Skrabacz*) kvietimu.

Šis vizitas tikrai įeis į Lietuvos karo akademijos bibliotekos, kuri šiais metais švęs įkūrimo 20-metį, istoriją. Tai pirmasis atvejis, kai šios bibliotekos darbuotojos galėjo iš arčiau susipažinti su vienos iš NATO šalių kariuomenės biblioteka.

Mus, šios delegacijos narius, sužavėjo lankytos bibliotekos bendruomenės draugiškumas, šiluma, kuri sklido iš visų jos darbuotojų. Gėlės, šilti rankų paspaudimai paliko neišdildomą įspūdį.

Maršalkos Juzefo Pilsudskio centrinė kariuomenės biblioteka – didžiulis dviejų aukštų pastatas, greta automobilių stovėjimo aikštelės, gėlynai, kavinė. Šiame pastate saugoma per 600 tūkst. knygų, dokumentų ir kino filmų. Veikia 15 skyrių, kuriuose dirba apie 90 bibliotekininkų ir mokslo darbuotojų. Abonementai, skaityklos, elektroniniai įėjimo vartai, įdomus apšvietimas, naujoviški stendai, rėmėjų galerija, konferencijų salės, aprūpintos naujausia demonstravimo įranga, – visa tai sukuria šiuolaikinės bibliotekos įvaizdį.

Centrinė kariuomenės biblioteka –

pagrindinė šalies gynybos sistemos knygų šventovė, atliekanti šias itin svarbias ir paklausias funkcijas: specializuotų leidinių kaupimo ir saugojimo, karo mokslų sklaidos, informacinę, dokumentų konservavimo ir restauravimo, metodinę. Biblioteka gauna privalomą skaičių leidinių egzempliorių iš įvairių krašto apsaugos karinių struktūrų, perka knygas iš antikvariatų, knygynų, karininkų bibliotekos rėmėjų – jų vardai įrašyti įdomaus dizaino lentelėse „Bibliotekos rėmėjai“.

Lenkijos Centrinė kariuomenės biblioteka įsteigta 1919 m. birželio 13 d. 2007 m. jai buvo suteiktas maršalkos Juzefo Pilsudskio vardas. Labai turtingi bibliotekos fondai. Be karybos knygų, juose sukaupta daug istorijos, ekono-

mikos, politikos, psichologijos, pedagogikos, teisės, sociologijos leidinių. Gausūs rankraščių, senųjų spaudinių, kartografijos, ikonografijos, fotografijų fondai.

Generalinės direktorės pavaduotoja Kristina Pivovarska (*Krystyna Piwowarska*) aiškino, kad dabar aktyviai dirbama mokant skaitytojus atlikti leidinių ir dokumentų paiešką elektroniniuose kataloguose, specializuotose ir dokumentų analizės bazėse. Kaip mums aiškino kita generalinės direktorės pavaduotoja Beata Čekaj-Višnievska (*Beata Czekaj-Wisniewska*), „būtent šiuo metu biblioteka elektroninėje erdvėje skelbia svarbiausius dokumentus apie Lenkijos ginkluotąsias pajėgas ir jų sąveiką NATO sudėtyje“.

Arūno Alonderio nuotraukos

Diskusijų ir ekskursijos po biblioteką metu buvo daug kalbama apie kariuomenių bibliotekų prieinamumą skaitytojams, fondų sudarymą, skaitytojų aptarnavimą, aprūpinimą leidiniais, bibliotekinių kvalifikacijos kėlimą, metodinį, informacinį ir mokslinį darbą, mainus, kultūros renginius, ryšius su kitomis bibliotekomis.

Lankytoje bibliotekoje yra mokslinės informacijos, karinės bibliografijos, kolekcijų, rinkinių rinkimo, periodinių leidinių, leidinių tvarkymo, bibliotekų darbo procesų automatizavimo, mokslinis metodinis, leidinių populiarinimo, abonementinis, tarpbibliotekinės veiklos, svarbiausių leidinių, specialiųjų leidinių, leidinių konservavimo ir saugojimo, skaityklos skyriai.

Svarbią vietą fonduose užima XIX a. kolekcijos, XX a. spaudiniai. Mažai žinomos karinės instrukcijos ir taisyklės. Pagrindiniai bibliotekos fondo leidiniai:

- knygos – 301 558 egz. ;
- periodiniai leidiniai – 146 650 tomų;

- mikrofilmai – 1 671 egz.;
- CD – 349 vnt.;
- diskeliai – 271 vnt.

Visa tai sudėta 5 didžiulėse salėse.

Centrinė kariuomenės biblioteka turtinga labai vertingų XV, XVI, XVII, XVIII amžių leidinių. Tai tikras lobis ne tik dėl jų turinio, bet ir dėl aukštos leidybos kultūros: leidiniai puikiai apipavidalinti, iliustruoti, puošnūs. Specialiųjų leidinių skyriuje sukaupta daug vertingos medžiagos, t. y. ran-

kraščių, pvz.: karališkas dokumentas, pasirašytas 1790 m. gruodžio 27 d. Stanislovo Augusto Poniatovskio (Žečpospolitos veikėjo), inkunabulų – Pasaulio kronika, išleista 1497 m. Ausburge, Kazimiero Semenavičiaus knyga „Apie artilerijos meną“, išleista Londone 1729 m., Giovanni Antonio Rizizannoni kartografijos leidinys „Carte de la Pologne“ – pirmasis Lenkijos atlasas, išleistas Londone 1772 m.

Dėmesio sulaukia ir ikonografijos rinkiniai – piešiniai, brėžiniai, fotografijos, atvirukai, ekslibrisai, karikatūros, albumai, etnografiniai aprašai.

Karinės bibliografijos skyrius leidžia Lenkijos karinę bibliografiją, konferencijų medžiagą, Lenkijos-NATO bibliografiją ir kt.

Retų spaudinių ir dokumentų skyriuje oro kondicionavimo sistema nuolat palaiko +14° C temperatūrą. Toks režimas reikalingas senosioms knygoms, rankraščiams, kitiems originaliems eksponatams nuo išorės poveikio apsaugoti. Visi bibliotekos fondai atspindi Centrinės bibliotekos elektroniniame kataloge, tačiau yra ir kortelinis katalogas, kuriame tradiciniu būdu galima susirasti reikiamą leidinį.

Biblioteka užsako įvairių periodinių leidinių duomenų bazių. 1992 m. joje prasidėjo bibliotekų darbo procesų automatizavimas. Veikia belaidis internetas, naudojami kompiuteriai, vyksta knygų skaitmeninimas, kasmet užsakomi „Jane’s“ katalogai. Bibliotekoje įdiegta RFID leidinių apsaugos ir identifikavimo sistema, veikia apsau-

gos vartai, stebėjimo ir priešgaisrinė, centralizuota dulkių šalinimo, oro vėdinimo ir automatinė gaisro gesinimo sistemos.

Lenkijos Centrinėje kariuomenės bibliotekoje vyksta labai daug renginių: mokslinių konferencijų, seminarų, forumų, susitikimų su karininkais, studentais, moksleiviais, poetais, aktorais, nuolat rengiamos parodos.

Viešnagės metu mūsų delegacijai buvo organizuota turininga kultūrinė programa. Grožėjomės Varšuvos senamiesčiu, jo architektūra, aplankėme Įgulos muziejų, kuris garsėja kariniais eksponatais, pasirašėme Svečių knygoje, aplankėme Nežinomo kareivio kapą, matėme, kaip keičiasi karių garbės sargyba, dega amžinoji ugnis. Malonu buvo bibliotekoje pamatyti ir stendą, skirtą Lietuvai. Tai knygos, dovanotos mūsų tėvynainių, kurie lankėsi šioje bibliotekoje.

Maršalkos Juzefo Pilsudskio centrinė kariuomenės biblioteka – puikus pavyzdys, kokia turi būti bet kurios šalies kariuomenės centrinė biblioteka. Viliamės, kad kada nors tokia taps ir Lietuvos karo akademijos biblioteka! Kas galėtų paneigti teiginį, kad visi mes esame panašūs: donkichtiški, atlapširdžiai idealistai. Galbūt todėl bent kartelį susitikę norime pažinti tęsti. Atsisveikindami sakėme: „Iki pasimatymo Vilniuje!“ Lauksime mūsų bičiulių iš Lenkijos atsakomojo vizito ir toliau glaudžiai bendradarbiausime.

Doc. dr. Feliksas
ŽIGARAS

Generolas Jonas Galvydis-Bykauskas ir pirmosios Karo mokyklos laidos

Pabaiga. Pradžia 2011 m. 4 KARIŪNO numeruje

Pirmoji laida lėmė tolesnį Karo mokyklos likimą, nes savo sąmoningumu, įgytomis žiniomis, drausmingumu išleisti karužai nenusileido kitų valstybių karo metu atitinkamas mokyklas baigusiems karininkams. Labai geros nuomonės apie jaunuosius karužus buvo ir Lietuvos vyriausybė, visuomenė ir bešališki karininkai.

Deja, dar ne visur buvo įsitvirtinusi lietuvišką: karininkai tarpusavyje ir net bendraudami su pavaldiniais dažnai kalbėdavo svetima kalba, vyravo svetimi papročiai. Tai kėlė visuomenės pasipiktinimą. Nors tuo metu dėta daug pastangų siekiant sulietuvinti kariuomenę, sunku buvo greitai pasiekti apčiuopiamų rezultatų. Be to, nebuvo ir laiko – reikėjo kovoti su Lietuvos priešais, todėl tai atrodė neaktualu. O pirmosios laidos karininkai svariai prisidėjo prie kariuomenės sulietuvinimo.

Ypač pakiliai pirmąją karininkų laidą sutiko visuomenė, iki tol neretai jausdavusi kartėlį, jog Lietuvos kariuomenėje mažai tarnauja lietuvių. Todėl šią laidą tautiškumo požiūriu vertino itin teigiamai, kaip didelį žingsnį pirmyn. Taigi visiškai natūralu, jog jai ir teko stiprinti kariuomenės ir visuomenės santykius.

Pirmosios laidos karininkus buvę Rusijos kariuomenės karininkai sutiko skirtingai: patriotiškai nusiteikę – labai palankiai, kiti, neturintys aiškios valstybinės orientacijos arba nelietuviai, – gana kritiškai, šalta, o kartais ir visai nepalankiai. Tačiau netrūkus jie pelnytai įgijo gerą vardą, nes greitai buvo skiriami į kuopų vadų, kartais

ir aukštesnes pareigas, ypač kautynių metu.

Baigę Karo mokyklą, pirmieji Lietuvos karininkai 1919 m. liepos mėn. išvyko į frontą. Rugsjūčio 24 d. krito pirmoji šios laidos auka – Jurgis Sidaravičius (žuvo bolševikų fronte), vėliau, lapkričio 22 d., ties Radviliškiu antroji – Serafinas Oželis (bermontininkų fronte), 1920 m. lenkų fronte žuvo karininkai Jonas Stapulionis, Pranas Telksnys, Kazys Matulaitis, 1923 m. lenkams įsibrovus į Lietuvos teritoriją – Aleksandras Urbelis. I laipsnio Vyčio Kryžiumi buvo apdovanoti 24, II laipsnio – 4, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu – 92 pirmosios laidos karininkai. Kiti 4 šios laidos karininkai, nors į kariuomenę ir įstojo savanoriais, dėl įvairių priežasčių teise būti apdovanoti šiuo medaliu negalėjo pasinaudoti.

Minint Karo mokyklos 15-ąsias įkū-

rimo metines (1934 m. lapkričio 11 d.) gen. Jonas Galvydis-Bykauskas savo kalboje užsiminė apie dvejopas karininkų gyvenimo „tradicijas“: „Viena jų yra tokia, kuri siekia naudoti, materialinių gėrybių, garbės, dėl to ten vyrauja karjerizmas, oportunizmas, egoizmas ir kitoki -izmai. Tokia tradicija neturėtų išsigalėti mūsų gyvenime, mūsų dvasioje, nes kur materializmas ir savanaudiškumas, ten kariuomenė negali būti stipri. Mūsų gyvenime turėtų vyrauti riteriška, pasiaukojimo ir idealizmo tradicija. Tokia ji buvo pirmųjų Lietuvos karių darbuose ir siekiuose, tokia ir dabar mūsų kariuomenė, todėl ta kariuomenė stipri.“

1939 m. Karo mokyklos pirmoji laida, minint jos išleidimo dvidešimtmetį, buvo pavadinta Kūrėjų savanorių laida. 1919 m. liepos 17 d. buvo paskelbti „Pamatiniai Karo mokyklos dėsniai“,

kuriuose pabrėžta, kad čia numatyta rengti visų kariuomenės rūšių (pėstininkų, raitininkų, artilerijos, kulkosvaidininkų, inžinerijos ir t. t.) karininkus. Į mokyklą turėjo būti priimami jaunuoliai, baigę ne mažiau kaip 4, o į specialius skyrius (artilерijos ir inžinerijos) – ne mažiau kaip 6 aukštesniųjų mokyklų klases (jeigu norinčiųjų stoti susirinktų daugiau nei numatyta vietų, būtų rengiamas konkursas). Planuojama mokslo trukmė iki karo pabaigos – 4–6 mėnesiai. Į Karo mokyklą buvo numatyta priimti ne daugiau kaip 300 mokinių, kad sudarytų 2 kuopas (po 150 žmonių). Ją baigusieji turėjo gauti pirmąjį karininko laipsnį (karužo) ir teisę nešioti valdžios patvirtintą šios mokyklos baigimo ženklelį, kaip ir Karo mokykloje tarnaujantys karininkai, taip pat Lietuvos valstybės Prezidento 1919 m. gegužės 2 d. patvirtintą pašalpą ir 150 auksinų aprangai įsigyti.

Suprantama, pirmosios laidos karininkų nepakako. 1919 m. liepos mėn. į Karo mokyklą buvo pasiūsta apie 800 puskarininkų, kareivių ir civilių, baigusių ne mažiau kaip 4 gimnazijos klases. Gydytojų komisija atrinko 596 kandidatus, iš jų į mokyklą buvo priimta 300 (antroji laida). Daugiausia kandidatų atvyko iš kariuomenės dalinių. Antrąją laidą jau sudarė dvi kuopos po 150 žmonių.

Užsienio valstybių karinės misijos, ypač Prancūzijos ir D. Britanijos, atidžiai sekė Karo mokyklos veiklą. Prancūzų karinė misija (1919 m. sausio 15 d.) mokyklai net buvo parengusi programą. Tačiau mokyklos viršininkas karininkas J. Galvydis-Bykauskas pasinaudojo šios programos tik bendrojo lavinimo dalimi.

1919 m. gruodžio 16 d. Respublikos

Prezidento įsakymu Nr. 206 antrosios laidos pėstininkų specialybės 200 absolventų buvo suteiktas leitenanto, 24 – puskarininkio laipsnis (pastariesiems taip pat ir teisė gauti karininko laipsnį savo daliniuose po dalinio vado atestacijos). Visi puskarininkiai greitai buvo paaukštinti – tapo karininkais. Šios laidos mokslas truko apie 4,5 mėn.

Antroji laida taip pat greitai pateko į frontą. 10 šios laidos karininkų žuvo kovose su priešais. Dauguma jų 1920 m. padėjo pasiekti pergalę mūšiuose ties Širvintomis ir Giedraičiais. Iš jų 4 apdovanoti Vyčio Kryžiumi. Iš viso 15 antrosios laidos absolventų buvo apdovanoti Vyčio Kryžiumi, 23 – Gedimino ordinu.

1919 m. gruodžio 24 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Nr. 211 str. 8 buvo nustatyta kiekvienų metų sausio 25 d. švesti Karo mokyklos šventę.

1920 m. sausio 1 d. pasikeitė Karo mokyklos vadovybė – gen. ltn. J. Galvydi-Bykauską paskyrus III brigados vadu, laikinai eiti mokyklos viršininko pareigas buvo paskirtas mjr. P. Tvaronas. Jis ir pradėjo organizuoti trečiąją laidą. Nuo tol Karo mokykla tampa tiesiogiai pavaldi Generalinio štabo viršininkui. Jos tikslas ir toliau išlieka nepakitęs – rengti karininkus visoms kariuomenės rūšims – pėstininkų, kulkosvaidininkų, artileristų, raitelių ir technikų daliniams. Karininkų stygiaus daliniuose taip smarkiai kaip 1919 m. nebebuvo juntama, todėl trečiosios laidos mokymo laikas pailgėjo iki vienu metų. Šios laidos, palyginti su pirmąja, gyvenimo sąlygos ir aplinka mažai kuo, išskyrus aprangą ir kiek geresnį maistą, skyrėsi.

1920 m. vasario 21–23 d. vykstant Kauno Aukštosios Panemunės įgulos

dalių bolševikų maištui, Karo mokykla sudarė pagrindines pajėgas, kuriomis karinė vadovybė galėjo remtis. Gegužės 15 d. miesto (vėliau – Valstybės) teatro patalpose per Steigiamojo Seimo atidarymą Karo mokykla jos viduje ir išorėje ėjo sargybą. Liepos mėn. į Lietuvą prasiveržus lenkų divizionai, Karo mokyklai buvo įsakyta būti pasirengusiai išvykti į frontą kovoti.

1920 m. vykstant Sovietų Rusijos ir Lenkijos karui, Sovietų Rusija priverstė Lenkiją (pagal 1920 m. liepos 12 d. sutartį) užleisti Lietuvai Vilnių. Karo mokykla nerimavo ir veržėsi greičiau vyksti į sostinę. Rugsėjo 25 d. jos personalas ir mokiniai traukiniu atvyko į Vilnių ir Lietuvos kariuomenės priešakyje su orkestru ir dainomis nužygiavo per miestą į savo patalpas, buvusios carinės Rusijos karo mokyklos pastatą (dabar Čiurlionio g.), kurios buvo labai apleistos, nes Pirmojo pasaulinio karo metu ir per okupaciją čia buvo įkurta karo ligoninė. Skyrus daug lėšų ir laiko patalpos galų gale šiaip taip buvo suremontuotos. Karo mokyklos trečioji laida nebuvo gausi, tačiau savo galinga dvasia, daina, tinkama kariška išvaizda Vilniaus gyventojams darė labai gerą įspūdį.

Lietuvos ir Lenkijos vyriausybės spalio 7 d. pasirašius Suvalkų sutartį tikėtasi, kad Karo mokykla visam laikui liks Vilniuje. Tačiau Lenkijai sulaužius šią sutartį, spalio 9 d. Karo mokykla buvo priversta grįžti į Kauną. Ketvirtą žygio dieną ji pasiekė Kaišiadoris, iš ten traukiniu spalio 13 d. atvyko į Kauną. Siekiant užkirsti kelią Lenkijos pajėgoms veržtis toliau ir skubiai pa-

Tęsinys 40 puslapyje →

1 | 2

1 Gen. ltn. V. Nagius-Nagevičius, gen. J. Galvydis-Bykauskas, plk. ltn. A. Merkys, gen. J. Bulota. 1926 m. (VDKM)

2 Karo mokyklos Kaune kariūnai 1925 m. (VDKM)

pildyti veikiančiąją kariuomenę, spalio 17 d. Respublikos Prezidento įsakymu Lietuvos kariuomenei Nr. 456 75 trečiosios laidos mokiniams buvo suteiktas pėstininkų leitenanto laipsnis, 7 išleisti puskarininkiai, turintys teisę įgyti karininko laipsnį savo dalyse.

Karininkų uniformoms pasiūti nebuvo laiko, todėl kiekvienam išleidžiamajam buvo duota po 6 m vilnonės medžiagos drabužiams ir milinei, odos batams pasisiūti ir pinigų – pašalpa suteikus laipsnį. Tiesa, buvo palikti kariūnų išėginiai drabužiai ir pusbačiai. Prie drabužių dar suspėta prisiūti ginklų rūšių trikampus ženklus, į kuriuos išleidžiamieji įsisėgė pačių nusipirktas žvaigždutes. Iš pašalpos jie patys nusipirko ir karininkų kepures, diržus, o artileristai ir kavaleristai – pentinus. Kiekvienam dar buvo išduota po „Retolaza“ pistoletą.

Išleistuvės buvo labai kuklios: pamaldos Kauno Įgulos bažnyčioje, laipsnio suteikimo akto skaitymas, paradinis žygiavimas pro Vyriausybę ir išleistuvių pietūs. Dauguma jaunų leitenantų, vos baigę mokyklą, išvyko į frontą ir dalyvavo kovose su lenkais ties Širvintomis, Giedraičiais, kitose Lietuvos vietose. Žūtūbūtnių kovų su Lietuvos priešais metu Karo mokykla, įveikusi nemažai sunkumų, išleido 3 laidas – 434 karininkus (taip pat ir 32 aviatorius). Tai buvo didelė parama Lietuvos kariuomenei.

Išleidus trečiąją laidą, skubiai pradėta organizuoti ketvirtoji. Ji buvo pradėta rinkti dar Vilniuje. Kandidatai į ją traukėsi iš Vilniaus kartu su trečiąja laida. Mokymo pradžia buvo nerami, kariūnams reikėjo sutelkti visas jėgas. Labai trukdė ir tai, kad dauguma Karo mokyklos inventoriaus liko Vilniuje, todėl pirmosiomis dienomis visko trūko. Materialinis aprūpinimas iš pradžių taip pat buvo prastas, mokyklos patalpose nebuvo nei šviesos, nei prausyklų, kitų reikalingų priemonių. Vėl reikėjo iš naujo kurtis. Pažymėtina, kad tuo metu sudarant sąlygas mokyklai dirbti daug nusipelnė jos viršininkas plk. P. Tvaronas.

Ketvirtoji laida mokslo metus pradėjo 1920 m. lapkričio 15 d. Mažėjant pavojui iš išorės, daugiau dėmesio buvo skiriama mokymo procesui ir kartukeliam didesni reikalavimai. Respublikos Prezidento įsakymu

Nr. 292 1921 m. gruodžio 18 d. buvo išleista ketvirtoji – gausiausia – laida – 400 vyrų būrys, tačiau ją baigė tik 209 karininkai, tarp jų ir aviacijos specialistės. Jie negalėjo būti paskirti į įstaigas, štabus ar kitas administracines vietas, kol pagal specialybę neištarnaus rikiuotėje ne mažiau kaip vienus metus. Tai buvo paskutinė jaunosios Lietuvos kariuomenės Nepriklausomybės karo meto karininkų laida. Tarp baigusiuju buvo ir Steponas Darius. Po jo didvyriško skrydžio per Atlantą ši laida 1936 m. buvo pavadinta kapitono Stepono Dariaus vardu.

Nereikėtų stebėtis tuo, kad pirmųjų, kaip ir kitų, laidų karininkai ne tik sėkmingai tarnavo kariuomenėje, bet ir išėję į atsargą gaudavo aukštas pareigas valstybės tarnyboje. Kruopšti buvo ne tik dėstytojų, bet ir būsimų kariūnų atranka. Tekdavo daug ir įtemptai mokytis. Drausmė buvo griežta, prisimindami daug kas ją vadindavo geležine. Rikiuotėje reikalauta kaip reikiant „mušti koją“. Retas kuris iš kariūnų nebuvo baustas. Aukšti buvo ir fizinio parengtumo reikalavimai. Nenuostabu, kad daug kariūnų „nubyrėdavo“.

Taikos meto gyvenimo reikalavimai buvo kiti. Išleidžiamieji karininkai turėjo būti parengti ne partizaninio karo veiksmams ir ne siunčiami tuoj pat į frontą, kaip būdavo Nepriklausomybės kovų metu, o mokomi moderniųjų, Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje patikrintų karybos dėsnių, rengiami ateities karui, taip pat visapusiško, rinktinio lietuvių inteligento, kultūringo europiečio karininko gyvenimui. Dėl to reikėjo ilgesnio mokymo kurso. Karo mokyklos tikslas buvo pagal karo mokslo, auklėjimo ir rikiuotės reikalavimus rengti visų kariuomenės rūšių karininkus. Todėl 1921 m. įsteigiami jaunesnysis ir vyresnysis kariūnų kursai. Plk. P. Tvaronui vadovaujant Karo mokyklai buvo parengtos ir išleistos 3-ioji ir 4-oji jaunųjų karininkų laidos. Penktoji laida susirinko 1921 m. lapkričio 12 d.

1922 m. sausio 1 d. Karo mokyklos viršininku vėl buvo paskirtas gen. ltn. J. Galvydis-Bykauskas. Iki tol Karo mokyklos auklėtiniai, kaip jau minėta, oficialiai buvo vadinami mokiniais, o kasdienėje kalboje – junkeriais (vok. *Junker*). Gen. ltn. J. Galvydžiui-Bykauskui įsakius rasti lietuvišką „junkerio“ pakaitalą, V. Biržiška pasitelkė filologą prof. K. Būgą, kuris pasiūlė „kariūną“.

Šis pavadinimas visiems labai patiko ir 1922 m. gegužės 5 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Nr. 108 buvo pradėtas vartoti.

Pradedant penktąją laidą, Karo mokyklos mokymo kursas buvo išplėstas ir pailgintas iki 2 metų. Daugiau dėmesio skirta karybai ir bendrojo lavinimo dalykams. 1922 m. gruodžio 6 d. Karo mokykla iš Kauno persikėlė į Aukštiosios Panemunės kareivines, o 1923 m. gruodžio 24 d. – į atskiras patalpas Panemunėje, kur veikė iki 1940 m. rugsėjo vidurio.

1923 m. sausio 9–19 d. Klaipėdos vadavimo operacijoje taip pat dalyvavo ir dvi Karo mokyklos kuopos (150 kariūnų): pirmoji – 81, antroji – 69 kariūnai, kuriems vadovavo kapitonas J. Atstupėnas, A. Kynas, E. Noreiko, vyresnysis leitenantas K. Navakas, leitenantai M. Paura, F. Neveravičius, J. Tapulionis, J. Jankauskas, A. Matulionis, V. Skibaraka. Respublikos Prezidento įsakymu Nr. 90 penktoji laida buvo išleista 1923 m. spalio 15 d. Ją baigė 79 karininkai (pėstininkai, artileristai, kavaleristai, inžinerijos ir aviacijos specialistai), o buvo priimta apie 150 kandidatų.

Labai mažai informacijos rasta apie šeštąją laidą. Žinoma tik tai, kad ji Respublikos Prezidento įsakymu Nr. 156a buvo išleista 1924 m. rugsėjo 28 d. Ją baigė 48 pėstininkų, artilerijos, kavalerijos ir inžinerijos specialybių karininkai.

Tuo metu Aukštųjų karininkų kursų gyvenime įvyko svarbių pokyčių. Pradėti reikėtų nuo to, kad Karo mokykla ir kursai savo auklėtiniams taikė skirtingus mokymo metodus ir naujos karo doktrinos diegimo būdus, dėl to atsirado nemažai skirtumų, ir daliniuose karininkai, baigę šias dvi giminingas įstaigas, dažnai nesuprasdavo vieni kitų. Tai pastebėjęs, kursų viršininkas gen. L. Radas-Zenkavičius (tuo metu paskirtas Generalinio štabo viršininku, kartu paliktas eiti ir kursų viršininko pareigas) griežtai pareikalavo, kad ši ne normali padėtis būtų pakeista. 1923 m. lapkričio 13 d. krašto apsaugos ministras išleido įsakymą Nr. 205, str. 2, kuriame teigiama, kad „Karo mokykla visais atžvilgiais priklauso Aukštųjų Karininkų Kursų viršininkui“. Remiantis šiuo įsakymu kursų viršininkui buvo pavesta visiškai Karo mokyklos mokymo kontrolė ir priežiūra, kad būtų suderintos Karo mokyklos ir kursų mokymo programos, suvienodinti

abiejų mokymo įstaigų dėstymo metodai ir pašalinti prieštaravimai. Tai truko daugiau kaip dvejus metus, t. y. tol, kol minėta problema buvo išspręsta, o po to Karo mokykla vėl savarankiškai tęsė savo veiklą.

Karo mokyklos viršininkas gen. ltn. J. Galvydis-Bykauskas 1924 m. kovo 1 d. paskirtam į mokyklos inspektoriaus pareigas plk. ltn. P. Kaunui suteikė visišką laisvę savo nuožiūra tvarkyti mokymo dalykus. Iškilę du klausimai: ko nori pasiekti Karo mokykla ir kariūnų prastas išsilavinimas. Trūko kariūnų, turinčių aukštesnį išsilavinimą, dėl to negalima buvo plėsti Karo mokyklos programos: mokant tokių dalykų kaip artilerija, topografija, šaudymo mokslas ir kitų reikėjo, kad kariūnai būtų išėję matematikos kursą pagal gimnazijos programą, o jie buvo baigę tik 4 klases ir tam nepasiruošę.

Plečiant Karo mokyklos programą reikėjo atsižvelgti į kariūnų išsilavinimą, taip pat nuspręsti, ko siekia mokykla, ir įgyvendinti tai mokymo plane, be to, žinoti, kokia bus auditorija. Esant menkam kariūnų išsilavinimui, net pereiti prie sutrumpintos Karo mokyklos programos nebuvo galimybių. Karo mokyklos viršininkui tarpininkaujant krašto apsaugos ministras leido įsteigti parengiamąjį kursą. Buvo numatyta šiame kurse išeiti bendruosius dalykus ir mokymą užbaigti šeštąją gimnazijos klase. Tada specialiuose kursuose liktų tik matematika ir fizika.

Mokymo planai kasmet tobulėjo. Per trejus sunkaus, intensyvaus darbo metus Karo mokykla persitvarkė, jos programa jau prilygo užsienio karo mokyklų programoms. 1926 m. Karo mokykloje pradėdami rengti atsargos karininkai, įsteigiama aspirantų tarnyba.

1923 m. spalio 26 d. Karo mokyklos viršininko įsakymu į septintosios laidos jaunesnįjį kursą buvo priimti 108 kariūnai. Liepos 6 d. baigusieji naujų mokymo kursą prisiekė. Remiantis Respublikos Prezidento aktu Nr. 155, šią laidą 1925 m. rugsėjo 7 d. baigė 53 pėstininkų, artilerijos, kavalerijos ir inžinerijos specialybių leitenantai.

Karo mokykloje gimė labai gražios, visam gyvenimui įsimenamos tradicijos, kurių buvo laikomasi suteikiant karininko laipsnį. Krašto apsaugos ministras plk. T. Daukantas, absolventams įteikdamas kardus, sakė: „Be rekalo nepakelk – be garbės nenuleisk!“ Po to kiekvieną sveikino, spausdamas

ranką. Įteikti ginklai čia pat buvo pašventinami. Tuo baigdavosi laipsnių suteikimo jauniems karininkams ceremonija. Tą dieną nuo Karo mokyklos įkūrimo ją baigė 753 karininkai. Nuo 1937 m. priesaikos ceremonijos

laidos – 521 karininkas, iš jų 31-am karininko laipsnis buvo suteiktas dalyse pagal dalies vado atestaciją.

Apibendrinant galima pasakyti, kad gen. J. Galvydis-Bykauskas kartu su visu Karo mokyklos kolektyvu at-

Jaunieji karininkai su savo turtais. 1936 m.

pradedamos rengti prie Vytauto Didžiojo paminklo Panemunėje.

1924 m. spalio mėnesį į Karo mokyklą įstojo 19 kandidatų, jau turinčių brandos atestatus. Prie jų grupės prisijungė 12 kariūnų, vienus metus studijavusių parengiamajame kurse. Šis 31 kariūno būrys karybos dalykų mokytis buvo prijungtas prie devintosios laidos. Devintoji laida sudarė nustatytos sudėties kuopą, aštuntosios laidos kariūnai – šios jungtinės kuopos I būrį. Respublikos Prezidento aktu Nr. 399 aštuntoji laida buvo išleista 1926 m. rugsėjo 7 d. Ją baigė 21 leitenantas – 13 pėstininkų, 5 artilerijos ir 3 inžinerijos specialybių karininkai. Dėl įvairių priežasčių 10 kariūnų „nubyrėjo“. Tai buvo mažiausia per visą Karo mokyklos istoriją išleista laida.

1926 m. spalio 1 d. gen. ltn. J. Galvydžiui-Bykauskui buvo suteiktas generolo laipsnis. Tą pačią dieną jis Karo mokyklos viršininko pareigas perdavė naujam viršininkui plk. ltn. P. Kaunui ir išėjo į atsargą. Vadovaujant gen. J. Galvydžiui-Bykauskui Karo mokykla buvo parengtos ir išleistos 1-oji, 2-oji, 5-oji, 6-oji, 7-oji ir 8-oji karininkų

liko labai svarbų darbą organizuodamas ir nuolat tobulindamas mokyklos veiklą, rengdamas pirmuosius laisvos Lietuvos karininkus. Baigę mokyklą jauni karininkai, atvykę į dalinius, pastebėdavo rengimo spragų. Siekiant jas užpildyti, išskildavo literatūros klausimas, kuris siejosi su užsienio kalbų mokėjimu.

Pirmosios išleistos tinkamai parengtų karininkų laidos – svarus indėlis kuriant ir didinant nepriklausomos Lietuvos kariuomenę, ugdant vadovybės ir karių tautinę dvasią. Šie karininkai sustiprino suformuotus dalinius, juos išplėtė į didesnius vienetus, padėjo sumažinti kautynių nuostolius. Greitai jie pritapo savo daliniuose. Jaunesnieji karininkai, būdami tos pačios kartos kaip ir jiems pavaldūs kariai, galėjo greičiau perprasti savo pavaldinių psichologiją ir tinkamai jiems vadovauti. Išmanyti kario psichologiją, mokėti jį paveikti tais ypač sunkiais laikais buvo labai svarbu, nes kariuomenę sudarė jauni kariai, dažnai nė vienos dienos negyvenę kareivinėse, todėl apie karinę drausmę turintys savotišką, gana miglotą supratimą. ■

Trumpa Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio ženkle ir jo autoriaus istorija

Aistė
ČEPULYTĖ

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio (toliau – LLKS) įkūrimas buvo Lietuvos partizaninio karo kulminacija. Partizanų vadams, penkerius metus atkakliai siekusiems suvienyti jėgas, 1949 m. vasario mėn. vykusiame visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavime pavyko nustatyti bendrą ginkluoto pasipriešinimo pajėgų struktūrą, kurioje pirmiausia buvo išskirtos trys sritys: Pietų Lietuvos (Nemuno), Rytų Lietuvos (Mindaugo) ir Vakarų Lietuvos (Jūros), ir priimti svarbiausią suvažiavimo dokumentą – LLKS deklaraciją. 1949 m. vasario 16 d. deklaracija, kurioje okupacijos laikotarpiu buvo iškeltas nepriklausomos demokratinės šalies siekis, 1999 m. Lietuvos Respublikos Seimo įstatymu buvo pripažinta Lietuvos valstybės teisės aktu.

LLKS Tarybos nariais tapo neeilinės asmenybės – pasiaukojimo, atsidavimo ir patriotiškumo pavyzdžiai, – į ginkluotą pasipriešinimo kovą įsitraukusios dar partizaninio karo pradžioje (1944–1946 m.) ir iki 1949 m. suvažiavimo, kuriame atstovavo savo ginklo broliams, sukaupusios nemažai patirties: Jonas Žemaitis-Vytautas (g. 1909 m.), LLKS Tarybos prezidiumo pirmininkas, Aleksandras Grybinas-Faustas (g. 1920 m.), Vytautas Gužas-Kardas (g. 1920 m.), Juozas Šibaila-Merainis (g. 1905 m.), Bronius Liesys-Naktis (g. 1922 m.), Leonardas Grigonis-Užpalis (g. 1905 m.), Adolfas Ramanauskas-Vanagas (g. 1918 m.) ir Petras Bartkus-Žadgaila (g. 1925 m.). Įkvėpti bendros idėjos ir siekių, šie aštuoni vyrai per

20 dienų trukusį posėdžių laikotarpį numatė partizanų kovos tolesnes gaires.

Viename iš 1949 m. vasario 11–17 d. vykusio suvažiavimo posėdžių, skirtų organizaciniams klausimams aptarti, protokolų rašoma apie sprendimą paskelbti laisvės kovotojo partizano ženkle ir kepurės kokardų projektu konkursą, o jo reikalavimus, remiantis

Pasibaigus šiam konkursui, 1949 m. rugpjūčio 1 d. buvo patvirtintas bendras LLKS ženklas – juodas Vyčio Kryžius su raudonu apvadu žalio rombo fone. Rombą sudarė du trikampiai: pirmasis, kuriame pavaizduoti į viršų nukreipti spinduliai, įprasmino garsias praeityje Lietuvos asmenybes, kitas – nukreiptas žemyn – aukščiausiajį pagarbą gimtajai žemei. Žalia spalva,

Jonas Baltušis-Trimitas ir Steponas Giedrikas-Girietis

posėdyje patvirtintomis nuostatomis, pavesti parengti *Nakčiai* (Broniui Liešiu). Priežastis sukurti naują LLKS ženklą aiškinta tuo, jog Taryba atsiskoko kaip bendrą ženklą pripažinti kurio nors dalinio jau egzistuojantį ir nešiojamą simbolį. Iki tol buvo sukurta išties nemažai uniforminių antsiuvų, kurie rodė priklausomybę vienai ar kitai partizanų apygardai. Įvairių formų antsiuvai buvo rankų darbo, dažniausiai siuvinėti ryšininkų ir partizanų rėmėjų.

kaip pagrindas, simbolizavo žaliąsias girias, kurios ne kartą teikė lietuviams prieglobstį, juoda Vyčio Kryžiaus spalva – partizano slaptumą – net savo artimiesiems jis buvo *Naktis, Vėjas, Žaibas*, raudona gija apie Vyčio Kryžių – didžiausią atsidavimą, pralietą kraują dėl Tėvynės.

LLKS ženklas – neatsiejamas partizanų kovos simbolis. Išsamus jo aprašymas pateiktas pagrindinio spaudoje. Tuo metu jo kūrėjas Bronius Liesys-Naktis jau buvo žuvęs. Buvęs partiza-

nas Romas Styra pamena, kad nešioti naujuosius antsiuvus nurodė Pilėnų tėvonijos viršininkai. Bendras ženklas turėjo vienyti partizanus, todėl buvo duoti tikslūs jo matmenys, apibūdinta, kaip turi atrodyti naujasis simbolis, nurodyta Vyčio Kryžiaus ženklą tvirtinti prie kairiosios rankovės, nesvarbu, kokia dėvima apranga – karinė uniforma ar civiliniai drabužiai (Nepriklausomoje Lietuvoje partizanams skirti lediniai ir atributika neretai buvo puošiami šiuo ženklu).

Bronius Liesys, žmogus, padėjęs LLKS ženklui ilgam įsitvirtinti ir išlikti, gimė 1922 m. balandžio 16 d. Ramygaloje (dab. Panevėžio r.). Augo inteligentiškoje mokytojų šeimoje, turėjo brolių dvynių Antaną, kuris taip pat tapo partizanu. Baigęs mokyklą, Vytauto Didžiojo universitete studijavo žurnalistiką. Mėgo literatūrą, kūrė eiles. 1941 m. B. Liesio šeima, tėvai ir

buvo lengvos: jie buvo aprenkti rusų karininkų uniformomis, todėl vienoje sodyboje paaiškinus, jog yra pabėgę iš Rusijos kariuomenės, šeimininkų buvo išduoti. Išnaudodami uniformas kaip puikią „priedangą“, jie sugebėjo išsiveržti iš apsupties. Vis dėlto tos pačios uniformos pakišo koją, kai Antanas ir Bronius atvyko į Jurbarko apylinkėse susiformavusį Rolando Joniko vadovaujamą būrį. Būtent dėl rusiškų uniformų buvo tardomi Lydžio rinktinės štabo viršininko, kuris norėjo išsiaiškinti, ar jie nėra provokatoriai. Įrodę savo atsivaimą Lietuvos partizanams, broliai liko jų gretose.

1945 m. pradžioje B. Liesys tapo Jungtinės Kęstučio apygardos Lydžio rinktinės partizanu, buvo žinomas *Dainiaus*, *Kauko*, *Nakties* slapyvardžiais. 1948 m. Jono Žemaičio įsakymu B. Liesiui ir P. Bartkui buvo pavesta įkurti naują – Prisikėlimo – apygardą.

Vladas Mišeikis-Tarzanas, Bronius Liesys-Naktis ir Antanas Liesys-Idenas

sesuo buvo ištremti į Sibiją.

1944 m. vasarą vermachto žvalgybos skyrius, siūlydamas pagalbą besirengiantiems su bolševikais kovoti lietuviams, pradėjo ieškoti su pagrindiniu ryšiu. Buvo sutarta, kad į vokiečių žvalgybos (Abvero) mokyklą Rytprūsiose bus pasiųsti 8 jaunuoliai iš Jurbarko. Tarp šių vyrų buvo Antanas ir Bronius Liesiai. Praėjus pusmečiui, broliai kaip desantininkai buvo nuleisti Padruskalnio kaime (dab. Kėdainių r.). Pirmosios akimirkos Lietuvoje ne-

1948 m. liepos 27 d. B. Liesys tapo šios apygardos štabo viršininku, 1949 m. vasario mėn. dalyvavo visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavime. LLKS Tarybos prezidiumo nutarimu jam buvo suteiktas laisvės kovotojo partizanų kapitono laipsnis.

Po šių svarbių istorinių įvykių B. Liesiui ilgai kovoti dėl Lietuvos laisvės neteko. Tų pačių metų rugpjūčio 13 d. kautynėse su NKVD kariuomene jis ir dar keturi Prisikėlimo apygardos štabo nariai žuvo Užpelkių miške (dab.

Radviliškio r.). Išniekinti partizanų kūnai buvo sumesti į buvusios Mečionių sodybos, kur tuo metu veikė saugumas, šulinį. 1991 m. palaikai buvo atkasti ir perkelti į Radviliškio kapines.

Štai tokia trumpa jauno ir ryžtingo Lietuvos laisvės kovotojo biografija. Būdamas vos 27 metų, jis paaukojo savo gyvenimą dėl Lietuvos, bet paliko viltį, kad diena, kai Tėvynė bus laisva ir nepriklausoma, anksčiau ar vėliau išauš. B. Liesys liko jį pažinusių žmonių atmintyje, liko ir jo *Ėglio* slapyvardžiu pasirašyta kūryba, tuo metu dažnai spausdinta partizanų leidiniuose. ■

ĖGLIS

Daina

*Per mišką dainuodamas pralekia vėjas,
Paliesdamas eglė viršūnes sparnu.
Giria ima gauti. Tai vėtra artėja.
Po valandos siaus čia visu smarkumu.*

*O tarp dainos vėjo ir miško ošimo
Girdėti lyg rauda ar lyg verksmas žmogaus.
Sesutė tai verkia liūdna, nusiminus
Prie aukšto kapelio brolelio brangaus.*

*Dar vakar jis buvo būry miško brolių
Gyvybės ir meilės pilna širdimi,
Šiandien slegia kūną jau jo šaltas molis,
Šiandien jau užgesę jausmai jo karšti.*

*Išnešę lavoną nakčia iš kautynių,
Palaidojo broliai žaliajam miške.
Sesutė, šią liūdnąją gavusi žinią,
Prie kapo brolelio atbėgo slapčia.*

*Ir verksmas mergaitės girdėtis pro vėją,
Ir eglė raudoj gili justi kančia.
O miškas vis gaudžia: tai vėtra artėja.
Netrukus visu smarkumu siaus ji čia.*

(1947 m. žiema / vasaris–kovas)

Naudota literatūra:

1. Aukštaitijos ir Žemaitijos partizanų prisiminimai (sud. R. Kaunietis), 5 d., Vilnius, 2006, p. 709, 863
2. Kovos keliu žengiant (parengė L. Gudaitis), Vilnius, 1991, p. 177
3. Laisvės kovos 1944–1953 metais: dokumentų rinkinys (sud. D. Kuodytė, A. Kašėta), Kaunas, 1996, p. 300–302
4. Nenugalėtoji Lietuva: Lietuvos partizanų spauda (1950–1956) (sud. A. Liekis), Vilnius, 1996, p. 452–454
5. Ramanauskaitė-Skokauskienė A., Laisvės deklaracija ir jos signatarai, Kaunas, 2009

Krn. Elmyra
BALJANAITĖ

2011 m. pabaigoje mes, Lietuvos karo akademijos keliautojų klubo nariai (Akademijos bendruomenė, kariūnai ir draugai), vykome į Latviją. Šios kelionės tikslas buvo aplankyti bene labiausiai vokiečių kronikų išgarsintą, vienintelį Šiaurės Europoje išlikusį tokio masto XIX a. antrosios pusės gynybinį kompleksą – Daugpilio tvirtovę, pasivaikščioti po senamiestį, apžiūrėti Šventyklų kalvą, papietauti Sventės dvare ir, žinoma, kaip kariškiams patyrinėti jame įkurtą karo technikos muziejų! Tačiau svarbiausia mūsų užduotis buvo pagerbti brolių latvių žemelėje atgulusių lietuvių savanorių atminimą. Tiesa, vėliau nemažai teko padėti pastangų, panaudoti orientacinių gebėjimų, kol radome jų kapus, nes žemėlapis, deja, buvo klaidingas. Bet tai tik dar labiau suvienijo keliautojų komandą, sustiprino užsispjirimą. Juk mes privalėjome rasti ir tinkamai pagerbti savo didvyrius! Bet apie viską iš pradžių.

Išvykome anksti ryte pakilios nuotaikos, kupini gražių lūkesčių, lydimi šmaikščių bendrkelionių – istorijos žinovų dr. Manvydo Vitkūno ir mjr. Gintauto Jakščio. Jie kelionės metu mums neleido liūdėti: klausėmės gyvų mjr. G. Jakščio pasakojimų, aktyviai dalyvaavome dr. M. Vitkūno viktorinose ir už teisingus atsakymus pelnėme naudingų Lietuvos karo akademijos keliautojų klubo dovanų. Tad nieko nuostabaus, kad net nepastebėjome, kaip pasiekėme savo kelionės objektą Daugpilį. Ten mus pasitiko vietinis gidas. Beje, labai džiaugsmingai. Matyt, ir jam buvo džiugu pasimatyti su broliais lietuviais. Mjr. G. Jakštys prasitarė, jog praeityje būta planų sukurti bendrą lietuvių ir latvių valstybę. Jei taip būtų atsitikę, dabar turbūt tarpusavyje bendrautumė panašia į žemaičių tarmę. Bet istoriškai susiklostė kitaip – šiandien gyvuoja dvi protėvių baltų valstybės ir dvi skirtingos kalbos. Kiek jos panašios ar nepanašios, kiekvienas galime spręsti iš pasisveikinimo: lietuviško „laba diena“ ir latviško „labdien“.

Iš autobuso išlipome tvirtovės pašonėje. Apžiūrinėdami gana gerai išlikusius griuvėsius klausėmės latvio gido pasakojimo apie jos atsiradimo aplinkybes, statytojus, puoselėtojus, reikšmę, to meto valdovų dinastijas. Prisiminėme ir bendrus istorinius priešus – kryžiuočius. Turbūt niekam ne paslaptis, kad baltai niekada ramiai negyveno, ypač į mūsų žemes atsikrausčius Vokiečių ordinui. Tokiomis sudėtingomis sąlygomis lietuviai užsigrūdino. Ne veltui mus vadina užsispyrusia tauta, paskutiniaisiais pagonimis. Neslėpsiu, kartais gal ir esame kietakčiai, bet dėl užsispyrimo ir valingumo, ryžto ir kovingumo, kuriuo garsėjo ir mūsų protėviai, atgavome nepriklausomybę ir turime savo valstybę.

Tačiau grįžkime prie Daugpilio tvirtovės komplekso. Dabar jo teritorijoje esantys pastatai sparčiai renovuojami,

grindžiami keliai, gatvelės. Vaizdą šiek tiek gadina sovietiniai daugiaaukščiai: vieni – apleisti, kiti – vis dar žmonių gyvenami. Beje, čia sovietmečiu buvo dislokuota divizija, veikė karo mokykla, išliko sporto aikštelių, rikiuotės aikštė, menanti to meto karių pratybas. Vaikštinėjant po parką akį džiugina patrankos, kurios dabar – tik dekoracija.

Išžvalgę Daugpilio tvirtovės apylinkes leidomės į senamiestį. Jis nėra didelis, bet gražus. Mūsų dėmesį patraukė tramvajus. To Vilniuje nepamatysi. Nepraleidome progos aplankyti Šventyklų kalvos. Šioje vietoje, kur tik pasisuksi, būtinai pamatysi cerkvę, bažnyčią ar soborą. Čia išsiskyrėme su gidu, palinkėjome vieni kitiems sėkmės ir toliau tęsėme savo kelionę po Latgalą.

Papietavę Sventės dvare ir aptarę savo įspūdžius, nuskubėjome apžiū-

1	3
2	4

1, 2, 3, 4 XIX a. antrosios pusės gynybinis kompleksas – Daugpilio tvirtovė

Straipsnio autorės nuotraukos

rėti karo technikos muziejaus. Likome priblokšti, nes pirmą kartą pamatėme tokią turtingą karo technikos kolekciją. Pirmą kartą galėjome ne tik žvilgsniu paglostyti Antrojo pasaulinio karo laikų tankus „nugalėtojus“, šarvuočius, bet ir jais pavažinėti, nes buvo techniškai tvarkingi ir puikiai veikė!

Nepastebėjome, kaip pradėjo tėti, todėl skubiai susėdome į autobusą ir išvykome į Červonkos kapines. Tuo metu nė vienas nenujautėme, jog netrukus labai nustebsimė, kai pagal karo kartografo sudarytą žemėlapi nurodytose Červonkos kapinėse nerasime lietuvių karių kapų. Vietos gyventojai paaiškino, kad čia jokių lietuvių savanorių karių kapų nėra. Iš kilo dilema, ką daryti: jų ieškoti pasikliaujant vietiniais, ar misiją atidėti kitam kartui, nes jau buvo sutemę. Žinoma, visi nusprendėme tuoj pat tęsti paieškas.

Ir mums pavyko! Tada užplūdo pelnytą džiaugsmą. Štai jums dar vienas atkaklumo pavyzdys. Juk visko neįmanoma suplanuoti, bet kada gali kilti keblumų. Tačiau reikia ieškoti išeities tuoj pat, tą pačią minutę, ir visada siekiant tikslo eiti iki galo. Beje, ieškomus kapus radome pavažiavę apie dvidešimt kilometrų visai į kitą pusę,

niai memorialiniai paminklai (kryžiai, koplų stulpai) – vienas savičiausių meno reiškinių Europoje – mūsų praeitis, protėvių palikimas.

mi, patenkinti, pasiekę tikslą. Prieš išsiskiriant Akademijos viršininkas plk. Gintaras Bagdonas, vykęs kartu, tarė žodį apie bendradarbiavimą. Jis

Užuot pasipustę padus ir sprukę lengvo darbo į užsienius, pasilikime Tėvynėje. Čia yra labai daug gražių, didingą praeitį menančių paminklų. Neapleiskime jų – puoselėkime, aplankykime kiekvieną.

Kaip minėjau, mums pavyko rasti Latvijoje palaidotų savanorių kapus. Keliautojų klubo nariai susibūrė, vieni kitiems nusišypsojo, pasiraitojo rankoves ir kibo į darbą. Prie kiekvieno kopo uždegėme po žvakelę. Niekas neklausinėjo, ką daryti. Atrodė, visi ir taip žino savo pareigas. Ant kiekvieno antkapio pritvirtinome valstybės vėliavos spalvų juosteles. Ir tai darėme su didžiule pagarba ir meile. Vieni kirpo, kiti laikė juosteles, tretį švietė žibintuvėliais, kad jas būtų galima prižiūrėti. Jautėme kažkokią ypatingą aurą, darną, bendrystę. Tiesiog iki sielos gelmių užplūdo dėkingumo jausmas. Buvo gera būti su tautiečiais, melstis už savo didvy-

pabrėžė, kad kaimyniški santykiai labai svarbūs tolesnei valstybių raidai.

Užuot pasipustę padus ir sprukę lengvo darbo į užsienius ieškoti, pasilikime savo Tėvynėje. Čia labai daug gražių, didingą praeitį menančių paminklų. Neapleiskime jų, puoselėkime. O svarbiausia – kiekvienas juos lankykime. Linkiu sėkmės ir naujų atradimų gyvenimo kelionėje. Kad būtų lengviau, burkitės į klubus ir asociacijas. Drauge su bendraminčiais keliauti įdomiau ir lengviau. O jeigu tokių nerasite, prisijunkite prie Lietuvos karo akademijos keliautojų klubo – jis visada atviras nenustygstantiems iššūkių ieškotojams. ■

Červonkos kapinės, kuriose palaidoti žuvę Lietuvos kariai savanoriai

nei buvo nurodyta žemėlapyje, prie Vitkuski kaimelio. Nuo šiol kiti keliautojai galės neklaidžiodami bet kada užsukti į šias kapines ir pagerbti žuvusių savanorių karių atminimą.

Nepamirškime, kad atskirą Lietuvos kultūrinio ir istorinio palikimo dalį sudaro kapinės ir memorialinės vietos. Saugomi kapinynai ir kitos senosios laidojimo vietos, karių kapai, tauti-

rius, įkvėpti drąsos ir jėgų, kurių taip reikia kasdieniame darbe. Galiausiai atsiveikindami pagerbėme žuvusių karių savanorius tylos minute, po to susikaupę, nurimę, tarsi po mūšio, išvykome namo. Ir vėl apėmė tas nuostabus jausmas, kai gali ir turi, kur grįžti, nes „Tėvynės išsinešti ant batų padų neįmanoma“.

Grįžome vėlai, nuvargę, bet links-

Algimanto Stapčinskio nuotrauka

Krn. Matas

RADVILAVIČIUS

Kerštas

Aplinkui minos sproginėja,
Vis aidi artimų šauksmai,
Tačiau juk nepapūs prieš vėją
Keli maži vaikų būriai...

Vaikai, pamatę karo siaubą,
Ištvėrę skausmą netekimo,
Širdy įkalina tą jausmą,
Jų niekas jau nebebaugina.

Įgavę proto ir jėgos,
Tuoj pat atkeršyt pasiryžta.
Netekę jau sveikos galvos,
Į savo karo lauką grįžta.

Juos priešai – jaunus ir narsius –
Kiekvieną atskirai išguldo,
Iššiepę piktdžiugos nasrus
Glėby palieka šalto grunto.

Palieka jie juos ne tokius,
Kokie į karo lauką ėjo,
Palieka tik gailius žvilgsnius,
Sustingusius nuo šiaurės vėjo.

Užtenka žvilgsniams dar ugnies
Netrukdomiems iš lėto gesti...
Šiuos vyrus ateity minės,
Kai priešo neberekės kęsti!

Kova

Kai žengė pulkas su daina,
Kai kojos priešo žemę trypė,
Išaušus vėl nauja diena
Į mūšį šaukė mūsų vyrus.

Kai leidos saulė horizonte,
Apšviesdama gimtas vietas,
Kariai gynyboj savo fronto
Už mus kovojo ir už jas.

Dar vienai salvei nuaidėjus
Kariai rikiuotėn stojo.
Pagerbę žuvusius draugus,
Kurie už mus kovojo!

Tačiau ne tik už mus kovojo –
Už laisvę galvą guldė,
Už žemę, kur tėvai bėgiojo,
Kur meilė šeimą grindė.

Karas

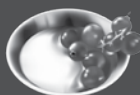
Kai karas šiurkščią ranką tiesia,
Kai tavo šaliai nesaugu,
Tu šeimą, artimus palieki,
Į tamsą trauki su pulku.

Širdy vis knibžda neramumas,
Bet tai nei baimė, nei saugumas...
Dar kartą kryžių pabučiavęs,
Jauti kaip greit siaurėja kelias.

Tačiau siaurėja ne tik jis –
Mažėja šansų išgyventi,
Bet mums gi visa tai nė motais!
Svarbu žūtbut tėvynę ginti!

Ir šoki, pasileidi kūliais,
„Už Lietuvą!“ – galvoj vis skamba.
Staiga pajutęs stiprų smūgį,
Beviltiškai klimpsti į tamsą...

Per vaizdinius, per žvarbią naktį
Tu šį pasaulį palieki.
Meldiesi ir prašai pasaulio,
Kad mes išliktume laisvi!

Tėvynės nedarumas

Pasruvus saulei tėvynės krauju,
Po išdraskytu vėjų dangum
Sustojo laikas išaušus rytui,
Tėvynė verkė sovietų praryta.

Po Kremliaus bokštais suregztas planas
Lietuvą stūmė iš laisvės kelio.
Sustingęs lavonas valstybės jaunos
Gulės ant brangiausios žemės savos.

Motinos kūną palietęs likimas –
Ją iš mirties pakels sukilimas.
Meilės pilna kova kruvina
Žadins tėvynę, kol taps ji laisva!

Jono Žemaičio ir Daumanto smūgiai
Kels iš bedugnės Motinos kūną.
Kojas, rankas vaikai išbučiavę
Vilks savo Mamai lino suknele.

Žiauriai pakrikštyta žemė sava
Stosis ant kojų su liaudies daina!
Gera žinoti, kad tai jau tiesa –
Vėl su mumis laisva Lietuva!

Juoda naktis

Po juoda naktim,
Ant šlapios žolės,
Visos ryškios žvaigždės
Į tave žiūrės.

Jos ne tik žiūrės,
Bet ir pavydės
Mielo tavo juoko,
Degančios širdies.

Dega ji nepaprastai,
Dega kaip ir mano.
Ar naktį tu ją matai,
Meilę šią be galo?

Laiko tėkmė

Stengiuos sugauti laiką naktį –
Piktas vėjas jo pėdas užpustė.
Ar surasiu jėgų kada nors aš savy
Iš medžioklės sunkiosios pabusti?

Metai dingsta greičiau už vidurnakčio tylą,
Kai varpų gaudesys ją nutraukia staiga.
Ar kas nors kada matė, kaip medžiai nusvyra,
Kai skaudina juos ta beprasmė pūga?

Metų laikai nenumaldomai mainos,
Gėsta šviesa artimųjų veiduos.
Kada pasibaigs jų gyvenimų dainos,
Težino tik laikas ir vėjas rugiuos.

Suspaudęs glėby vien tik tai, kas man liko,
Stebėjau į jūrą krintančią saule.
Lengvas jausmas galiausiai širdį apniko,
Paskutinę sekundę paleidau iš saujos.

Kai išbarstome laiką likimo kely,
Tai ir mūsų pačių nebelieka.
Ir nei liūdna, nei gera tada mums širdy:
Kaip staiga mes pavirtom į nieką!

Juoko detuvė

Karininkas klausia kariūno, kodėl jis įstojo į LKA.

- Visų pirma, aš noriu ginti savo tėvynę.
- Teisingai!
- Antra, aš tapsiu stipresnis.
- Teisingai!
- Trečia, niekas neklausė mano sutikimo!

Taip, aš principingas, bet ne debilas.

Visi, kurie miega mano paskaitoje... RAMIAI!

Radote kvailį! Aš už jus savo darbo nedarysiu!

Ko jūs keikiatės kaip maži vaikai!

Jūs tikitės, kad per egzaminą gausite penkis? Gal ir gausite, bet jums dėl to geriau nebus!

Kariūne, jeigu norite ką nors pasakyti, geriau patylėkite!

Įpykęs kariūnas įsiveržia į dėstytojo kabinetą ir klausia:

- Kodėl jūs manote, kad aš nusirašinėjau?

- Matot, jūs sėdėjote prie geriausio būrio kariūno, – atsako dėstytojas.

- Na ir kas? – nesutrinka įsibrovėlis.

Dėstytojas:

- O tas, kad į pirmus 3 klausimus atsakėte teisingai, o į ketvirtą geriausias būrio kariūnas parašė „nežinau“, o jūs parašėte „aš irgi ne“.

Pirmakursis raportuoja:
- Tamsta kapitone, man ant galvos kažkas numetė dėžę!

- O kas joje buvo?
- Nieko.
- O dėžėje?

Mokomojoje jūrų pėstininkų stovykloje instruktorius pasakoja apie šautuvo M-14 sandarą ir kovines savybes. Kai jis pasakė, kad iš jo iššauta kulka lekia 700 metrų per sekundę greičiu, vienas naujokas pakėlė ranką ir sako: „Man atrodo, kad nelabai greitai.“

- Gali būti, sūneli, – atsakė instruktorius, – tačiau jūrų pėstininkai neprisimena atvejo, kad kam nors būtų pavykę greičiau bėgti.

- Ar kapitonas jau žino, kad apkasai įgriuvo? – klausia instruktorius.

- Mes jį kaip tik dabar atkasinėjame, kad praneštume! – raportuoja kariūnas.

Štabo seržantas klausinėja karių:
- Jei vadui kulka nuplėš vieną ausį, kas jam atsitiks?

- Negirdės viena ausimi, tamsta!

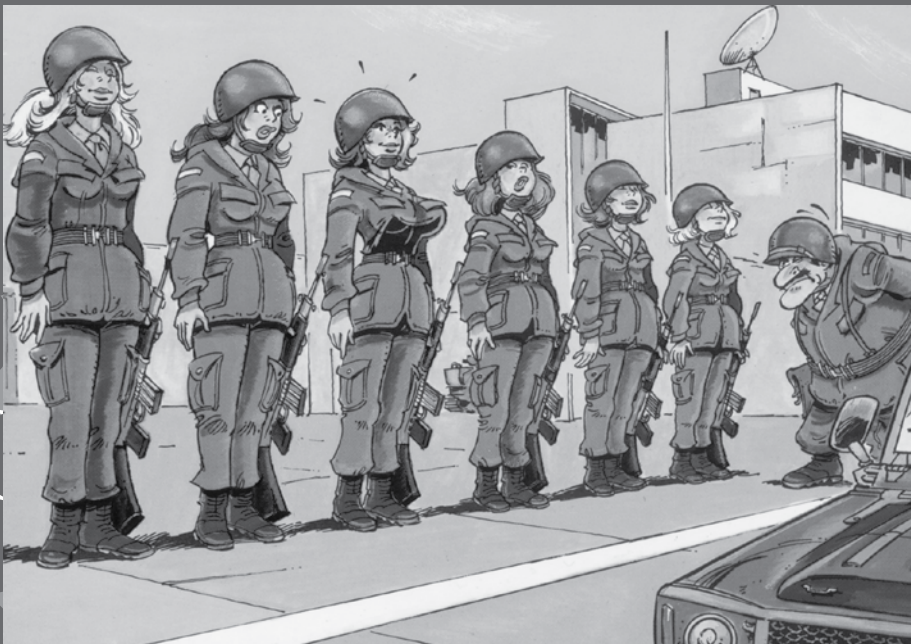
- Teisingai! O jei kita kulka nuplėš ir antrą ausį?

- Turbūt išvis negirdės, tamsta!

- Neteisingai! Tada vadas iš vis nieko nematys!

- O kodėl?

- Todėl, kad kepurė nusmuks ant akių!

▲
1 eilė (iš kairės):

1. lt. Gintaras Semėnas (II kuopos būrio vadas)
2. lt. Regimantas Diržinauskis (II kuopos vadas)
3. eil. Giedrius Vasiliauskas (Taktikos katedros dėstytojas)
4. lt. Stasys Paldūnas (I kuopos būrio vadas)

2 eilė:

1. plk. Algimantas Vaitkaitis (Karo mokyklos viršininkas)
2. mjr. Olegas Kirijanovas (Ginkluotės skyriaus viršininkas)
3. plk. Jonas Rastenis (Taktikos katedros viršininko pavaduotojas)
4. mjr. Raimondas Kunigonis (Kovinio aprūpinimo katedros viršininkas)

3 eilė:

1. plk. Arvydas Lekavičius (Karo mokyklos viršininko pavaduotojas užnugariui)
2. plk. Zenonas Kulys (Karo mokyklos viršininko pavaduotojas mokymui)
3. plk. Mikas Sabaitis (Ryšių ir informacinių sistemų katedros viršininkas)
4. plk. lt. Stanislovas Purvelis (Ginkluotės ir šaudybos katedros viršininko pavaduotojas)
5. plk. lt. Algimantas Vyšniauskas (Kariūnų mokomojo bataliono vadas)
6. Visvaldas Masalskis (Kovinio aprūpinimo katedros laborantas)
7. plk. Aleksejus Malovikas (Taktikos katedros dėstytojas)
8. plk. lt. Jonas Laugalys (Fizinio parengimo katedros viršininkas)
9. plk. lt. Jonas Juodka (Mokymo skyriaus viršininkas)

Pirmieji Krašto apsaugos mokyklą kūrę karininkai. 1992 m.

1992 m. rudenį. Per pirmąją rekognoskuotę prieš pratybas (iš dešinės) plk. A. Lekavičius ir A. Dzidzevičius su kariūnais aptaria pratybų planą

Pietūs
IV kurso kariūnų žiemos karinio rengimo pratybos
Kęstučio Dijoko nuotrauka

ISSN 2029-6053

9 772029 604002